

***Länsi-Lappeenrannan
kehittämishankkeen
arviointi ja ehdotus mittareista***

Maija Hämäläinen-Abdessamad

2004

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTO JA MENETELMÄ	1
2.1. Tutkimustehtävä	1
2.2. Tutkimusmenetelmä.....	1
2.3. Tutkimusmenetelmä	3
3. PROJEKTIALUE TILASTOINA	5
3.1 Väestö ja sen rakenteelliset ominaisuudet	5
3.1.1. Väestömäärä	6
3.1.2. Väestön ikärakenne	7
3.1.3. Maahanmuuttajaväestö	8
3.1.4. Koulutusrakenne	9
3.1.5. Muuttoliike	10
3.2. Työ ja talous	10
3.2.1. Työttömyys	11
3.2.2. Taloudellinen toimeentulo	12
3.3. Muita tilastoja: Äänestysaktiivisuus	17
4. HANKKEEN TAUSTAA	19
4.1. Skinnarilan lähiöprojekti	19
4.2. Välivaihe	20
4.3. Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke	21
5. ASUINYHTEISÖN SOSIAALISEN TOIMIVUUDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN	24
5.1. Sosiaalinen toimivuus	24
5.1.1. Asukastupatoiminta sosiaalisen toimivuuden edistäjänä	26
5.1.2. Maahanmuuttajatyö	33
5.1.2.1. Suomalaisten ja ulkomaalaisten suhteet	33
5.1.2.2. Maahanmuuttajakerhot ja neuvontatoiminta	34
5.1.2.3. Muu maahanmuuttajatyö	37
5.1.3. Hankkeen verkostoituminen ja organisaatiomuutokset	39
5.2. Turvallisuuden edistäminen	42
6. INFORMINAATIOTEKNOLOGIAN HYÖDYNTÄMISEN EDISTÄMINEN	46
7. ALUEEN PALVELUTARJONNAN PARANTAMINEN	50
8. ASUINRAKENNUSTEN JA ASUINYMPÄRISTÖN KORJAUSTOIMINNAN EDISTÄMINEN ...	53
8.1. Talotyytit ja asunnot hallintamuodon mukaan projektialueella	53
8.2. Rakennusten korjaus- ja perusparannustoiminta projektialueella	55
8.3. Asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen	57

9. LÄNSI-LAPPEENRANNAN IMAGO	59
<i>9.1. Mielikuvat lähiöistä</i>	59
<i>9.2. Asukkaiden mielipide</i>	60
<i>9.3. Projektialue paikallislehdissä</i>	62
<i>9.4. Asukaslehti Raitin liplatus</i>	69
<i>9.5. Hankkeen imago</i>	69
10. MITTARIT	71
<i>10.1. Asuinalueilastot</i>	72
<i>10.2. Hankkeen toimintaan liittyvät mittarit</i>	73
<i>10.2.1 Olemassa olevat mittarit ja kehittämisehdotuksia</i>	73
<i>10.2.2. Arviointikysely</i>	74
<i>10.2.3. Kapea-alainen asiantuntijakysely/asiantuntijabarometri</i>	75
<i>10.2.4. Ryhmähaastattelut</i>	76
<i>10.2.5. Hankkeen työntekijöiden itsearviointi</i>	77
<i>10.2.6. Lehdistöanalyysi</i>	78
11. YHTEENVETO	79
LÄHTEET	82
LIITTEET	85

1. JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Lähiuudistus 2000 – ohjelmaan ajalla 1.9.2001-31.12.2003 kuulunutta Länsi-Lappeenrannan kehittämishanketta. Tutkimus on tehty ennen kaikkea käytännöllisiin ja toisaalta osin hallinnollisiin tarpeisiin. Hankkeen toimintaa ei oltu aiemmin systemaattisesti tutkittu, joten tässä tutkimuksessa on pyritty jonkinlaiseen kokonaisuuteen toiminnasta. Länsilappeenrantalainen lähiötyö on kuitenkin niin moni-ilmeistä sekä toimintamuodoiltaan että osanottajajoukoltaan, että tällä tutkimuksella on kyetty lähinnä vain raapaisemaan pintaa. Monia mielenkiintoisia kysymyksiä onkin jäänyt nyt täysin sivuun, mutta toivottavasti tutkimus- ja selvitystyö saa jatkoa.

Tämä raportti on koostettu seuraavasti: johdantoluvun 1 jälkeen määritellään luvussa 2 tutkimustehtävä sekä käytetyt menetelmät ja aineistot; luvussa 3 esitellään Länsi-Lappeenrannan lähiötyön vaiheita; luvussa 4 kehittämishankkeeseen kuuluvia kaupunginosia tarkastellaan tilastojen avulla; luvuissa 5-8 arvioidaan hankkeen toimintaa sen neljän päätavoitteen toteutumisen kautta; luvussa 9 käsitellään lähinnä tutkimusalueen imagoa ennen kaikkea paikallislehtimateriaalin kautta, luku 10 keskittyy mittareihin ja loppuluku 11 on lyhyt yhteenveto. Luvut 4-10 sisältävät myös omat lukukohtaiset yhteenvetonsa, joihin osittain liittyy myös toiminnan kehittämisehdotuksia.

2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTO JA MENETELMÄ

2.1. Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tehtävä on ollut kahtalainen: **yhtäältä arvioida Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen toteutusta** käyttämällä hyväksi jo olemassa olleita aineistoja sekä täydentämällä niitä uusilla aineistoilla (ks. kohta 2.3.) ja **toisaalta kehittää mittaristoa, jolla toimintaa voitaisiin jatkossa arvioida** (ks. luku 10). Arvioinnin lähtökohdaksi on asetettu tällöin hankkeen ilmoittamat tavoitteet: asuinyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistäminen, informaatioteknologian hyödyntämisen edistäminen, alueen palvelutarjonnan parantaminen sekä asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen.

2.2. Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus pyrkii olemaan arviointitutkimus. Vuorela katsoo arviointitutkimuksen olevan aina arvottavaa, koska kohteesta tehdään päätelmiä sen hyvydestä/tavoiteltavuudesta tai huonoudesta/ei-toivottavuudesta. Arviointi onkin päätöksentekoa tukeva soveltavan tutkimuksen alue, jossa käytetään täsmällisiä tiedonkeruun ja analyysin menetelmiä määriteltäessä toiminnan onnistuneisuutta tai tuloksellisuutta. **Arviointi pyrkii pragmaattisuuteen eli tuottamaan välittömästi soveltamiskelpoista tietoa päätöksenteon tueksi.** (Vuorela 1997, 11.)

Hankearviointina tässä tutkimuksessa ollaan ennen kaikkea kiinnostuneita toteutuksen onnistuneisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tosin varsinaiseen kausaalisuhteita osoittavaan vaikuttavuuden arviointiin tässä työssä ei ole juurikaan päästy eikä pyritty tavoitteiden yleisyyden, toiminnan monipuolisuuden ja monitahoisten vaikutusten sekä arvioinnin resurssien rajoitusten vuoksi. Arviointi on toteutettu aivan Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen toiminta-ajan lopussa: arvioinnissa yhdistyy sekä prosessiarvioinnin että jälkiarvioinnin piirteitä. Kyseessä on lähinnä summatiivinen arviointi eli pyrkimyksenä on tehdä kokonaisvaltainen arvio toiminnan aikaansaannoksista ja tuloksista. Toisaalta arviointiin varatut resurssit – lähinnä tutkijan työaika (yhden kuukauden työaika jaettuna viidelle kuukaudelle elokuuhun 2003) - ovat olleet sen verran niukat, että kokonaisvaltaisuus on ollut monesti lähinnä pyrkimys. Kokonaisvaltaisen arvioinnin tekoa on vaikeuttanut lisäksi arvioinnin käynnistäminen vasta hankkeen toiminnan loppuvaiheessa, jolloin mahdollisuudet hankkia systemaattisesti tietoa erityisesti toteutuksen prosessista ovat heikkommat.

Tämä arviointi on toteutettu osin nojautuen monitahoarvioinnin ajatuksiin, mutta arvioinnissa päänäkökohtana on ollut pragmaattinen malli: toivottavasti hyödyllisten tulosten saamiseksi on käytetty erilaisia menetelmiä ja tietolähteitä. Malli perustuu eklektismin ajatukseen eli ajatukseen eri lähestymistapojen elementtien vapaasta yhdistelemisestä. Tärkeää on käyttää monenlaisia menetelmiä ja tietolähteitä. (ks. Vuorela 1997, 33.) Tähän on päädytty hankkeen toiminnasta olemassa olevan monipuolisen aineiston hyödyntämiseksi ja toisaalta jo mainittujen tutkimuksellisten resurssien rajoitusten vuoksi. Monitahoarvioinnin ajatuksiin nojaututaan ainakin seuraavilta osin: arvioinnissa kehittämishanketta tarkastellaan tiettyjen, pääosin sen ulkopuolisten avainryhmien kautta, joista jokaisella kuitenkin on intressejä avainryhmien toimintaan. Nämä intressit organisaation ja eri ryhmien välillä perustuvat vuorovaikutussuhteeseen, mikä on tärkeää pohdittaessa arviointimenetelmiä. Oleellista on myös käsitys organisaatioiden riippuvuudesta avainryhmien tarjoamista resursseista. (Vartiainen, P. 1993, 5.) Lähiökehittämishankkeeseen sovellettuna tämä tarkoittaa mm. sitä, että eri yhteistyötahot ja etenkin asukkaat resurssineen ovat välttämättömiä toiminnalle.

Keskeistä on avainryhmien määrittely ja niiden priorisointi.. Tässä arvioinnissa yhdeksi avainryhmäksi on nähty myös hankkeen omat työntekijät, eikä vain ulkopuolisia tahoja. Toisaalta rahoittajatahot on rajattu arvioinnin ulkopuolelle, koska tässä tutkimuksessa ei sinänsä tutkita taloudellisten resurssien käyttöä ja sen tehokkuutta, vaan hankkeen konkreettista käytännön toimintaa ja eri tahojen käsityksiä sen onnistuneisuudesta. **Siksi avainryhmiksi on määritelty paitsi hankkeen työntekijät niin myös siihen läheisesti kytköksissä olevat taustaorganisaatiot – ennen kaikkea lähiötyöryhmä- ja lähiötoimikunta – sekä hankkeen projektialueella toimivat yhteistyökumppanit ja jotkin muut alueen keskeiset toimijat. Ja erityisesti ja ennen kaikkea alueen asukkaat!** Kuten todettua he eivät ole vastanneet varsinaiseen arviointikyselyyn lukuun ottamatta hankkeen taustaorganisaatioihin kuuluvia edustajiaan niukkojen tutkimusresurssien vuoksi. Sen sijaan he ovat pitkälti pääinformantteja pyrittäessä selvittämään hankkeen konkreettisten toimintamuotojen onnistumista ja merkitystä käyttäjilleen. Näin on erityisesti hankkeen päätavoitteen sosiaalisen toimivuuden edistämisen osalta. Kyse on tältä osin eräänlaisesta priorisoinnista: käyttäjien itsensä uskotaan pystyvän parhaiten arvioimaan toiminnan tuomia hyötyjä itselleen ja sen merkitystä elämässään. Toisaalta etenkin lähiötyöryhmän jäsenten mukaanotto arviointiin nähdään järkevänä, koska ryhmään osallistuvat monet alueen keskeiset toimijat, jotka ovat valikoituneet rooleihinsa alueen toimijoiden joukosta. Ajatuksena arviointimallissa on se, että avainryhmien tyytyväisyys kertoo toiminnan onnistuneisuudesta.

Moninäkökulmaisuus ja muiden arviointitapojen vaikutus näkyy tässä tutkimuksessa siinä, että **arviointi on suoritettu pitkälti hankkeen virallisten kriteerien pohjalta**, eikä eri tahojen itse määrittämien kriteeristöjen ja niiden vertailun avulla, mihin monitahoarviointi perinteisesti perustuu. (vrt. Vartiainen 1993, 6-9.) Toisaalta tässä tutkimuksessa on vaikutteita myös teoriaperusteisesta arvioinnista: osaa virallisista tavoitteista on lähestytty teorian pohjalta, jolloin taustalla on ajatus toimintaa koskevasta mallista, sen sisältämistä syy- ja seuraussuhteista, kytkennöistä ympäristöön jne. (ks. Vuorela 1997, 32.) Tähän on jouduttu osin käytännön pakostakin, koska hankkeen tavoitteet on määritelty melko abstraktilla tasolla. Tämä tutkimus lähestyy metodologialtaan myös kontekstuaalista arviointia, jossa tutkijan uskotaan pääsevän kiinni situationaalisuuden problematiikkaan hyödyntämällä erilaisia lähinnä laadullisia menetelmiä sekä kirjallisia dokumentteja. (Ks. Jalava, U & Virtanen, P. 1998, 145.) Tämän arvioinnin metodologinen tausta ei siten kaikin osin ole kovin yksiselitteinen tai selkeä, mutta toivottavasti saadut tulokset osoittavat tällä arvioinnilla olevan hyötyä toiminnan edelleen kehittämisessä.

2.2. Tutkimusaineisto

Tässä tutkimuksessa on hyödynnetty sekä jo olemassa olevaa aineistoa että kerätty uutta aineistoa projektialueen ja hankkeen kuvailemiseksi sekä arvioimiseksi. **Jo olemassa ollut aineisto koostuu hanketta koskevista asiakirjoista ja epävirallisemmista dokumenteista, erilaisista hanketta sekä projektialuetta käsittelevistä tilastoista, aiemmista alueella tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä, hankkeen vuosina 2001-2003 tekemistä asukaskyselyistä sekä laajemmasta aihealuetta käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta.** Tilastoista erityisesti lähiuudistus 2000- ohjelmaan liittyvä kuntakohtainen taulukkopaketti (Skinnarila ja Lappeenranta) on ollut keskeisessä asemassa aihealueittaisen kattavuutensa vuoksi. Ongelmallista siinä on sen alueittainen rajoittuneisuus koskemaan vain yhtä hankkeen piiriin kuuluvaa asuinaluetta, Skinnarilaa. Muita tilastotietoja on kerätty useiden eri viranomaisten ja muiden tahojen tiedoista tarkoituksena kartoittaa, millaista aineistoa voidaan ylipäätään löytää projektialueesta. Ongelmaksi on tällöin noussut tilastojen hajanainen saatavuus ja osittainen yhteensopimattomuus esimerkiksi tilastointialueen suhteen. Osin hankkeen ja projektialueen osalta hieman epätarkkoja tilastotietoja on kuitenkin hyödynnetty arvioinnissa suuntaa antavana informaationa. Tällöin aineiston rajoitukset on kuitenkin pyritty kussakin yhteydessä nostamaan esiin.

Uutena, nimenomaisesti tätä arviointia varten kerättyä, aineistona on loka-marraskuussa 2003 tehty **kirjallinen arviointikysely** (jatkossa arviointikyselystä puhuttaessa tarkoitetaan tätä kyselyä; asukaskyselyihin viitataan asukaskyselyinä) **hankkeen työntekijöille, lähiötyöryhmän ja –toimikunnan jäsenille, hankkeen yhteistyökumppaneille ja joillekin projektialueen asiantuntijoille** (liite 1). Vastaajat valikoituivat hankkeen projektipäällikön tekemän listan perusteella, johon arvioinnin tekijä lisäsi joitakin alueen muita merkittäviä toimijoita kuten yliopiston ja ylioppilaskunnan. Asiantuntijakyselyyn arvioinnin perusteena päädyttiin käytettävissä olevan työajan rajallisuuden vuoksi sekä kokonaiskuvan saamiseksi hankkeen monipuoliselta vaikuttavasta toiminnasta. Näin valikoitu ryhmä muodostui 48:sta eri henkilöstä, joista valtaosa sai kyselyn sähköpostitse ja muutamat tulostettuna paperiversiona. Alkuperäisen vastausajan sisällä vain 12 henkilöä lähetti vastauksensa. Tämän jälkeen tutkija oli yhteydessä vielä vastaamattomiin henkilöihin pääasiassa puhelimitse ja viiteen henkilöön sähköpostitse. Tällöin ohjeistusta tarkennettiin vielä siten, että vastaajia kehoitettiin vastaamaan kyselyyn sitä osin kuin kukin tunsi tietojensa asiasta riittävän. **Näin lopulta kaikkiaan 28 henkilöä vastasi kyselyyn vastausprosentin ollessa siten 58,3%.**

Kyselyn *kato* muodostui näin melko suureksi. Vastaamatta jätti yksi työntekijä, 6 lähiötyöryhmän tai lähiötoimikunnan jäsentä sekä 13 yhteistyökumppania tai muuta asiantuntijaa. Kadon syitä voi arvioida saadun sähköpostipalautteen sekä käytyjen puhelinkeskustelujen pohjalta: suurimpana syynä mainittiin puutteelliset tiedot hankkeen toiminnasta sekä vastaamiseen vaadittavan ajan puute. Samat syyt ovat vaikuttaneet palautteen perusteella myös saatuihin vastauksiin. Moni piti kyselyä myös liian työläänä, vaikka olisikin sen täyttänyt. Mahdollisesti myös sähköpostitse liitetiedostona lähetetyn kyselyn täyttämiseen ja lähettämiseen liittyneet tekniset vaikeudet ovat saattaneet karsia vastaajia, vaikka kyselyn pystyikin myös tulostamaan ja täyttämään perinteisesti paperilla.

Suhteellisesti eniten kato vaikuttaa näin yhteistyökumppaneiden ja muiden asiantuntijoiden vastausprosentin alhaisuuteen. Samoin vastaamisvaikeudet voidaan havaita puuttuvien vastausten määrissä kysymysten kohdalla. Kadon vaikutusta saatujen vastausten koostumukseen on vaikea arvioida, mutta yhteistyökumppaneilla ja alueen muilla toimijoilla näyttäisi olleen eniten vaikeuksia hahmottaa kokonaiskuvaa toiminnasta: tämä on ymmärrettävää jo siitäkin syystä, että moni yhteistyökumppani ja asiantuntija toimii tässä roolissa hankkeessa pääsääntöisesti oman erikoisalansa puitteissa, jonka osalta myös hankkeen toiminta parhaiten tunnetaan. Muutoin hankkeen toiminta saatetaan tuntea melko puutteellisestikin. Toisaalta valtaosa vastaajista oli selkeästi pohtinut kysymyksiä ja vastannut niihin harkiten. Näin saatu aineisto hahmottanee kohtuullisen luotettavasti ja monipuolisesti hankkeen toimintaa ja saavutettuja tuloksia vastaajaryhmänsä näkökulmasta.

Asukastilan käyttäjiltä palautetta kerättiin loka-marraskuussa 2003 suoritetuilla **ryhmähaastatteluilla** (liite 2), joita suoritettiin seitsemän eri ryhmän osanottajille: kahdessa tapauksessa (lapsiparkin osallistujien vanhempien sekä lähiöpoliisin vierailun) haastatteluista jouduttiin luopumaan poikkeuksellisen vähäisen osanottajajoukon vuoksi. Haastatellut ryhmät valikoitiin lähiöhankkeen ja osin sen edeltäjien itse aikaansaamien ja ylläpitämien ryhmien joukosta (joista osa toimii nykyisin opintopiireinä): näin pois rajautuivat hankkeen eri toimintapaikoissa kokoontuvat muut ryhmät. Mukaan pyrittiin saamaan erityyppisiä ryhmiä. Viiden ryhmän osalta haastattelut suorittivat Sammontorin asukastilassa syksyllä projektiharjoitteluaan suorittaneet kolme Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa, venäjänkielisten kaksi ryhmää haastatteli venäjäksi tätä arviota tekevä tutkija. Näihin ryhmähaastatteluihin osallistui yhteensä hieman yli 40 henkilöä, joista 17 oli maahanmuuttajia. Muutamit haastatteluista osallistuivat useamman haastatellun ryhmän toimintaan ja tulivat siten haastatelluiksi useampaan kertaan.

Kolmas arvioinnin pohjana ollut uusi aineisto muodostuu **kolmesta paikallisesta sanomalehdestä** – Etelä-Saimaasta, Kaakkois-Suomen sanomista sekä Lappeenrantalaisesta - 1.1.2002-31.10.2003 välisenä aikana **kerätystä projektialueeseen liittyvästä lehdistömateriaalista**, jonka asukastilan lähiötyöntekijä oli leikannut talteen. Aineisto on analysoitu soveltamalla ja muokkaamalla Kuneliuksen, Hellstenin ja Renvallin Aamulehden Hervanta-kirjoittelua varten kehittämää määrällistä tutkimustapaa. Tämä aineisto ja menetelmä esitellään tarkemmin luvussa 9. (ks. myös liite 3).

Todettakoon vielä, että myös jako jo olemassa olleeseen sekä uuteen aineistoon on hieman ongelmallinen, koska myös olemassa olevaa ”valmistaa” aineistoa on koottu ja työstetty useista eri lähteistä. Voikin sanoa, että käytettävä materiaali on monipuolista, mistä on sekä etua että haittaa. Tutkimusmateriaali painottuu jossain määrin tiettyihin kysymyksiin: Skinnarilan osalta tilastoja on enemmän kuin muista kaupunginosista; virkamiesnäkökulma on vahvasti esillä tehdyn

arviointikyselyn vuoksi ja maahanmuuttajatoiminta saa erityistä huomiota osin tutkijan oman venäjän kielen taidon ja venäjänkielisten Romashka-ryhmästä tekeillä olevan opinnäytetyön vuoksi. **Nämä painotukset eivät kuitenkaan tarkoita, että näitä asioita sinänsä pidettäisiin tärkeimpinä:** rajallisten resurssien vuoksi ei ole ollut mahdollista tehdä kokonaisvaltaisempaa tutkimusta. Toivottavasti tämä tutkimus saisi jatkoa, jolloin moni nyt sivuosaan jäänyt asia tulisi paremmin tutkittua.

3. PROJEKTIALUE TILASTOINA

Seuraavassa esitetään joitakin perustilastotietoja projektialueesta. **Tässä luvussa esitellään väestöön liittyviä tilastotietoja, muilta osin – esimerkiksi rakennuskannasta, rikoksista ja lehdistöstä – tilastotietoja tarkastellaan kyseistä kysymystä koskevassa luvussa.** Silloin kun tietoja on onnistuttu saamaan hankkeen toiminta-alueella kaupunginosakohtaisesti, ne on pyritty myös esittämään näin, mutta monien tilastojen osalta käytössä on ollut vain hankkeen kannalta alueellisesti epätarkempia tilastoja, joista monissa tilastointialueena on toiminut Sammonlahden suuralue. Sammonlahden suuralueeseen kuuluvat projektialueen kaupunginosien – Sammonlahden, Skinnarilan ja Uus-Lavolan - lisäksi seuraavat alueet: Kuusimäki, Kourula, Lavola, Lentokenttä, Montola, Ruoholampi, Lauttaniemi ja Ruohosaari. Vuoden 2002 tilastokeskuksen väestötietojen pohjalta voi laskea, että projektialueen väestö muodostaa runsaat 2/3 (67,7%) Sammonlahden suuralueen väestöstä (Lappeenrannan kaupunki. Kehittämisyksikkö 2003, 7.) Suuralueen tilastot ovat siten melko epätarkkoja, mutta kuitenkin suuntaa antavia tarkasteltaessa projektialueen kehitystä tilastollisesti. Toinen projektialueen sisältävä tilastoalue on postinumeroalue 53850, johon kuuluu yhteensä arviolta noin 4200 taloutta¹, joista projektialueen ulkopuolelle sijoittuvat Merenlahden noin 65 taloutta sekä Lappeenrannan läntisellä maaseudulla noin 250 taloutta (Turpeinen, J. 19.12.2003). Siten postinumeroalueittaiset tilastot ovat projektialueen kuvailun kannalta kohtuullisen tarkkoja: huomattavasti tarkempia kuin suuraluetilastot.

Toisaalta, kuten luvussa 2.3. todettiin, lähiöuudistuksen kuntakohtaisen taulukkopaketti on keskittynyt tarkastelemaan tilastollisesti monipuolisesti Skinnarilan aluetta ja tämän tilastotiedon runsauden ja tarkkuuden vuoksi **Skinnarilaa koskevat tilastot ovat tässä raportissa yliedustettuina.** Virheellisesti näissä tilastoissa puhutaan Länsi-Lappeenrannasta, vaikka esimerkiksi väestötietoja vertaamalla² voi päätellä, että Skinnarilaa koskevat tilastot kuntakohtaisessa taulukkopaketissa käsittelevät jopa jonkin verran pienempää aluetta kuin Skinnarilan tilastoaluetta (506 Skinnarila), joka on kaupungin omien tilastojen pohjana.

3.1. Väestö ja sen rakenteelliset ominaisuudet

Väestön kehitystä projektialueella tarkastellaan väestömäärän, väestön ikärakenteen,

¹ 31.12.1999 talouksia alueella on ollut 4310 (ks. kohta 3.2.2.)

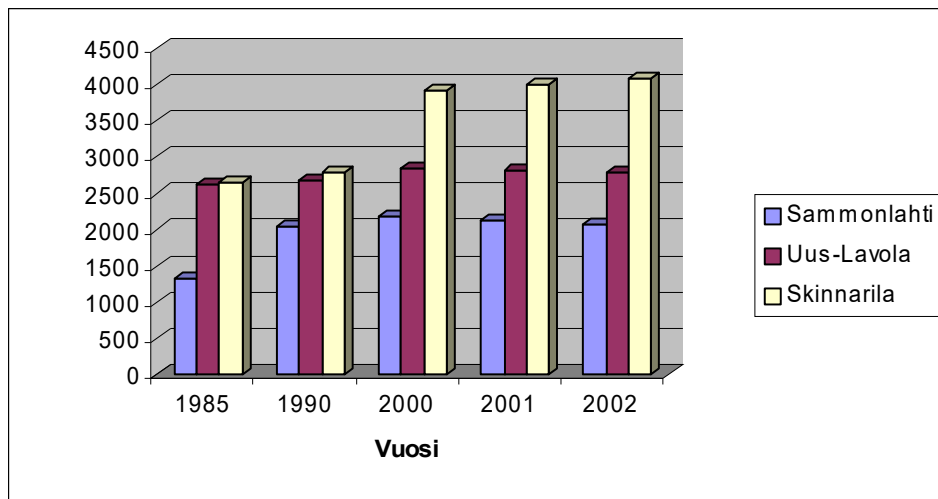
² Esimerkiksi vuoden 2000 Skinnarilan väestötiedot: Kaupungin tilastokatsauksesta (2003:1, 7) ilmenee, että Skinnarilan väkiluku on ollut tuolloin 3926 henkeä, kun taas lähiötutkimuksen kuntakohtaisesta taulukkopaketin tilastointialueen väkimäärä on ollut samana vuonna 3462 henkeä. (Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 lähiötutkimuksen ..., 5). Kyselyistä huolimatta tämän tutkimuksen tekijä ei ole onnistunut selvittämään mainitussa taulukkopaketissa käytettyjä Skinnarilan aluerajoja.

maahanmuuttajaväestön osuuden, koulutusrakenteen sekä Skinnarilan osalta myös muuton ja joidenkin muiden indikaattorien avulla.

3.1.1. Väestömäärä

Projektialueen eri kaupunginosien väestömäärien kehityksessä voidaan huomata eroja, kuten seuraava kaavio ja tarkempi taulukko osoittavat:

Väestömäärän kehitys 1985-2002

<i>Vuosi</i>	<i>1985</i>	<i>1990</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>Muutos 01-02</i>	<i>Muutos 90-02</i>
S.lahti	1320 (2,38%)*	2050 (3,73%)*	2169 (3,74%)*	2139 (3,66%)*	2071 (3,53%)*	-51	640
Uus-Lavola	2630 (4,75%)*	2670 (4,86%)*	2843 (4,90%)*	2823 (4,83%)*	2794 (4,76%)*	-29	124
Skinnarila	2650 (4,79%)*	2780 (5,06%)*	3926 (6,76%)*	4004 (6,86%)*	4080 (6,95%)*	76	1300
Lpr	55350	54940	58041	58401	58707	306	3767

* Alueen väestön osuus koko Lappeenrannan väestöstä kunakin tarkasteluvuonna.

Lähde: Tilastokeskus/Lappeenrannan kaupungin kaupunkikehityksen tilastokatsaus 2003:1/Lappeenrannan kaupungin kehittämissyksikkö (prosentit lisätty)

Sammonlahdessa runsain väestömäärän lisäys tapahtui jo 1980-luvun jälkipuoliskolla alueen rakentamisen seurauksena. 90-luvulla väestö kasvoi enää vain hiukan ja viime vuosina väestö on kääntynyt lievään laskuun. Uus-Lavolan kohdalla väestömuutokset ovat olleet melko pieniä: 90-luvulla alueen väestö lisääntyi hieman, mutta parina viime vuotena väestö on Sammonlahden tavoin lievästi vähentynyt. Skinnarilan asukasluku on kasvanut koko tarkasteluajanjakson ajan – erityisen voimakkaasti kuitenkin 90-luvun aikana. Vuosien 1990-2002 välillä tapahtuneesta väestönlisäyksestä Lappeenrannassa 54,8% on sijoittunut kehittämishankkeen toiminta-alueen kaupunginosiin, erityisesti Skinnarilaan (34,5% kaikesta Lappeenrannan väestönkasvusta). **Vuonna 2002 projektialueella asui 15,2% koko kaupungin väestöstä.**

3.1.2. Väestön ikärakenne

Väestön ikärakenne 31.12.2002

<i>Ikä</i>	<i>0-6</i>	<i>7-14</i>	<i>15-64</i>	<i>65-74</i>	<i>75-</i>	<i>Kokonaismäärä</i>
Sammonlahti	151 (7,29% *)	143 (6,90%*)	1589 (76,73%*)	84 (4,06%*)	104 (5,02%*)	2071
Uus-Lavola	270 (9,66%*)	391 (13,99%*)	1919 (68,68%*)	147 (5,26%*)	77 (2,76%*)	2794
Skinnarila	314 (7,70%*)	314 (7,70%*)	3267 (80,07%*)	118 (2,89%*)	67 (1,64%*)	4080
Lappeenranta	4144 (7,06%*)	5389 (9,18%*)	39887 (67,94%*)	5146 (8,77%*)	4141 (7,05%*)	58707

*Ikäluokan prosentuaalinen osuus alueen väestöstä.

**Lähde: Tilastokeskus/Lappeenrannan kaupunkikehityksen tilastokatsaus 2003:1/Lappeenrannan kaupungin kehittämissyksikkö (prosenttiosuudet lisätty).

Ikäryhmittäisen tarkastelun perusteella kaikissa projektialueen kaupunginosissa väestö on selkeästi nuorempaa koko kaupungin väestöön verrattuna. Erityisen suuri lasten ja alle 15-vuotiaiden nuorten osuus on Uus-Lavolassa. Sen sijaan Sammonlahdessa ja Skinnarilassa nuorimpaan ikäryhmiin kuuluu suhteellisesti melko lailla sama osuus väestöstä kuin Lappeenrannassa keskimäärin; 7-14-vuotiaita jopa jonkin verran vähemmän. Työikäisen väestön osuus on Uus-Lavolassa kaupungin keskitasoa, Sammonlahdessa ja Skinnarilassa selvästi sen yli. Kaikissa projektialueen kaupunginosissa eläkeikäisten asukkaiden osuus on vastaavasti kaupungin keskiarvoa selkeästi alhaisempi: erityisen pieni se on väestömäärään nähden Skinnarilassa.

Sammonlahden suuralueen väestösuunnite vuosille 2001-2020

<i>Vuosi</i>	<i>0-6 vuotiaat</i>	<i>Muutos vuoteen 2001</i>	<i>7-16 vuotiaat</i>	<i>Muutos vuoteen 2001</i>	<i>75 vuotiaat -</i>	<i>Muutos vuoteen 2001</i>	<i>Kokonaisväestö</i>	<i>Muutos vuoteen 2001</i>
2001	1004 (7,57%)*		1454 (10,96%)*		517 (3,90%)*		13271	
2005	1109	+ 105	1435	- 19	619	+ 102	13487	+ 102

2010	(8,22%)* 1206	+ 202	(10,64%)* 1491	+ 37	(4,59%)* 752	+ 235	13739	+ 235
2020	(8,78%)* 1194	+ 190	(10,85%)* 1730	+ 276	(5,47%)* 1164	+ 647	14135	+ 647
	(8,45%)*		(12,24%)*		(8,23%)*			

* Ikäryhmän osuus Sammonlahden suuralueen väestöstä tarkasteluvuonna.

Lähde: Lappeenrannan väestösuunnite/Lappeenrannan kaupunki/Kehittämisyksikkö. Lappeenrannan kaupunginkanslian julkaisuja 2003:2. (Prosenttiosuudet lisätty).

Sammonlahden suuralueen väestösuunnitelmaa katsottaessa voidaan nähdä, että jos suunnitelma toteutuu, sekä lasten ja nuorten että yli 75-vuotiaiden osuus alueen väestöstä lisääntyy jonkin verran. Muutos on suhteellisesti selkeästi voimakkaampi vanhimmassa ikäluokassa, jonka osuus alueen väestöstä yli kaksinkertaistuu. Samalla alueen väestön oletetaan kasvavan kokonaisuudessaan vuoteen 2020 mennessä maltillisesti. Koko kaupungin tilanteessa erona on lasten ja nuorten määrän lievä lasku sekä vanhempien ikäryhmien suurempi osuus kokonaisväestöstä. Prosentuaalisesti iäkkäimpien asukkaiden osuus kaupungin tasolla ei kuitenkaan kasvaisi suunnitteen mukaan yhtä voimakkaasti kuin Sammonlahden suuralueella ikäihmisten nykyisen suuremman väestöosuuden seurauksena koko kaupungissa verrattuna Sammonlahden suuralueeseen.

Lappeenrannan väestösuunnite 2001-2030 ikäryhmittäin

Vuosi	0-2 vuotiaat	3-6 vuotiaat	7-16 vuotiaat	17-64 vuotiaat	65-74 vuotiaat	75 vuotiaat -	Kokonaismäärä
2001	1754	2448	6754	38295	5149	4001	58401
2005	1700	2411	6745	38381	5436	4913	59586
2010	1683	2341	6545	38390	6140	5901	61000
2020	1669	2325	6209	36178	8679	7633	62693
2030	1607	2265	6144	34603	8084	10356	63059

Lähde: Lappeenrannan väestösuunnite/Lappeenrannan kaupunki/Kehittämisyksikkö. Lappeenrannan kaupunginkanslian julkaisuja 2003:2

3.1.3. Maahanmuuttajaväestö

Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana Suomen maahanmuuttajaväestö on lisääntynyt voimakkaasti. Etelä-Karjalan tilastokatsauksessa 2003 todetaan maahanmuuton hyödyttäneen Etelä-Karjalassa eniten Lappeenrantaa sekä merkittävästi myös Imatraa ja Joutsenoa. Näihin kuntiin on muuttanut lähinnä Venäjältä nuorta ja työikäistä väestöä sekä myös lapsia. (Etelä-Karjalan tilastokatsaus 2003, 24.) Väestörekisterikeskuksen **30.9.2003 päivitetyn tilaston mukaan** Lappeenrannassa asuu vakituisesti yhteensä 1619 ulkomaan kansalaista. Näistä suurimman ryhmän muodostavat Venäjän kansalaiset (1035 henkeä/63,9% kaikista ulkomaiden kansalaisista kaupungissa), seuraaviksi suurimmat maahanmuuttajaryhmät kansalaisuuden perusteella ovat Viron (90/5,6%), entisen Neuvostoliiton (47/4,3%), Turkin (40/2,5%) ja Ukrainan (30/1,9%) kansalaiset. **Yhteensä entisen Neuvostoliiton alueen valtioiden kansalaiset muodostavat 75,4% (1221 henkeä) Lappeenrannassa asuvista ulkomaan kansalaisista.** (Väestörekisterikeskus 2003.)

Projektialueen maahanmuuttajaväestöosuudesta ei ole ollut käytettävissä tarkkoja tilastotietoja muutoin kuin Skinnarilan osalta:

Muualla kuin Suomessa syntyneiden määrä (paitsi *) Lappeenrannassa ja Skinnarilassa:

<i>Vuosi</i>	<i>1985</i>	<i>1990</i>	<i>1995</i>	<i>2000</i>	<i>2002</i>
Skinnarila	1,1%	1,4%	3,2%	5,9%	
Lappeenranta	0,6%	0,9%	1,9%	3.1%	2,7%*

Lähde: V. 2002 lähiötutkimuksen kuntakohtainen taulukkopaketti (Tilastokeskus) paitsi *

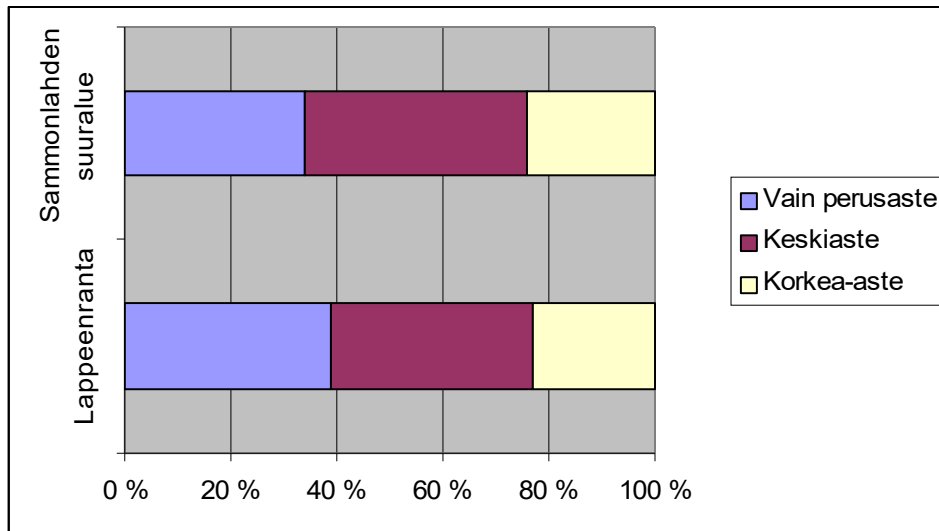
*Ulkomaan kansalaisten määrä. Lappeenrannan kaupunkikehityksen tilastokatsaus 2003: Lappeenrannan kaupungin tilastokatsauksia 2003:1.

Huomattava on että lähiötutkimuksen taulukkopaketissa maahanmuuttajaväestön määrä on laskettu muualla kuin Suomessa syntyneiden määrän perusteella, jolloin prosenttiosuus nousee hieman korkeammaksi kuin esimerkiksi kaupungin kehittämissyksikön tilastokatsauksen käyttämien tilastojen perusteella, jossa luokittelu perustuu ulkomaan kansalaisuuteen samoin kuin edellä esitetystä väestörekisterikeskuksen tilastossa. Ero selittyy siten pääasiassa Suomen kansalaisuuden saaneiden maahanmuuttajien sekä mahdollisesti entisten ulkosuomalaisten sisällyttämisenä taulukossa esitettyihin lukuihin. **Skinnarilan osalta voi siten nähdä alueella asuvan väestömäärän nähden noin kaksi kertaa niin paljon ulkomaalaisia kuin kaupungissa keskimäärin.** Koko länsialueelle on maahanmuuttajatoimiston työntekijä Irja Niemisen arvion mukaan sijoittunut arviolta noin puolet kaupungin maahanmuuttajaväestöstä. Jos arvio pitää paikkansa, niin Sammonlahden suuralueen väestöstä noin 6% on maahanmuuttajia ja itse Sammonlahdessa määrä on vieläkin suurempi: tutkimuksen aikana eri tahoilta kuultu arvio on noin 8%:a alueen väestömäärästä.

Maahanmuuton maakuntaan on arvioitu edelleen jatkuvan. Vuosien 2000 ja 2013 välille on yliaktuaari Alanen laatinut neljä vaihtoehtoa Etelä-Karjalaan saapuvien uusien venäläismuuttajien määristä. Näistä tiukimman, maahanmuuton kiristämiseen perustuvan oletaman mukaan Etelä-Karjalaan muuttaisi 2800 uutta venäläistä virallisen, nykyiseen kasvuun perustuvan ennusteen mukaisen määrän ollessa 3400 henkeä. Työvoimatarpeeseen perustuva vaihtoehto vaatisi Alasen mukaan puolestaan 5900 uutta venäläismuuttajaa. Korkeimman vaihtoehdon mukaan 7600 venäläistä muuttaisi maakuntaan nostaen venäläisväestön osuuden 8%:iin, mikä olisi väestölle vielä poliittisesti siedettävää. (Lappeenrannan kaupungin hyvinvointityöryhmä 2003, 34-35.) Toisaalta Tilastokeskuksen vuoden 2002 tilastojen mukaan Suomeen muutti noin 500 henkeä vähemmän Venäjältä kuin edellisvuonna ja Etelä-Karjalaankin tulijoiden määrä väheni noin 80:llä ollen 146 ihmistä. (Laaninen, U. 2003.) Vaikka tarkkoja arvioita maahanmuutosta onkin vaikea sanoa, lienee varmaa, että Länsi-Lappeenrannan maahanmuuttajaväestön määrä ei laske ainakaan lähitulevaisuudessa, vaan pikemminkin päinvastoin.

3.1.4. Koulutusrakenne

15 vuotta täyttäneen väestön koulutusaste 31.12.2001

Lähde: Tilastokeskus

Yllä olevasta kaaviosta näkee, että Sammonlahden suuralueen koulutus rakenne on pitkälti samantyyppinen kuin koko Lappeenrannankin. Sammonlahden suuralueella asuvista 15 vuotta täyttäneistä 33,8%:lla on vain perusasteen koulutus koko Lappeenrannan vastaavan väestöosuuden ollessa 39%. Keskiasteen koulutuksen omaavien kohdalla vastaavat osuudet ovat 41,9% ja 38% sekä korkea-asteen koulutuksen osalta 24,3% sekä 23%. **Sammonlahden suuralueen väestön koulutustaso on siten hieman korkeampi kuin kaupungin väestön keskimäärin**, mutta ero on melko pieni. Lähiötutkimuksen Skinnarilan ja koko kaupungin väestön koulutustasoa vuosien 1985-2000 viiden vuoden välein tarkastelevasta tilastosta ilmenee, että Skinnarilassa asuvien koulutustaso vastaa pääpiirteiltään jakaumaltaan yllä kuvattua koko Sammonlahden suuralueen tilannetta: perusasteen koulutuksen oli suorittanut vuonna 2000 37,4%, keskiasteen koulutuksen 39,1% sekä korkea-asteen 23,6%. Aiemmista aikasarjoista voi havaita, että Skinnarilan väestön koulutus rakenne on aiemmin ollut selkeästi kaupungin keskitasoa korkeampi, mutta yleinen koulutustaso on noussut Lappeenrannassa vuoden 1985 jälkeen suhteellisesti huomattavasti enemmän siten, ettei ero ole enää suuri Skinnarilassa asuvan väestön hyväksi. (Ks. Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 lähiötutkimuksen ..., 12.)

3.1.5. Muuttoliike

Muuttoliiketietoja pidetään merkittävänä alueen tilannetta ja imagoa heijastelevana indikaattorina. Projektialuetta koskien käytettävissä ovat olleet vain Skinnarilan osalta lähiötutkimuksen kuntakohtaiset tilastot vuosilta 1990-2000. 90-luvun alkupuolen muuttovoittoisten vuosien jälkeen **vuodesta 1993 alkaen Skinnarila on menettänyt väestöään**: poismuutto oli voimakkainta vuosina 1996 ja 1999 (-147/-134). Suurin osa muutosta on ollut kaupunginsisäistä, mutta tarkasteluajanjaksona muutto muihin kuntiin on myös lisääntynyt vuosikymmenen alun noin 20%/vuosi noin 30%:iin/vuosi. **Samaan aikaan Lappeenranta on kaupungin tasolla ollut kaikkina vuosina muuttovoittoinen kunta**. Mielenkiintoista on, että 1990 ja 1992 Skinnarilan muuttovoitto oli kaupungin koko muuttovoittoa suurempi ja vuonna 1994 noin puolet koko kaupungin muuttovoitosta. Osaltaan syynä on varmaankin ollut 80-90-luvun vaihteessa tapahtunut asuinrakentaminen, erityisesti kerrostalorakentaminen, alueella. Asuinalueen imagon kannalta kannattaa tarkastella myös asuinalueen sisäistä muuttoa: Skinnarilassa muuttajista selvästi suurempi osa muuttaa alueen sisällä kuin Lappeenrannassa keskimäärin: varovaisesti tämän perusteella voisi arvioida, että **monet alueella jo asuneista asukkaista ovat kokeneet alueen viihtyisänä asuinympäristönä**. Yksi syy on mahdollisesti se, että moni itsenäistyvä nuori on

muuttanut kotoaan samalle asuinalueelle, sillä lapsiperheiden määrän laskiessa yksinasuvien määrä on kasvanut erityisesti alle 30-vuotiaiden parissa mutta myöskin 30-54-vuotiaiden keskuudessa. Tähän vaikuttanevat myös vuokra-asuntojen suuri määrä sekä yliopiston sijainti alueella. Muuttoliikkeeseen ja alueen imagoon liittyy myös tyhjinä olevien asuntojen määrä: vuonna 1985 koko kaupungin alueella 7,41% asunnoista oli tyhjillään, Skinnarilassa osuus oli 11,51%. Vuosina 1990, 1995 ja 2000 vastaavat luvut olivat 8,83%/7,96%, 8,94%/12,81% sekä 8,00%/7,87%. Varauma-asuntojen määrän kehitys on siten vaihdellut verrattaessa Skinnarilan tilannetta koko Lappeenrannan tasoon. Kehittämishankkeen ja sitä edeltäneen lähiökehitystyön kannalta oleellista on havaita, että vuoden 1995 tilanteesta, jolloin Skinnarilassa oli suhteessa asuntokannan kokoon selkeästi enemmän tyhjillään olevia asuntoja kuin Lappeenrannassa keskimäärin **vuoteen 2000 mennessä oli tapahtunut myönteistä kehitystä siten, että varauma-asuntojen osuus asuntokannasta oli laskenut kaupungin keskimääräiselle tasolle, jopa hiuksenhienosti sen alle.** (Ks. Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 kuntakohtaisen ...2; 7; 14.)

3.2. Työ ja talous

Tässä alaluvussa huomio kiinnitetään projektialueen väestön työhön ja talouteen liittyvien seikkojen kuvailuun. Tarkastelun kohteena ovat työttömyys sekä eri taloudellista toimeentuloa kuvaavat osoittimet kuten tulotaso, kotitalouksien ostovoima ja toimeentulotuen käyttö.

3.2.1. Työttömyys

Tätä tutkimusta varten ei ole onnistuttu saamaan käyttöön projektialuetta koskevia kattavia työttömyyttä koskevia tilastotietoja lukuun ottamatta Skinnarilaa, jonka osalta ne löytyvät jälleen lähiötutkimuksen kuntakohtaisesta taulukkopaketista:

Työttömyysaste Skinnarilassa ja Lappeenrannassa 1985-2001

Vuosi	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2002
Skinnarila	5,5%	7,2%	16,1%	23,5%	29,4%	27,2%	26,0%	26,8%	26,4%	26,0%	24,9%	21,2%	
Lpr	6,8%	6,7 % (6,6)*	13,6 (14,3) *	18,7% (19,1) *	22,4% (22,4) *	22,4% (22,5) *	21,2% (21,4) *	22,0% (22,2) *	20,0% (20,5) *	19,2% (19,9) *	17,9% (18,5) *	15,3% (15,9) *	(15,8)*

Lähde: Vuoden 2002 lähiötutkimuksen kuntakohtainen taulukkopaketti. Skinnarila ja Lappeenranta paitsi (*)

*Lähde: Kaakkois-Suomen TE-keskus/Etelä-Karjalan tilastokatsaus 2003. Etelä-Karjalan liiton julkaisu A:1/2003. Taulukko 5.1.3.

Taulukosta ilmenee, että lukuun ottamatta tarkastelujakson ensimmäistä vuotta 1985 Skinnarilan väestön työttömyysaste on koko ajan ollut koko kaupungin työttömyysastetta korkeampi. Etenkin vuodesta 1991 alkaen ero on ollut kaikkina tarkasteltuina vuosina selvä. Kehitys on ollut Skinnarilassa työttömyyden nousun ja laskun suhteen samantyyppistä kuin koko kaupungissa paitsi vuodesta 1993 vuoteen 1994, jolloin työttömyys laski Skinnarilassa koko kaupungin tilanteen pysyessä samana. Työttömyys oli Skinnarilassa korkeimmillaan – 29,4% - vuonna 1993, Lappeenrannassa vuosien 1993 ja 1994 työttömyysaste – 22,4% - oli kaupungin tasolla korkein

tarkasteluajanjaksolla. Työttömyysaste on laskenut yhtäjaksoisesti Lappeenrannassa vuodesta 1996 alkaen, samoin Skinnarilassa, jossa myönteinen kehitys tosin aluksi oli koko kaupungin kehitystä hitaampaa. Valitettavasti tarkasteluajanjakso loppuu tämän taulukon osalta jo vuoteen 2000. Vuoden 2002 tilanne on Lappeenrannan osalta poimittu Etelä-Karjalan liiton vuoden 2003 tilastokatsauksesta, josta ovat peräisin myös suluissa esitetyt vaihtoehtoiset, tilastointitapojen eroista johtuvat, prosentiosuudet.

Skinnarilan osalta työttömyydestä löytyy tilastoja myös sen keston, asumismuodon sekä työttömien iän mukaan eriteltynä: vuonna 1996 (Skinnarilan lähiöprojektin alkaessa) pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista lappeenrantalaisista työttömistä oli 34,2%, Skinnarilassa vastaavasti 34,5%, vuonna 2000 vastaavat luvut olivat 27,8% ja 33,7%. Alle 25-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys koko ikäluokkaan kuuluvaan työvoimaan suhteutettuna oli vuonna 2000 alhainen niin Lappeenrannassa (1,7%) kuin Skinnarilassakin (1,5%), sen sijaan yli 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien osuus ikäluokkaansa kuuluvasta työvoimasta oli kaupungin alueella 11,6% ja Skinnarilassa 14,0%. Vastaavat luvut olivat vuokralla kerrostalossa asuvien kohdalla koko kaupungissa 19,8% ja Skinnarilassa 33,7%. (Ks. Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 lähiötutkimuksen ... ,10.) Skinnarilassa asui siten vuonna 2000 väkilukuun suhteutettuna iäkkäitä pitkäaikaistyöttömiä selvästi enemmän kuin Lappeenrannassa keskimäärin.

Joitakin postinumeroalueittaisia lukuja työttömyydestä projektialueella on saatavissa: koko projektialueen kattavalla postinumeroalueella 53850 työttömänä oli toukokuussa 2000 859 henkilöä, 17.12.2003 työttömien ja lomautettujen määrä oli pienentynyt 771:een henkeen: tämä oli 19,4% koko kaupungin työttömistä (3974 henkeä) kyseisenä päivänä. (ks. Lappeenrannan työvoimatoimisto. Työttömyyden alueellinen jakautuminen Lappeenrannassa. Tilanne 17.12.2003). Vuodelta 2000 ei ole ollut käytettävissä vertailutietoa koko kaupungin osalta. Pitkäaikaistyöttömien osalta hankkeen vuoden 2001 vuosiraportissa mainitaan Sammonlahdessa, Skinnarilassa ja Uus-Lavolassa olleen vuoden 1999 lopussa 420 pitkäaikaistyöttömiä, jotka muodostivat 35,3% koko kaupungin pitkäaikaistyöttömistä (1190 henkeä).(Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2001, 1).

3.2.2. Taloudellinen toimeentulo

Länsi-Lappeenrannan väestön taloudellista tilannetta kuvataan tässä alaluvussa verotulojen, ostovoiman sekä toimeentulotukitilastojen ja seurakunnan avustustilastojen avulla:

Keskimääräiset verotulot 15-vuotiailla ja vanhemmilla henkilöillä

<i>Vuosi</i>	<i>Sammonlahti</i>	<i>Uus-Lavola</i>	<i>Skinnarila</i>	<i>Lappeenranta</i>
1999	82133 (mk)*	111063 (mk)*	75759 (mk)*	
2001				17631 (euroa)**

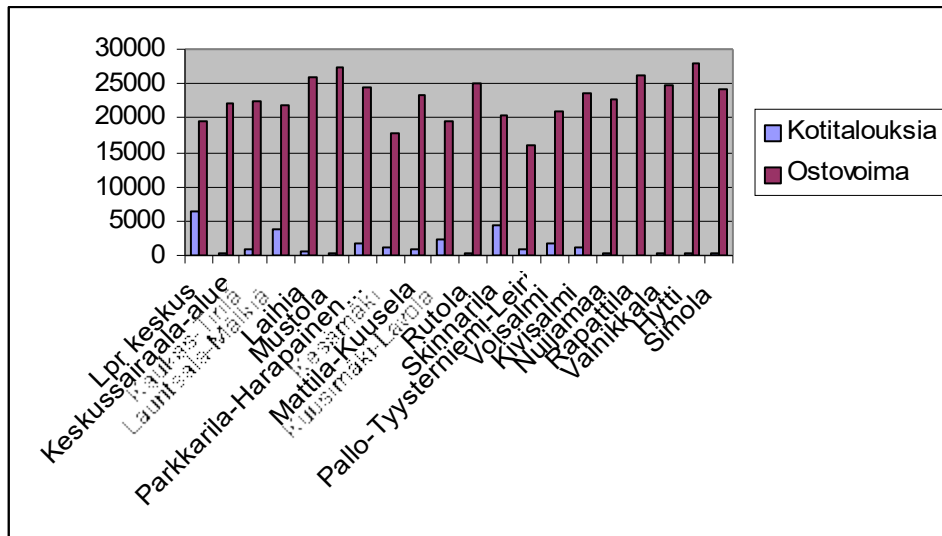
Lähde Lappeenrannan kaupunki/asuntotoimi Risto Kantolan lähettämä sähköposti A.-L. Lingren-den Oudelle 22.1.2002. Alkuperäinen lähde: tilastokeskus.

** Lähde: Tilastokeskus/Etelä-Karjalan tilastokatsaus 2003, taulukko 5.1.1.

Vuoden 1999 tilanteesta nähdään että projektialueella Skinnarilan väestön tulotaso on keskimäärin alhaisin. Sammonlahdessa tilanne on hieman parempi, mutta sekä Sammonlahden että Skinnarilan väestön tulot ovat huomattavasti Uus-Lavolan väestön tuloja alhaisemmat. Skinnarilan ja Sammonlahden väestön tulotaso onkin keskimääräistä alhaisempi tarkasteltaessa tilannetta koko kaupungin tasolla. Keskimääräistä tulotasoa paremmin alueen väestön taloudellista tilannetta

kuvaa kuitenkin kotitalouksien ostovoiman tarkastelu. Tilastointialueena tässä käytetään postinumeroalueittaista jakoa.

Kotitalouksien ostovoima (€) postinumeroalueittain Lappeenrannassa 31.12.1999

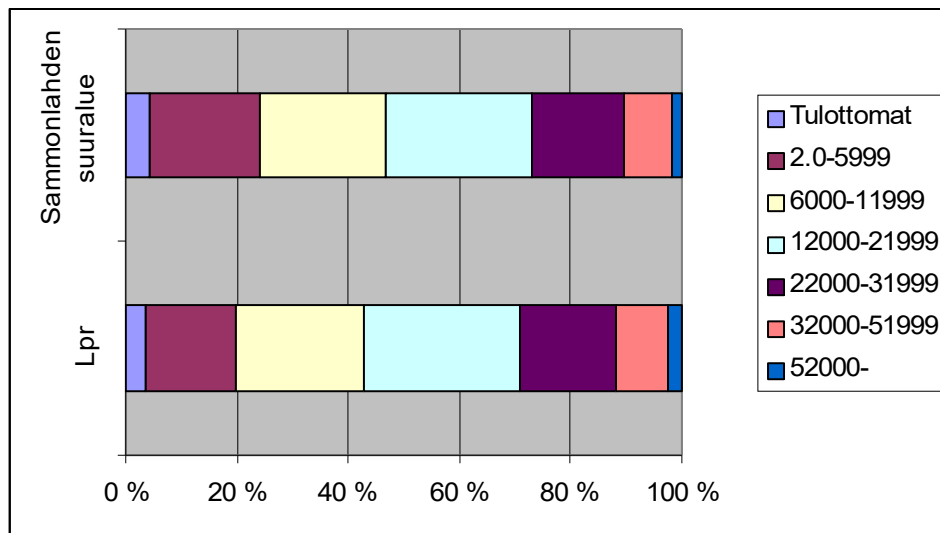
Lähde: <http://www.mtv3.fi/tuloerot/tuloerot.html> (16.10.03)

Tilastokeskus on elokuussa 2003 selvittänyt MTV3:n toimeksiannosta kotitalouksien ostovoimaa³ maanlaajuisesti postinumeroalueittain. Tulos pohjautuu vuoden 1999 tietoihin. Yllä olevassa taulukossa on esitetty tilanne Lappeenrannassa. Sammonlahti-Skinnarila-Uus-Lavolan postinumeroalueen (53850 Lappeenranta), johon projektialue kokonaisuudessaan sijoittuu, kotitalouksien (n=4310) keskimääräinen ostovoima oli vuoden 1999 lopussa 20433 euroa ja Sammonlahden suuralueeseen kuuluvan, projektialueen vieressä sijaitsevan Kuusimäki-Lavolan postinumeroalueella (53810 Lappeenranta) kotitalouksien (n=2190) ostovoima oli vastaavasti 19549 euroa. Lappeenrannan köyhimmiksi osoittautui tässä vertailussa Pallo-Tyysterniemi-Leiri-alue, jossa kotitalouksien keskimääräinen ostovoima oli vain 16108 euroa. Sammonlahti-Skinnarilan postinumeroalueen kotitalouksia alhaisempi kotitalouksien ostovoima oli lisäksi Kesämäen, Kuusimäki-Lavolan ja Lappeenrannan keskustan postinumeroalueiden väestöillä. Ostovoimaisimmat kotitaloudet sijaitsivat puolestaan Hytissä ja Mustolassa, joiden väestöpohja on tosin lukumääräisesti pieni. Sammonlahti-Skinnarila-Uus-Lavola alueella ostovoima on siten melko matala: valtaosassa tarkasteltuja lappeenrantalaisia postinumeroalueita se oli Sammonlahti-Skinnarila-Uus-Lavolan aluetta korkeampi, mutta myös alhaisemman ostovoiman alueita Lappeenrannasta löytyy. Koko maassa keskimääräinen ostovoima oli tuolloin 23677 euroa. (Tuloerot. 2003; ks. myös Laaninen 2003b.)

Astetta tarkemman kuvan väestön tuloista saadaan tutkimalla veronalaisia tuloja tuloluokittain. Seuraava tilasto käsittelee Sammonlahden suuraluetta. Tuloluokkia on yhdistelty 12-luokkaisesta 6-luokkaiseksi:

15 vuotta täyttäneen väestön valtion veronalaiset tulot 31.12.2001

³ Ostovoima on määritelty alueella asuvien tulonsaajatalouksien keskiarvona siten, että valtionveronalaisista tuloista on ensin vähennetty verot (<http://www.mtv3.fi/tuloerot/tuloerot.html>).

	Lpr	Prosenttia	Sammonlahden suuralue	Prosenttia
Tulottomat	1770	3,63	466	4,19
2-5999	7892	16,18	2222	19,97
6000-11999	11165	22,88	2525	22,7
12000-21999	13729	28,14	2912	26,18
22000-31999	8502	17,43	1822	16,38
32000-51999	4580	9,39	958	8,61
52000-	1153	2,36	219	1,97
Yhteensä (hlöä)	48791	100	11124	100

Lähde: Tilastokeskus

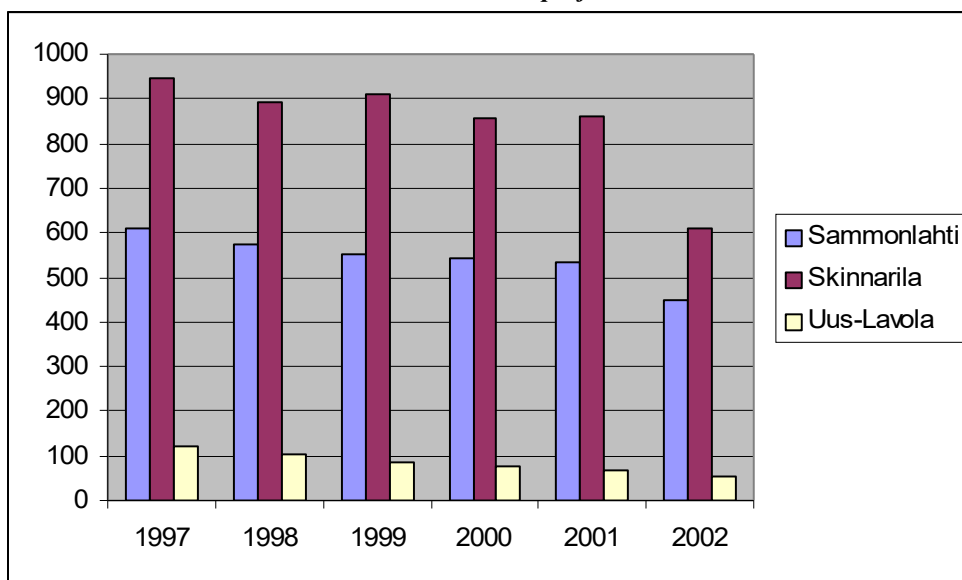
Kaaviosta ja taulukosta voidaan havaita, että tuloluokittain tarkasteltuna Sammonlahden suuralueen yli 15-vuotiaiden tulot jakaantuivat 2001 pitkälti samansuuntaisesti kuin koko Lappeenrannan vastaavan väestön. Sammonlahden suuralueella oli tulottomia jonkin verran kaupungin keskiarvoa enemmän samoin kuin tulotasoltaan matalimpaan luokkaan sijoittua henkilöitä. Suuralueittain tarkasteltuna tulottomien suhteellinen osuus oli Sammonlahden suuraluetta suurempi tarkasteluajankohtana vain läntisellä maaseudulla (n=1910), jossa 5,55% 15-vuotta täyttäneestä väestöstä oli ilman tuloja. Vastaavasti ylimpiin tuloluokkiin sijoittuvia henkilöitä asui Sammonlahden suuralueella hieman Lappeenrannan keskiarvoa vähemmän. Suuraluetason tarkastelu ei kuitenkaan tuo esille Länsi-Lappeenrannan alueen väestön alueen sisäisiä tuloeroja: kuten aiemmin todettiin Skinnarilan ja Sammonlahden väestön tulot ovat selkeästi pienemmät kuin esimerkiksi Uus-Lavolassa asuvien henkilöiden keskimäärin. Myös asuinalueen sisäiset erot voivat olla huomattavia: asumismuodon ja kulutusyksikön⁴ mukaan tarkasteltuna suhteutettuna koko kunnan keskiarvoon (100.0) omistamissaan omakoti- tai pientalossa asuvien skinnarilaisten tulot olivat vuonna 2000 keskimäärin 70,9% korkeammat kuin lappeenrantalaisilla keskimäärin – tämä tulotasero on noussut voimakkaasti 90-luvulla, erityisesti vuosien 1995 ja 2000 välillä. Samanaikaisesti vuokralla kerrostalossa asuvien tulot ovat suhteellisesti alentuneet Skinnarilassa selkeästi enemmän kuin Lappeenrannassa yleisesti: vuonna 1995 koko kaupungin vuokrakerrostaloasukkaiden tulot olivat 76,9% kaupungin keskimääräisestä tulotasosta, Skinnarilassa taso oli 70,0% alentuen vuoteen 2000 mennessä 62,7%:iin koko kaupungissa vastaavan tason ollessa 73,0%. Kerrostaloasunnon omistajien välillä ei eroa juurikaan ole koko kaupungin tilanteeseen verrattuna. Tämä tarkastelu on

⁴ OECD:n käytännön mukaan muodostetussa kulutusyksikössä asuntokunnan yksi aikuinen saa kertoimen 1,0, muut aikuiset (yli 18-vuotiaat) kertoimen 0,7 ja lapset kertoimen 0,5. Tarkoituksena on tasoittaa eri ajankohtien ja asumismuotojen välisiä väestörakenteellisia eroja. (Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 lähiötutkimuksen ..., 11.)

kulutusyksikkökohtainen: asutokuntokohtaisesti tarkasteltuina erot ovat suuremmat. **Huomioiden vuokra-asuntojen suuren osuuden, asuinaluekohtaisesti ja asumismuodon mukaan väestö on siten tulotason mukaan tarkasteltuna eriytynyt aiempaa enemmän Skinnarilassa.** (Ks. Skinnarila ja Lappeenranta. V. 2002 lähiötutkimuksen ..., 11.)

Toimeentulotuen osalta tilannetta voidaan katsoa sosiaalitoimen toimeentulotukitilastojen avulla. Tarkasteluajanjaksoksi on valittu vuodet 1997-2002, jotta tilannetta voitaisiin verrata aikaan ennen lähiöprojekteja. Seuraavassa kaavio toimeentulotukiasiakkaiden määristä:

Toimeentulotukiasiakkaiden määrä projektialueella 1997-2002

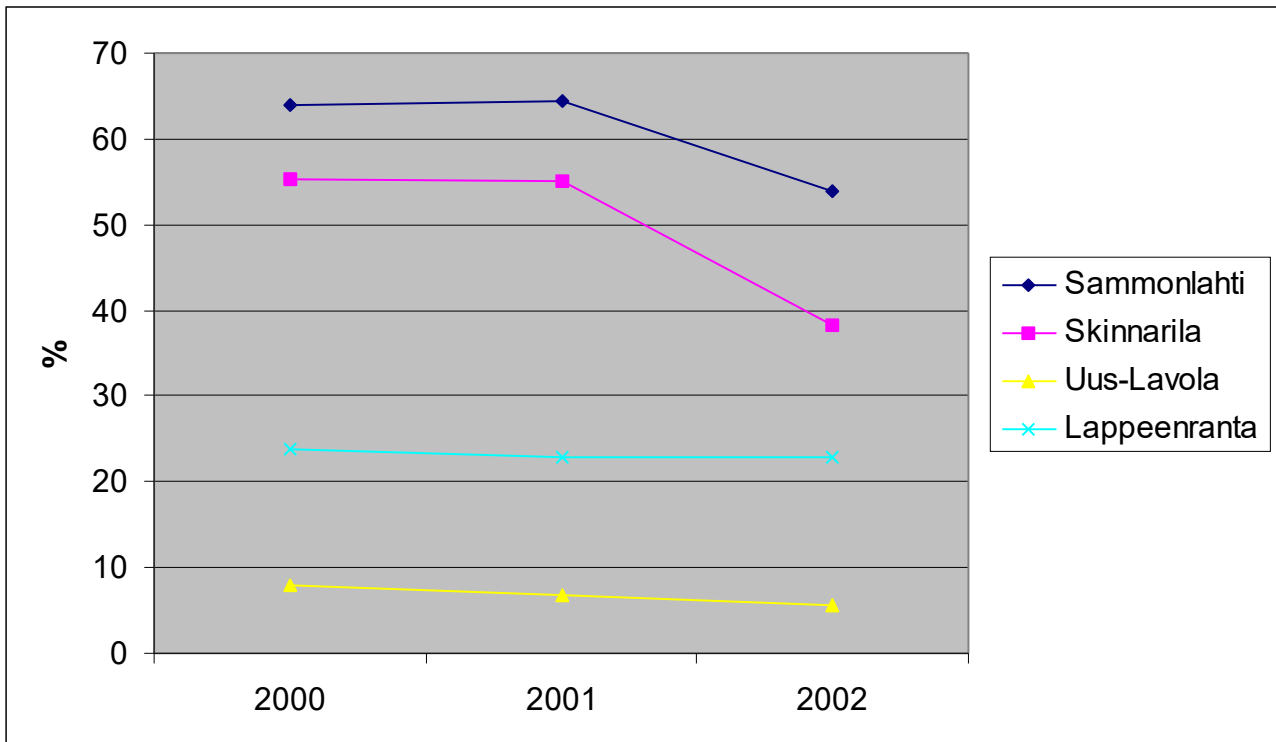

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Muutos 2001-2002	Muutos 1997-2002	%
Sammonlahti	609	572	553	541	533	450	-83	-159	-26,11
Skinnarila	948	891	912	858	861	608	-262	-340	-35,86
Uus-Lavola	122	102	84	78	67	55	-12	-67	-45,08
Lappeenranta	6364	5833	5768	5601	5421	5402	-19	-962	-15,12

Lähde: Lappeenrannan kaupungin toimeentulotukitilastot

Taulukosta voi nähdä, että toimeentulotukiasiakkaiden määrät ovat olleet hienoisessa laskussa koko tarkastelujakson ajan niin kaikissa hankkeen kohdekaupunginosissa kuin Lappeenrannassa ylipäänsä. Suhteessa eniten toimeentulotukiasiakkaat ovat vähentyneet koko tarkastelujakson aikana Uus-Lavolassa, jossa heidän määränsä on muutoinkin selvästi alle keskimääräisen tason Lappeenrannassa. Myös Skinnarilassa ja Sammonlahdessa määrät ovat saajien henkilömäärillä mitattuina laskeneet merkittävästi vuoden 1997 tasosta (35,9% ja 26,1%). Myönteinen kehitys on ollut projektialueella selvästi koko kaupungin kehitystä voimakkaampaa. Länsi-Lappeenrannan kyseisten kaupunginosien lähtötilanteen heikkous näkyy näissä vertailuissa. Kaikkina tarkasteluvuosina lukuun ottamatta vuotta 2002 projektialueen toimeentulotukiasiakkaiden kokonaisuus koko Lappeenrannan toimeentulotukiasiakkaiden määrästä on vaihdellut 26%:n ja 27%:n välillä: vuonna 2002 heidän osuutensa tippui 20,6%:iin. Seuraavassa kaaviossa ja taulukossa on laskettu toimeentulotukea saaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden kokonaismäärä sekä verrattu sitä alueen väestömääriin vuosien 2000-2002 osalta:

Toimeentulotukea saaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden %-osuus koko väestöstä 2000-2002

Lähde: Lappeenrannan kaupungin toimeentulotukitilastot

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien perheenjäsenten kokonaismäärä 1997-2002 sekä heidän osuutensa koko alueen väestöstä 2000-2002

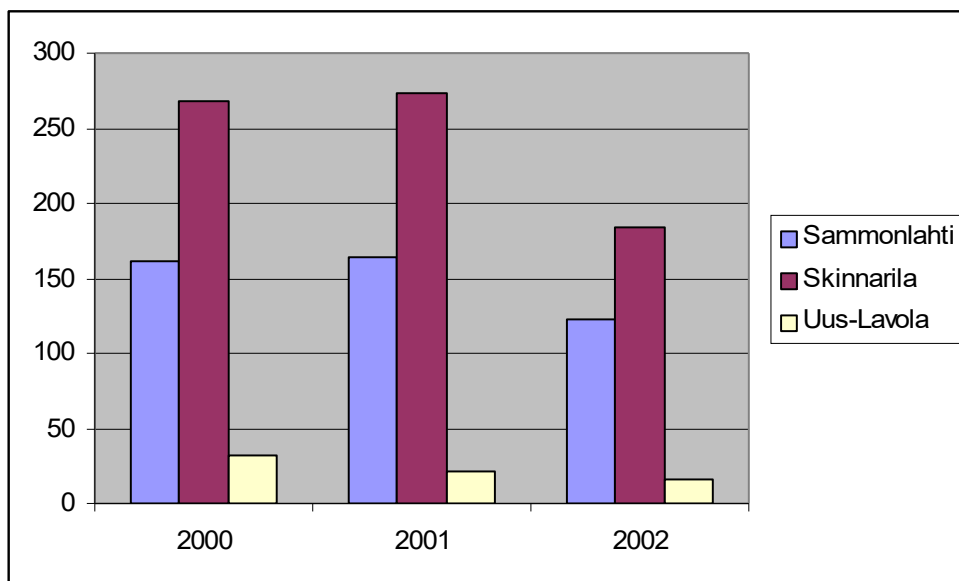
Vuosi	1997	1998	1999	2000	%	2001	%	2002	%
Sammonlahti	1538	1500	1439	1386	63,9	1358	64,5	1119	54,0
Skinnarila	2419	2279	2313	2171	55,3	2204	55,0	1560	38,2
Uus-Lavola	342	296	234	224	7,9	189	6,7	160	5,7
Lappeenranta	15887	14544	14306	13887	23,9	13358	22,9	13385	22,8

Lähde: Lappeenrannan kaupungin toimeentulotukitilastot

Skinnarilassa vuosina 2000 ja 2001 yli puolet kaikesta alueen väestöstä kuului toimeentulotukea saaviin kotitalouksiin: vuodesta 2001 vuoteen 2002 heidän määränsä kuitenkin selkeästi väheni ollen vuonna 2002 38,2%. Sammonlahdessa tilanne on vielä heikompi: vertailuvuosista korkeimmillaan vuonna 2001 toimeentulotukea saaviin kotitalouksiin alueen väestöstä kuului 64,5%. Määrä laski seuraavaan vuoteen Skinnarilan tavoin, mutta vuonna 2002 edelleen 54% alueen väestöstä oli toimeentulotukea saavan kotitalouden jäseniä. **Lappeenrannan keskimääräiseen tasoon verrattuna em. tavalla määritellyn väestön osuus oli 2002 Skinnarilassa yli 1½ kertaa suurempi ja Sammonlahdessa selvästi yli kaksi kertaa suurempi. Uus-Lavolassa toimeentulotukikotitalouksiin on koko kaupungin tasoon nähden kuulunut koko vertailujakson aikana monin kerroin vähemmän henkilöitä heidän osuutensa vaihdella 7,9%:n ja 5,7%:n välillä alueen väestöstä. Merkittävää on muutos vuodesta 2001 vuoteen 2002: kaupungin tasolla tilanteen säilyessä käytännössä muuttumattomana Sammonlahdessa toimeentulotukikotitalouksien jäsenten määrä väheni 10,5% ja Skinnarilassa 16,8%. Uus-Lavolassakin alhainen taso aleni vielä yhdellä prosenttiyksiköllä.** Länsi-Lappeenrannassa tilanteessa näkyy ainakin alueella asuvien pienituloisten lapsiperheiden suuri väestöosuus. Saajien lukumäärän aleneminen ei kuitenkaan ole näkynyt toimeentulotukimenoissa, jotka ovat kasvaneet Lappeenrannassa eli tuensaajakotitaloutta kohden maksettavan tuen määrä on noussut (ks. Kaski, P. 2003, 26-27).

Toimeentulotuen osalta tilannetta tarkastellaan vielä tulottomien tai vain asumistukea saavien hakijoiden määrien avulla. Tulottomien tai pelkästään asumistuella elävien toimeentulotukiasiakkaiden osuus esitetään seuraavassa kaaviossa ja taulukossa:

Tulottomien tai vain asumistukea saavien toimeentulotukiasiakkaiden määrä 2000-2002

Lähde: Lappeenrannan kaupungin toimeentulotukitilastot

Tulottomat tai vain asumistukea saaneet toimeentulotukiasiakkaat sekä heidän osuutensa kaikista toimeentulotukiasiakkaista alueittain 2000-2002

Vuosi	2000	%	2001	%	2002	%
Sammonlahti	162	29,94	164	30,77	123	27,33
Skinnarila	268	31,24	273	31,71	184	30,26
Uus-Lavola	32	41,03	22	32,84	16	29,09
Lappeenranta	1553	27,73	1686	31,10	1671	30,93

Lähde: Lappeenrannan kaupungin toimeentulotukitilastot

Vuodesta 2000 vuoteen 2001 tulottomien tai vain asumistukea saavien osuus kasvoi jonkin verran koko kaupungin tasolla, kun taas Sammonlahdessa ja Skinnarilassa luku pysyi suurin piirtein samana ja Uus-Lavolassa hieman pieneni. Seuraavana vuonna projektialueella heidän määränsä väheni, kun taas koko Lappeenrannassa tilanne pysyi lähes muuttumattomana: vähennystä oli vain 15 henkilöä. **Jos tulottomien tai vain asumistuella elävien toimeentulotukiasiakkaiden määrää verrataan kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden määrään alueittain huomataan, että Sammonlahdessa, Skinnarilassa ja Uus-Lavolassa heidän osuutensa oli vuonna 2000 hieman (Uus-Lavolan kohdalla selvästi) korkeampi kuin Lappeenrannassa keskimäärin; vuoteen 2002 mennessä tilanne oli muuttunut siten, että ko. henkilöiden osuus alueensa toimeentulotukiasiakkaista oli projektialueella lievästi pienempi kuin koko kaupungissa.** Tiivistetysti voi siten todeta, että projektialueella on tapahtunut toimeentulotuen osalta myönteistä kehitystä ja kehitys on ollut selvästi myönteisempää kuin Lappeenrannassa keskimäärin. Toisaalta heikko aiempi tilanne selittää tätä pitkälti ja tilanteen paranemisenkin jälkeen toimeentulotukitilastot osoittavat projektialueen väestön olevan suhteessa selkeästi heikommassa asemassa kuin lappeenrantalaiset ylipäätään tai toimeentulotukiasiakkaat erityisesti koko kaupungin alueella.

Lopuksi tarkastellaan vielä Sammonlahden seurakunnan taloudellista avustustoimintaa. Seurakunnan jakamista taloudellisista avustuksista on seurakunnan tilastoimia tietoja saatavana vuodesta 1999 alkaen:

Sammonlahden seurakunnan taloudellinen avustustoiminta 1999-2002

<i>Vuosi</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Ruoka-avustusten lkm		525	404	448
Summa yhteensä		71166 mk	52001 mk	8970 euroa
Tal.avustustoiminta/ Ruokakuntien lkm		233	46	113
Summa yhteensä		93820 mk	24487 mk	7473 euroa
Kaikkien avustusten lkm	365	758	450	561
Summa	70800 mk	164986 mk	76488 mk	16443 euroa

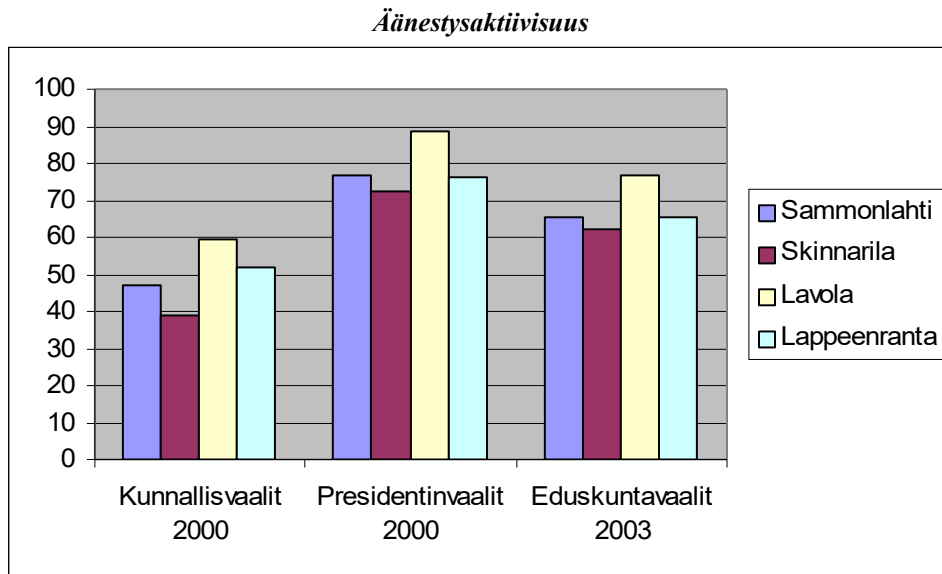
Lähde: Sammonlahden seurakunnan diakonia- ja lähetystyön tilastot vuosilta 1999-2002

Tarkasteluajanjakso on niin lyhyt, ettei avustustoiminnan perusteella voi vetää johtopäätöksiä alueen kehityksestä seurakunnan näkökulmasta. Kiinnostavaa on avustuksia saaneiden ruokakuntien lukumäärän kasvaminen vuodesta 2001 vuoteen 2002: avustuksia näytettäisiin vuonna 2001 keskitetyn pienemmälle joukolla seurakuntalaisia yksittäisten avustusten summan kasvaessa. Vuoden 2000 selvästi suurempi avustusten lukumäärä johtui seurakuntasihteeri Helena Hienosen (2003) mukaan kirkon riemuvuodesta, johon liittyi tavallista suurempi avustustoiminta. Ehkä avustustoimintaa mielenkiintoisempi mittari seurakunnan toiminnassa on diakoniatyöntekijöiden tilastoimat asiakaskontaktien sisällöt: kaikkina tarkasteluajankohdan vuosina selvästi yleisimmän asiakaskäynnin sisällön ovat muodostaneet taloudelliset syyt työttömyyden ja ihmissuhdekysymysten ollessa seuraavia. Poikkeuksen muodostaa vuosi 1999, jolloin terveyteen ja sairauteen liittyvät kysymykset olivat toiseksi yleisin tilastoitu keskustelunaihe diakoniatyöntekijöiden asiakastapaamisissa (Sammonlahden seurakunta 1999-2002.)

3.3. Muita tilastoja: Äänestysaktiivisuus

Lappeenrannan kaupungin rahatoimistosta on saatu Lappeenrannan kaupungin äänestysaktiivisuustulokset alueittain vuoden 2000 presidentinvaaleista sekä vuoden 2003 eduskuntavaaleista. Näistä ensimmäisessä koko Lappeenrannan äänestysprosentti oli 76,3. Lavolassa äänestysprosentti ylitti tämän selvästi ollen 88,9%, Sammonlahdessakin päästiin hieman keskimääräisen äänestysvilkkauksen yli 76,6%:n aktiivisuudella, kun taas Skinnarilassa äänestysvilkkauksen jäi 72,3%:n tasolle. Samantyyppinen suuntaus voidaan havaita eduskuntavaaleissa, jossa koko kaupungissa äänestämässä kävi 65,4% äänioikeutetuista ja projektialueen kaupunginosissa 76,7% (Lavola), 65,2% (Sammonlahti) ja 62,2% (Skinnarila). Projektialueen arvioinnin kannalta huomattava, että osa Lavolaa ei kuulu projektialueeseen. Kahdessa viimeisessä vaalissa projektialueen väestön äänestysaktiivisuudessa on siten ollut havaittavissa selkeitä kaupunginosakohtaisia eroja siten että Lavolan äänestysvilkkauksen on selkeästi ylittänyt kaupungin keskimääräisen tuloksen, Sammonlahdessa äänestysvilkkauksen on ollut jopa kuinkin keskimääräisellä tasolla ja Skinnarilassa hieman sen alapuolella. Näissä kahdessa viimeisessä vaalissa ei siten ole Skinnarilan kohdalla havaittavissa samanlaista passiivisuutta kuin vuoden 2000 kunnallisvaaleissa, joissa alueen äänestysprosentti (39%) jäi kaupungin alhaisimmaksi kokonaisaktiivisuuden ollessa Lappeenrannassa 52%, Sammonlahdessa 47,2% ja Lavolassa 59,4% (ks. Ahokas R. 2001). Yksi mahdollinen syy kunnallisvaalien kiinnostamattomuuteen Skinnarilassa on opiskelijoiden suuri osuus sen väestöstä: monet opiskelijat lienevät asuneet alueella vasta suhteellisen lyhyitä aikoja eikä kunnallispolitiikkaa tunneta eikä se mahdollisesti kiinnosta yhtä paljon kuin valtakunnalliset vaalit. Kyseessä on tässä

yhteydessä kuitenkin vain testaamaton oletus. Kehitys on esitetty tiivistetysti vielä seuraavassa kaaviossa:

Lähteet: Ahokas, R. 2001; Lappeenrannan kaupungin vaalitulokset.

Yhteenvetoa tilastoista:

- Vuonna 2002 projektialueen väestö muodosti 15.2% koko Lappeenrannan väestöstä.
- Alueella on enemmän lapsia ja nuoria sekä työikäisiä kuin kaupungissa keskimäärin: vanhusten osuus on sen sijaan keskimääräistä alhaisempi. Tulevaisuudessa vanhusten määrä tulee kasvamaan.
- Alueella asuu runsaasti maahanmuuttajaväestöä. Erityisesti venäjänkielisen väestön osuus on suuri.
- Projektialueen väestö on jonkin verran koulutetumpaa kuin lappeenrantalaiset keskimäärin.
- Alueen väestön tulotaso vaihtelee paljon: kaupunginosittain varakkaimpia keskimäärin ovat Uus-Lavolan asukkaat kun taas Skinnarilan ja Sammonlahden väestö on pienituloisempaa.
- Skinnarilan osalta on käytössä tarkempia tilastoja, jotka osoittavat alueen sisäisen tulotason vaihtelevan huomattavan paljon. Nämä sisäiset tuloerot ovat kasvaneet viimeisten vuosien aikana.
- Suuralueetasolla Sammonlahdessa on tulottomia keskimääräistä enemmän Lappeenrannassa. Toimeentulotuen saajien joukossa tulottomia ei kuitenkaan ole projektialueella keskimääräistä enempää koko Lappeenrannan tilanteeseen verrattuna.
- Absoluuttisista väestömääristä ja toimeentulotuen saajien määristä laskettuna Sammonlahdessa ja Skinnarilassa asuu runsaasti pienituloisia, etenkin pienituloisia lapsiperheitä. Viime vuosina kehitys on ollut myönteistä näillä määrillä laskettuna, mutta Sammonlahden ja Skinnarilan väestöstä huomattavan suuri osa kuuluu toimeentulotukea saaviin kotitalouksiin. Samalla toimeentulotukimenot ovat kuitenkin nousseet koko kaupungissa eli tuensaajakotitaloutta kohden toimeentulotukea on maksettu aiempaa enemmän.
- Työttömyyden lasku sekä Skinnarilan osalta alueen keskimääräistä suurempi sisäinen muutto, varauma-asuntojen määrän lasku alle kaupungin keskitason sekä

äänestysaktiivisuuden nousu osoittavat alueella tapahtuneen tilastollisesti havaittavaa myönteistä kehitystä.

- Projektialueen tilastollista tarkastelua hankaloittaa asuinaluekohtaisten tilastojen pääosin huono saatavuus. Lappeenrannan kaupungilla olisikin tarvetta kehittää aluetilastointia sekä siten luoda asuinalueiden seurantajärjestelmä, jonka puitteissa tilastotietoja kerättäisiin, analysoitaisiin sekä levitetäisiin systemaattisesti. Tilastoinnissa olisi kehitettävää myös eri viranomaisten välisen tiedonvaihdon osalta. Ehkä Etelä-Karjalan liiton kehitteillä oleva verkkoon sijoitettava paikkatietorekisteri sekä toimipaikkarekisteri auttavat tulevaisuudessa aluetilastojenkin saatavuuden osalta.

4. HANKKEEN TAUSTAA

4.1. Skinnarilan lähiöprojekti

Valtion asuntorahasto valitsi Lappeenrannan kaupungin Länsi-Lappeenrannassa sijaitsevan Skinnarilan lähiön valtakunnalliseen lähiöprojektiinsa 24.11.1995. **Projektin kestoksi puitesopimuksessa määriteltiin vuodet 1996-1999. Projekti keskittyi asuinrakennusten ja ympäristön korjaustoimintaan, mutta myös sosiaalisia painotuksia oli vahvasti mukana.** Tuolloinen projektialue, joka on osa myös nykyisen kehittämishankkeen toiminta-alueetta, muodostui rakennuskannaltaan 1970-1986 rakennetuista 3-5-kerroksisista tasakattoisista elementtikerrostaloista. Vuonna 1996 alueen asunnoista 38,5% oli omistusasuntoja, 61,5% vuokra-asuntoja, joista 21% opiskelija-asuntoja. Vuokrataloissa todettiin olevan tarvetta niin kevyempiin kuin laajempiinkin perusparannustoimenpiteisiin, kun taas asunto-osakeyhtiötalojen todettiin olevan teknisesti tyydyttävässä kunnossa. Alueella asui projektiajan päättyessä noin 1800 henkilöä. (Yhdessä eteenpäin ...1999, 3-6.)

Alueelle avattiin työtupa 28.8.1996, jossa projektiin palkattu arkkitehti otti vastaan asukkaiden mielipiteitä ja parannusehdotuksia. Työtupa muutettiin 6.10.1997 lähiötuvaksi ja samalla vaihtui projektiin palkattu työntekijä nykyisen hankkeen projektipäällikön tultua lähiöprojektin lähiötyöntekijäksi. 1997 alueelle perustettiin myös asukasyhdistys (ks. emt., 8).

Projektin loppuraportissa projektilla todetaan tavoitellun asukkaiden arkielämää hyvin palvelevan, turvallisen, viihtyisän ja halutun alueen aikaansaamista. Pyrkimyksenä oli syrjäytymisen ehkäisy, nuorten harrastusmahdollisuuksien tukeminen ja asukkaiden aktivoiminen alueen fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Samalla väestörakennetta pyrittiin määrällisesti vahvistamaan, säilyttämään kiinteistöjen hallintamuotojakauma sekä pysäyttämään kiinteistöjen ja ympäristön teknisen kunnan heikkeneminen. Myös laajan yhteistyön merkitystä asukkaiden ja viranomaisten välillä korostetaan samoin kuin pyrkimystä antaa asukkaille vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia. Tavoitteista ilmenee selkeästi, miten projektista muotoutui alueen teknisen parantamisen lisäksi laajasti myös sosiaalisii seikkoihin huomiota kiinnittänyt hanke. **Alueen teknisen parantamisen osalta projektialueella tehtiin laajasti korjauksia asuinkiinteistöihin** sekä ympäristöön: noin 55% projektialueen aravavuokra-asunnoista sekä noin 70% opiskelija-asunnoista oli projektin loppuvaiheessa peruskorjattu. Asunto-osakeyhtiöille oli myönnetty 483000 markkaa korjausavustuksia. **Myös yleisiä alueita kunnostettiin**, näistä merkittävin oli Ruotsalaisenraitin katualueen rakentaminen. Sen sijaan kunnostustöihin liittyneessä tavoitteessa työllistää alueen työttömiä ei onnistuttu. **Toiminnallisesti alueelle saatiin useita tiloja asukkaiden käyttöön:** mainitun asukastuvan lisäksi kolme muuta projektin käytössä olevaa tilaa sekä toukokuussa 1999 avattu, seurakunnan ja kaupungin ylläpitämä päiväkeskus Kaartinkulma. Toiminnalla pyrittiin tasavertaiseen asukaslähtöisyyteen ja alueen omien

voimavarojen tukemiseen segregaatiokierteen katkaisemiseksi. Asukkaiden toimintamahdollisuuksia parannettiin. Yhteistyöverkostot kehittyivät ja projektin työntekijä kuului kaupungin joihinkin työryhmiin. Eri kaupungin hallintokuntien todetaan kuitenkin suhtautuneen projektiin eri tavoin, minkä syyksi nähtiin erityisesti niukat resurssit. Ennen kaikkea sosiaalitoimen suurempaa osuutta toivottiin jatkossa, mikä onkin myöhemmin nykyisessä hankkeessa toteutunut. Skinnarilan lähiöprojektin toivottiin tuovan alueelle myönteistä julkisuutta, minkä loppuraportissa katsottiin myös tapahtuneen. (emt., 11-19.)

4.2. Välivaihe

Skinnarilan lähiöprojektin päätyttyä lähiötoiminta jatkui Skinnarilassa ja laajentui vuonna 2000 viereiseen Sammonlahden kaupunginosaan. **Lähiötoiminnan monet nykyiset muodot saivat alkunsa tämän välivaiheen aikana.** Yksi näistä oli **nykyisenkaltaisen henkilöstörakenteen muotoutuminen:** Skinnarilan projektissa työskennelleen lähiötyöntekijän työ jatkui. Lähiötyöntekijä, jona toimi nykyisen hankkeen projektipäällikkö, työskenteli aluksi Lappeenrannan kaupungin asuntotoimiston palveluksessa kunnes 1.10.2000 siirtyi Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy:n työtehtäviin Työllisyysvaroin työn aloittivat tämän välivaiheen aikana niin tupatyöntekijä kuin venäjänkielisten avustaja, nettineuvoja sekä emäntä. Merkittäviä tapahtumia olivat nykyisen **päätoimitilan, Sammontorin asukastilan, saanti lähiötyön käyttöön 10.1.2000** samalla kun toiminta jatkui myös aiemmissa toimipisteissä. **Nettipointti avattiin 30.5.2000.** Verkostoituminen eteni ja lähiötoiminta sai uusia yhteistyökumppaneita. Monien entisten toimintamuotojen lisäksi aloitettiin useita uusia kuten esimerkiksi ikäihmisten aamut ja maahanmuuttajatoiminta tullaan tutuiksi teemalla. Kävijämäärät jatkoivat myös kasvua: vuonna 2000 asukastilassa vieraili vieraskirjamerkintöjen mukaan 4236 kävijää. (Ks. Sammontorin asukastilan toiminta 10.1.2000-10.1.2001, 1-2.) Asukastupatoiminnan kannalta tämä välivaihe olikin ennen kaikkea **laajenemisen ja monipuolistumisen aikaa.**

Myös tärkeitä lähiötoimintaan yleisesti vaikuttavia rakenteellisia muutoksia tapahtui: **26.3.2001 Lappeenrannan kaupunginhallitus päätti asettaa lähiötoiminnan kehittämiseksi koko kaupungin laajuisen lähiötoimikunnan⁵,** jonka syntyyn kokemukset Skinnarilan lähiöprojektista ja myöhemmästä asukastoiminnasta Länsi-Lappeenrannassa vaikuttivat. Lähiötoimikunnan tavoitteiksi on määritelty asumisviihtyisyyden edistäminen kaupungin eri lähiöalueilla edistämällä asukastoimintaa, vahvistamalla asukkaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta, lisäämällä eri toimijoiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedonvaihtoa ja käynnistämällä lähiöiden kehittämiseen liittyviä hankkeita. (Lappeenrannan kaupunki, lähiötoimikunta 29.8.2001; Lappeenrannan kaupunki. Kaupunginhallitus ... 2001, 1). **Myös lähiötyöryhmän muodostamisen prosessi alkoi jo tässä välivaiheessa,** vaikka itse perustaminen tapahtuikin aivan kehittämishankkeen toiminnan alussa: Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen yhteyteen perustettiin 20.9.2001 eri alueen toimijoista muodostuva lähiötyöryhmä suunnittelua, tiedotusta ja toiminnan toteutusta varten. Lähiötyöryhmä on muodostettu hankkeen projektipäälliköstä, lähiötyöntekijästä sekä sosiaalitoimen, Asuntopalvelu Oy:n, Sammonlahden seurakunnan, Skinnarilan asukas yhdistyksen, nuorisotoimen sekä nykyisin Tripla-projektin edustajista. (Lähiöuudistus 2000, Länsi-Lappeenrannan kehittämissuunnitelma. Muistio 8.10.2001, 1-2.)

⁵ Lähiötoimikunta on kaupunginhallituksen alainen. Sen puheenjohtajana toimii kaupunginhallituksen 2. varapuheenjohtaja, muina jäseninä on kaksi kaupunginhallituksen jäsentä, asuntotoimen, sosiaalipalvelujen sekä koulutoimen johtajat, sosiaalisihiteeri, Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy:n toiminnanjohtaja, yhdyskuntatekniikan päällikkö, kehitysjohtaja (toimii lähiötoimikunnan sihteerinä) sekä lähiöhankkeiden – Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen, Kanava-Kuriiri-projektin – projektipäälliköt sekä Tripla-hankkeen projektisihteerit. (Länsi-Lappeenrannan kehittämissuunnitelma. Länsi-Lappeenrannan kehittämissuunnitelman pääorganisaatiokaavio.)

4.3. Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke kuuluu eri ministeriöiden, Valtion asuntorahaston, Suomen kuntaliiton sekä eri kuntien yhteiseen hankkeeseen, Lähiöuudistus 2000 – ohjelmaan. Ohjelmalla pyritään lähiöiden rakenteellisen ja sosiaalisen ympäristön parantamiseen sekä yhteistyön edistämiseen niin hallinnon sisällä että valtionhallinnon, kuntien, paikallisten toimijoiden ja asukkaiden välillä. Tavoitteena on uusien lähiöitä koskevien kehittämissideoiden tuottaminen eri tasoilla tapahtuvassa yhteistyössä. **Ohjelmassa on neljä eri toimintalinjaa**, joihin osallistuvat lähiöt on jaettu: 1. lähiöt yhdyskuntarakenteessa (täydennysrakentaminen, väestöltään vähenevät lähiöt); 2. rakennusten ja elinympäristön kehittäminen (ympäristön ja asumisen esteettömyys, asuntojen elinkaarikorjaaminen ja julkisen kaupunkitilan kohentaminen); 3. lähiöt elämän ympäristöinä (asuinuyhteisöjen sosiaalinen toimivuus ja turvallisuus, palveleva isännöinti) sekä 4. lähiöt ja tietoyhteiskunta (tietoyhteiskunnan taidot kaikille, lähiö- ja asuinalueverkossa). (Lähiöuudistus 2000 –projekti etenee, 1.) **Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke kuuluu ensisijaisesti kolmanteen toimintalinjaan, mutta tavoitteissa pyritään myös toisen ja neljännen toimintalinjan mukaisiin kehittämistavoitteisiin.** Rahoittajina ovat toimineet sosiaali- ja terveysministeriö sekä Lappeenrannan kaupunki, lisäksi joitakin pienempiä kuluja on katettu esimerkiksi yhteistyökumppaneiden tuella (mm. nettipointin verkkoyhteyden on maksanut Tietomaakunta-projektin osana Sonera, Elämäntapaliitto on lahjoittanut kopiokoneen yms.). Henkilökunnan palkkauksessa erilaiset työllisyystuet ovat olleet myös käytössä (ks. kohta ??). Hankkeen vastuutahona toimii Sammonlahden sosiaalitoimi ja sen sosiaalisihteri.

Kohdealueen muodostavat ennen kaikkea Länsi-Lappeenrannassa sijaitsevat Sammonlahden ja Skinnarilan kaupunginosat ja niiden asukkaat ja toimijat, minkä lisäksi hanke ulottuu myös Uus-Lavolaan, johon ei kuitenkaan kohdistu mitään erityisiä toimenpiteitä, vaan hanke näkyy alueella lähinnä sen asukkaiden mahdollisuutena osallistua kehittämishankkeen aktiviteetteihin.

Hankkeen kohteena ovat kaikki Sammonlahden, Skinnarilan ja Uus-Lavolan asukkaat ja toimijat. Eri väestöryhmät on pyritty huomioimaan kehitettäessä hankkeen toimintaa ja projektialuetta yleensä. Hanke pyrkii vahvistamaan, aikaansaamaan ja ylläpitämään asukastoimintaa, jolle ei ole väkisin osoitettu suuntaa virkamiesjohtoisesti, poliittisesti taikka muutoin väritetysti. Asukkaiden äänen kuunteleminen on katsottu tärkeäksi toimintaa johdettaessa. Näin on pyritty etsitään keinoja tiedon ja osaamisen saamiseksi alueelle ja virittämään asukkaiden oma-aloitteisuutta sekä saamaan tietoa alueelta päättäviin tahoihin. Tavoitteena on luoda asukastoiminnan malli, jota voitaisiin levittää myös Lappeenrannan muihin kaupunginosaan. (ks. Asukastoiminnan malli. Luonnos. Syksy 2002, 2.) **Toiminnan ydinajatuksena on projektialueen kokonaisvaltainen kehittäminen toiminnan painopisteen laajentuessa aiemmasta fyysisen ympäristön parantamisesta erityisesti alueen sosiaalisen toimivuuden edistämiseen.** Tavoitteiksi on asetettu Lähiöuudistus 2000 –ohjelman toimintalinjojen III, II ja IV mukaisesti asuinuyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistäminen, informaatioteknologian hyödyntämisen edistäminen, alueen palvelutarjonnan parantaminen sekä asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen. (Vuosisraportti 2002, 2.) Näiden tavoitteiden toteuttamista kuvaillaan ja arvioidaan aiemmin mainittujen aineistojen avulla luvuissa 5-8.

Hankkeen päätoimitilana toimii Sammonlahden aluekeskuksessa sijaitseva Sammontorin asukastila. Lisäksi hankkeella on käytössään kolme muutakin toimitilaa osoitteissa Orioninkatu 9, Orioninkatu 5B (Lähiötupa) sekä Panssarikatu 1. Asukastilan perushenkilöstön muodostavat projektipäällikkö, jonka tehtävänä on asukastoiminnan suunnittelu, tilojen käytön suunnittelu, lähiötyöryhmätoiminnasta vastaaminen sekä tiedon kokoaminen, raportointi ja tiedottaminen;

lähiötyöntekijä, joka hoitaa ja valvoo asukastilaa ja avustaa lähiötoiminnan ohjauksessa; emäntä, joka järjestää yhteisruokailut, tilaisuuksien tarjoilun sekä keittiötoiminnan ja pitää ruoka- ja ravintokursseja; nettineuvoja, joka huolehtii nettipointin toimivuudesta, opastaa ja avustaa kävijöitä tietokoneiden käytössä ja laatii asukastilan esitteet; venäjänkielisten avustaja, joka pyrkii auttamaan venäjänkielisten maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen ja asukastilatoimintaan sekä tukemaan heitä oman kulttuurin ylläpitämisessä sekä lähiötalkkari, joka siistii asuinympäristön julkisia tiloja ja ylläpitää nollatoleranssia sekä auttaa asukkaita akuuteissa teknisissä ongelmissa. (Lähiöuudistus 2000-ohjelma. Vuosiraportti 2002. Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke, 1.) Lisäksi 25.8.2003 alkaen asukastilassa on työskennellyt myös toinen maahanmuuttajia avustava ja ohjaava venäjänkielinen työntekijä.

Asukastila on avoinna arkisin 3-6 tuntia, jolloin kuka tahansa voi tulla viettämään aikaa sinne. Työntekijät harjoittavat yleistä neuvonta- ja ohjaustoimintaa pyrkien auttamaan kävijöitä erilaisten käytännön asioiden hoidossa mm. ohjaamalla ihmisiä oikeiden viranomaisten ja muiden tahojen luo. Asukastila toimii myös ja ennen kaikkea alueen asukkaiden yhteisenä kohtaamispaikkana. **Asukastilassa samoin kuin muissa toimitiloissa järjestetään lisäksi runsaasti teemoitettua toimintaa:** ryhmät kokontuvat osin yleisten aukioloaikojen ulkopuolella. Esimerkiksi liikunta- ja taideryhmiä kokoontuu hankkeen eri toimipaikoissa, samoin kuin maahanmuuttajille suunnattuja ryhmiä. Yhteisruokailut ja tietokoneiden käyttömahdollisuus ovat myös osa tilan toimintaa. Asukastila pyrkii toimimaan myös tiedonvälittäjänä: tietopainotteisia toimintamuotoja ovat mm. tietotori, jolloin eri asiantuntijat tulevat kertomaan ajankohtaisista ja kiinnostavista asioista tai vaikkapa Vanhempainkahvila, jossa alueen vanhemmat kokoontuvat keskustelemaan lasten ja nuorten asioista usein eri alustajien kera. Asukkailla on myös mahdollisuus tavata tilassa joitakin viranomaisia: Lappeenrannan asuntopalvelun asukaskuraattorin sekä lähiöpoliisin viikoittaiset käynnit asukastilassa ovat jo vakiintuneita toimintamuotoja. **Asukastila toimii myös tiedonvälityspaikkana Lappeenrannan kaupungin ja länsilappeenrantaisten välillä:** esimerkiksi Saimaankaupunki-foorumia on järjestetty siellä. Korjausrakentamiseen liittyvää neuvontatoimintaa antaa hankkeen projektipäällikkö. Asukastilan toimesta järjestetään myös mm. puistotalkoita sekä erilaisia retkiä ja tapahtumia sekä toimitetaan vuosittain toukokuussa ilmestyvää asukaslehti Raitin Liplatusta. **Hankkeen tiloja käyttävät myös monet yhdistykset ja muut ryhmät omina kokoontumistiloinaan. Varsinaisen asukastupatoiminnan lisäksi hanke on pyrkinyt osallistumaan alueen kehittämistyöhön monin tavoin.**

Hankkeen organisaation oleellisia ovat edellä välivaiheen yhteydessä kuvatut kuukausittain kokoontuva lähityöryhmä sekä kaksi - kolme kertaa vuodessa kokoontuva koko kaupungin lähiötoimintaa ohjaava lähiötoimikunta. Hankkeella on laaja yhteistyöverkosto etenkin projektialueen ja Lappeenrannan kaupungin muiden toimijoiden kanssa sekä osin myös laajemmin. Organisaatiotason yhteyksiä kuvataan tarkemmin luvussa 5.1.3.

Ennen osa-alueittaisten tavoitteiden tarkastelua luvussa 5 **esitetään tämän luvun päätteeksi vielä arviointikyselyn vastaajien käsityksiä yleisesti hankkeen sekä asukastilan toiminnasta.** Näihin liittyvät erityisesti arviointikyselyn kysymykset 6-8, jotka koskevat hankkeen tavoitteiden asettelun onnistumista, hankkeen kokonaistoteutusta sekä asukastilan toimintaa.

Yhtä lukuun ottamatta (joka ei osannut vastata kysymykseen) **vastajaat pitivät hankkeen tavoitteen asettelua onnistuneena. Tällaista mielipidettä perusteltiin alueen ominaispiirteillä, kehittämistarpeilla ja ongelmilla** yleisellä tasolla esimerkiksi seuraavasti: *”Länsi-Lappeenrannan alueella on näillä kaikilla kohdilla tekemistä/parannettavaa”; ”Tavoitteet tukevat mielestäni Sammonlahden toiminnallisuuden ja infrastruktuurin kehittämistä asukkaiden näkökulmasta.”* Joissakin vastauksissa viitattiin yksilöidympiin ongelmiin: *”Alueella paljon*

työttömiä, päihdeongelmaisia sekä mielenterveyden ongelmista kärsiviä ihmisiä. Asukastilassa pystytty edes hiukan auttamaan ohjaamalla heitä oikeisiin paikkoihin avun saamiseksi.”; ”Alueella on esiintynyt paljon sosiaalisia ongelmia ja turvattomuutta. Palvelut vähäisiä. Kaikki syrjäytymisen estämiseen ja yhteiskuntaan integroitumista helpottava toiminta erittäin tervetullutta. Samoin ympäristön viihtyisyyden lisääminen on miellyttävää kaikkien alueella asuvien kannalta.”

Hankkeen kokonaistoteutuksen arvioi melko onnistuneeksi 22 vastaajaa, joista yksi oli valinnut myös keskinkertainen-vaihtoehdon; viisi vastaajaa piti sitä keskinkertaisena. Yksi vastaus puuttui. Ensin mainittuun ryhmään kuuluvat vastaajat perustelivat vastauksiaan näkemyksillä toimintojen onnistumisella ainakin pääosin: ”Jos tavoitellaan vain asukkaiden aktiivisuutta ja sen herättämistä, ovat nykyiset keinot osallistuneet hyväksi”; ”Tavoitealueilla on edistytty. Eniten kohdassa a) ja vähiten kohdassa d)”; ”Kun saavutukset rinnastetaan vaikeaan toimintaympäristöön ja -kulttuuriin sekä resurssien niukkuuteen on hanke ehdottomasti onnistunut.”. Samalla vastauksista ilmeni kehittämisen tarpeita: ”Varmaan toimintamuodoissa on vielä parantamista, mutta ne ehkä tulevat vastaan ”työtä tehdessä” ja asian edistyessä eteenpäin. Yhteistyötä mielestäni parannettava entistä enemmän ja suoria yhteyksiä.”; ”Projektia olisi pitänyt kyetä hoitamaan pitkäjänteisemmin. Nyt vastuuhenkilöiden työpanosta kului mm. siihen, voidaanko projektia varmasti jatkaa esim. seuraavana vuonna? Lisäksi kaupungin joidenkin yksiköiden suhtautumisessa, sitoutumisessa projektiin on parannettavaa. Toimintamuodot ovat monipuolisia, kirjo ehkä liiankin laaja?”; ”Rahoituksen turvaaminen antaisi eväitä pitkäkestoiselle hankkeen muuntumiseksi käytännöksi.” Keskinkertaisena kokonaistoteutusta pitäneistä mielipidettään perusteli tiedotuksen ja avoimuuden lisäämisen tarpeella kaksi vastaajaa ja yhdessä vastauksessa puutteena pidettiin joidenkin ryhmien jäämistä toiminnan ulkopuolelle sekä puutteellista onnistumista palvelutarjonnan ja turvallisuuden parantamisessa: ”Nykyisillä toimintamuodoilla ei saavuteta kaikkia ryhmiä. Alueen turvallisuus on ehkä Sammontorin osalta parantunut, mutta ympäristössä ei välttämättä. Palvelutarjonta on osittain heikentynyt mm. kaupungin sosiaalitoimen siirron vuoksi.” Kootusti **kokonaistoteutuksen osalta voidaan vastaajien katsovat hankkeen onnistuneen ainakin osittain tavoitteissaan, mutta erityisesti tiedottamisessa ja yhteistyössä, pitkäkestoisen rahoituksen saamisessa sekä asetettujen tavoitteiden täyttämässä etenkin joiltain osin nähtiin edelleen olevan parantamisen varaa.**

Arviot itse asukastilan toiminnasta olivat vieläkin myönteisemmät: 9 vastaajaa piti sitä erittäin onnistuneena sekä 18 melko onnistuneena. Yksi vastaus puuttui jälleen. Erittäin onnistuneena asukastilan toimintaa pitävät mainitsivat syiksi ennen kaikkea tilan suuret kävijämäärät (”Asukastilalla käyntikerrat kertovat sen puolestaan”; ”Kävijämäärät ja oma arvio/tutustuminen talon toimintaan antaa selvän käsityksen siitä”), monipuolisen tarjonnan (”Hyvä tila, monipuolista toimintaa. Kaikilla mahdollisuus tulla asukastilaan jos vain on halukkuutta.”; ”As.tilan ohjelmassa riittävästi toimintaa.”) sekä jo viitatus tilan hyvän saavutettavuuden: ”Keskeinen paikka – hyvä saavutettavuus”; ”Ihmisten on ollut helppo tulla asukastilaan.” Melko onnistuneena toimintaa pitäneistä jotkut mainitsivat onnistuneita työmuotoja: ”Aina on parantamisen varaa. Tämä on hyvä alku tämänkaltaiselle toiminnalle.”; ”Asukastilaan saatu kävijöitä, jotka eivät juuri muualle mene.”; ”Toiminnalla tavoitellaan kaikille asukkaille tasavertaisesti yhteistä olohuonetta ja se on nykyisillä tiloilla onnistunut.” Toisaalta ikään kuin perusteltiin, miksi toimintaa pidettiin ”vain” melko onnistuneena ja tällöin tuotiin esiin koettu puutteita: ”Ainoa puute on ehkä aktiivisessa työssä olevien ja nuorten vähäinen määrä toiminnassa (aukioloajat?). Toisaalta maahanmuuttajien osallistuminen on ollut hyvällä tasolla.”; ”Tilan tulisi olla päivisin avoinna pidempään, myös viikonloppuisin! ”; ”Kannattaisi ehkä vielä pohtia, kuinka tavoitetaan nuorempaa väestöä ja kuinka nuorison tilannetta voitaisiin alueella parantaa.” **Asukastilan selvimpinä mynteisinä puolina näyttäisivät vastaajat näin**

pitävän suurina pidettyjä kävijämääriä, monipuolista toimintaa ja helppoutta tulla asukastilaan, kielteisinä parantamisen paikkoina mainittiin erityisesti nuorten sekä työikäisten puuttuminen toiminnasta sekä aukioloajat. Asukastilan toimintaa pyydettiin arvioimaan myös ryhmähaastatteluissa. Sen todettiin mm. olevan ”*tärkeä juttu, koska länsialueella ei ole muita vaihtoehtoja.*”; ”*tärkeä etenkin jos ei ole harrastuksia*”. Asukastila koettiin tarpeellisena ja ihmeteltiin ”*miten on pärjätty ennen tätä?*” Toisaalta kritiikkiäkin sanottiin: tuttu aukioloaikoja koskeva tyytymättömyys sekä jossain määrin tilan käyttöä ja käyttäjiä koskeva kontrolli nousivat jälleen esiin. Toisaalta nähtiin, että ”*ketkä eniten tarvitsisivat asukastilan toimintoja eivät käy siellä, eivät uskalla tulla, eivät tiedä siitä*”. Ihmisten ajateltiin olevan arkoja ja jotkut näkivät, että ehkä tilaa luullaan vain maahanmuuttajille tarkoitetuksi. Kielteisenä nähtiin myös toiminnan oleminen ”*kiikun kaakun jatkuvasti*” rahoituksen epävarmuuden vuoksi – tästä syystä saatettiin osittain selittää myös työntekijöiden ajoittaista huonoksi koettua tuulta. Kriittisimmätkin kuitenkin toivoivat toiminnan jatkuvan.

Seuraavissa luvuissa 5-8 siirrytään tarkastelemaan hankkeen toimintaa suhteessa asetettujen toimintalinjojen tavoitteisiin. Ensiksi käsitellään hankkeen päätoimintalinjan – asuinyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistämisen – mukaista toimintaa. Tosin **on huomattava, että monissa käytännön toiminnoissa yhdistyvät eri tavoitteet.** Esimerkiksi puistotalkoita tarkastellaan asuin ympäristön korjaustoiminnan edistämisen yhteydessä, mutta toiminnalla on myös sosiaalinen ulottuvuutensa. Samoin nettipointissa käyntiin liittyy monilla seurustelua muiden kävijöiden ja työntekijöiden kanssa.

5. ASUINYHTEISÖN SOSIAALISEN TOIMIVUUDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

5.1. Sosiaalinen toimivuus

Sosiaalinen näkökulma ja sosiaalinen toimivuus asuinyhteisössä voidaan määritellä monin eri tavoin. Esimerkiksi Nupponen (2001, 19) katsoo siihen läheisesti liittyvän sosiaalisen parantamisen tai kehittämisen pyrkimyksen koostuvan:

- a) imagosta, paikallisyhteisöjen hallintapyrkimyksestä, johon liittyvät huoli alueen asemasta paikallisilla asuntomarkkinoilla, vetovoimaisuudesta ja ilkeiden sekä häiriöiden ehkäisystä
- b) alueellisen kehittämistä vastustuksen ja yhteistyön virittämisestä asukkaiden ja viranomaisten kesken;
- c) sosiaalisen yhteisvastuun herättämisestä alueen asukkaiden keskuudessa;
- d) alueen asukkaiden aktivoimisesta – asukkaiden itsevastuun herättämisestä;
- e) sosiaalisen segregaatian ehkäisemisestä

Tässä tutkimuksessa sosiaalista toimivuutta ei sinänsä analysoida systemaattisesti näiden edellä mainittujen pyrkimysten kautta, mutta ne tulevat esiin tutkimuksen eri osissa, tosin osin hieman eri painoituksin. **Niinpä projektialueen imagoa tarkastellaan ennen kaikkea lehtiaineiston analyysin yhteydessä luvussa 9 – häiriöihin ja ilkeiltään viitataan turvallisuutta (luku 5.2.) ja asuin ympäristön korjaustoimintaan (luku 8) käsiteltäessä. Muita mainittuja kohtia lukuun ottamatta sosiaalista segregatiota koskevaa kohtaa e) käsitellään ennen kaikkea tässä luvussa, mutta myös osin kautta koko tämän raportin. Segregatioon on viitattu**

lähinnä luvussa 4. erityisesti tulojen jakautumista ja tuloeroja tarkasteltaessa.

Sosiaalinen määrittäytyy usein ristiriitaisesti ja riippuu näkökulmasta, mitä asioita arvotetaan myönteisinä. Sosiaalinen ymmärretään usein yhteisöllisyytenä, mihin edellä mainittu Nupponen esittämä jaottelukin osin viittaa. Haverinen näkee 1980-luvun lähiöiden kehittämishankkeissa korostuneen sosiaalisen yhteisöllisyyden, joka oli usein hankkeiden keskeinen tavoite. Kukkonen ja Lyytikä, joihin Haverinen viittaa, katsovat yhteisöllisyyden luovan suotuisat puitteet yhteistoiminnalle ja herättävän sosiaalisen tuen ja kontrollin vaiston sekä kansalaisaktiivisuuden. Ihmisten sosiaaliset tarpeet kuitenkin vaihtelevat. Mikäli tällainen näkemys, ettei yleisiä ja yhteisiä sosiaalisia tarpeita ole hyväksyttävää, olisi hyväksyttävä myös ajatus, että on olemassa erilaisia todellisuuden määrittäjiä ja jäsentämistapoja. Haverinen korostaakin, että ”ihanteellisinta olisi, jos ihmiset voisivat itse määrittellä, mikä on se sosiaalinen, johon he haluavat sitoutua.” Elinympäristökin – esimerkiksi maisema tai lähiö - näyttäytyy eri tavoin eri ihmisille eri tilanteissa, joten sosiaalisia maailmoja ei voi ennalta olettaa. Niinpä myös ihmisten osallisuus, yhteisöllisyys, naapuruus ja vastuunotto saavat eri ihmisillä hyvin erilaisia sisältöjä. Esimerkiksi ihmisten halu osallistua vaihtelee elämäntilanteen mukaan. 1990-luvun lähiöhankkeissa näytettiin tämän, tuon vuosikymmenen alkupuolella kirjoitetun, artikkelin mukaan korostettavan pienimuotoisuutta, ihmislähtöisyyttä ja asukkaiden kuulemistä, itseapua sekä asukkaiden itse määrittämää elämää eli sitouduttavan sellaiseen sosiaaliseen, joka asukkaiden mielestä on heille mielekästä. Samassa yhteydessä sosiaalinen yhteistoiminnan huomautetaan syntyvän hitaasti ja syklistä. (Ks. Haverinen 1994, 89-93.)

Nupponen (2001, 97) toteaa omassa, **1990-luvun lopun lähiöuudistusta käsittelevässä tutkimuksessaan sosiaalisen vaikuttamisen olleen eri projekteissa erisältöisen, osin ristiriitaisen rationaliteetin: toisissa projekteissa korostui sosiaalisen kontrollin pyrkimys, toisissa taas pyrittiin tukemaan asukkaiden omia vaikuttamisen mahdollisuuksia.** Tämän tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeessa toiminnalla pyritään asukkaiden valtaistamiseen pikemminkin kuin kontrolliin, joka on kyllä näkökulmana mukana joissakin toiminnan tavoissa (esimerkiksi ympäristön hoidossa, itse Asukastilan käytön valvonnassa – viimeksi mainittuun kohdistui, kuten on tullut esille, toistuvaa kritiikkiä niin joidenkin kävijöiden kuin alueella toimivien viranomaisten taholta).

Kaikki sosiaalinen ja yhteisöllinen ei ole yhtä arvostettua tai ei arvostettua lainkaan. Tällaiseen toimintaan – esimerkiksi kaljajengeihin tai rikollisjoukkoihin – pyritään vaikuttamaan myös sosiaalisen kontrollin keinoin. Esimerkiksi päihdeongelmallisille tarkoitettujen, sivummalle rakennettujen päivätoimintakeskusten, kuten mm. Skinnarilassa sijaitsevan Kaartinkulman, voidaan nähdä syntyneen ainakin osittain tällaisen hallinnan tavoittelun tuloksena. (ks. Nupponen 2001, 79.) Osallistujien näkökulmasta yleisesti kielteiseksi määrittynyt toiminta voi kuitenkin sisältää sosiaalisesti myönteiseksi koettuja piirteitä. Bäcklund ja Kanninen (1999, 109-110) mainitsevat myös äänestyskäyttäytymisen, heikon osanoton, sellaisena epätoivottavana yhteisöllisenä ”normina”, jonkalaisia lähiöissä pelätään olevan. Lähiökehittämisen kautta lähiöihin tavoitellaankin heidän mukaansa ”oikeaa” yhteisöllisyyttä, jota niissä ei uskota olevan, mutta jollaista niihin pitää kuitenkin saada synnytyksi yhteiskunnallisista paineista johtuen. Hyvin kriittisessä näkemyksessään Bäcklund ja Kanninen kysyvät, mihin perustuu se näkemys, että nimenomaan lähiöasukkaat kaipaisivat lähiöihinsä paikallista yhteisöllisyyttä. Ylipäätään lähiöasukkaista puhuminen ikään kuin omana kategorianaan tuottaa mainittujen kirjoittajien mielestä sen lähiötodellisuuden, jonka lääkkeeksi yhteisöllisyyttä pyritään synnyttämään. Toisaalta lähiöprojektien paikallisen sosiaalisuuden ja sidosten korostaminen on ymmärrettävää, koska se on niiden elinehto.

Tavoitellun sosiaalisen määrittely onkin vaikeaa. Tässä arvioinnissa on päädytty ratkaisuun eritellä sitä arviointikyselyvastausten ja ryhmähaastattelujen pohjalta: sen mukaan, miten kyselyyn vastanneet ovat sen nähneet ja miten ryhmähaastatteluihin osallistuneet ovat tuoneet esille yhteisen toiminnan ja muiden osallistujien merkityksen. Arviointiasetus on asukastupatoiminnan osalta seuraava:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISTOT
Asukastupatoiminta sosiaalisen toimivuuden edistäjänä	1. Aiemmat tutkimukset 2. Kehittämishankkeen arviointikysely loka-marraskuu 2003 3. Joidenkin käyttäjäryhmien ryhmähaastattelut loka-marraskuu 2003

Edellisessä luvussa esiteltiin lyhyesti jo yleisarvioiteja asukastilan toiminnasta. Seuraavissa alaluvuissa hankkeen ja asukastilan toimintaa pohditaan selvemmin sosiaalisesta näkökulmasta. Alaluvuissa käsitellään itse asukastilatoiminnan arvioituja vaikutuksia sosiaaliseen toimivuuteen ensin asukkaiden sekä asukkaiden ja viranomaisten yhteistoiminnan kautta, seuraavaksi erillisenä maahanmuuttajatoimintaa käsittelevänä alalukuna, jossa käsitellään tosin osin myös muita kuin selkeästi sosiaalisia tavoitteita ja lopuksi esittelemällä organisaatiomuutoksia, joihin lähiöhanke edeltäjineen on vaikuttanut.

5.1.1. Asukastupatoiminta sosiaalisen toimivuuden edistäjänä

Edellä puhuttaessa Sammontorin asukastilan arviointikyselyssä esiin nousseesta pääosin myönteisestä arvioinnista, **onnistumista perusteltiin, kuten todettu, monissa vastauksissa kävijämäärien suuruudella ja jatkuvalla kasvulla.** Asukastilan muutettua nykyiselle paikalleen Sammontorille vuonna 2000 sen vuosittaiset kävijämäärät ovat nousseet koko ajan olleen 4236 vuonna 2000, 7500 vuonna 2001 (kehittämishankkeen alkaessa), 11000 vuonna 2002 ja 11928 vuonna 2003. (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2004a). Kävijämäärät perustuvat vieraskirjamerkintöihin, joten todellisuudessa ne ovat olleet korkeampiakin, koska kaikki eivät kirjaa nimeään. Joissakin sosiaaliseen toimivuuteen liittyvissä arviointikyselyyn vastauksissa tilan runsas käyttö tuotiin tämänkaltaisena perusteluna esiin: *”Hankkeella on ollut suurin merkitys juuri tämän tavoitteen kohdalla. Alueen asukkaan ovat ottaneet asukastilan monipuoliseen käyttöön”*; *”Hanke on mielestäni onnistunut tässä tavoitteessaan melko hyvin. Asukastilan merkitys on tämän tavoitteen toteutumisessa suuri, se on tarjonnut alueen asukkaille kokoontumispaikan.”* **Vastauksissa nostettiin esiin myös eri väestöryhmien epätasainen saavutettu tavoitettavuus,** johon jo aiemminkin viitattiin: *”Sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistämiseksi ollaan hyvällä tiellä. Toiminnan mahdollinen laajentaminen saattaisi edistää alueen eri väestöryhmien välistä toimintaa ja yhteisöllisyyttä.”*

Sosiaalisen toimivuuden kannalta merkittävää hankkeessa on ollut pyrkimys asukaslähtöisyyteen. Valtaistamiseen liittyy ruohonjuuritasolla muun muassa pyrkimys muotoilla tilan palveluita alueen asukkaiden toiveiden mukaisesti. Jotkut asiat on helppo toteuttaa nopeastikin, mutta usein tie toiveista toteutukseen on prosessinomainen. Omakohtaisin havainnoin ei ollut mahdollista työajan niukkuuden vuoksi havainnoida tätä prosessia tarpeeksi, mutta paperityön kautta – asiakirjoihin tutustumalla – oli huomattavissa, että monet sellaiset asiat, jotka esiintyivät aiemmin vain suunnitelmina, ovat tänään asukastilan toimivia käytäntöjä. Esimerkiksi keväällä 2000 kahden sosionomiopiskelijan vetämässä ikäihmisten aamupäivässä oli noussut esiin toive tuolijumpasta (Heikkinen, H. & Immonen, U. 2000, 1), syyskuussa 2002 asukastila ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun Kuntoutuksen kehittämis- ja palvelupiste tekivät sopimuksen

asukastilassa vedettävästä tuolijumpasta, joka jatkuu edelleen. Samoin esimerkiksi asukastilassa joka toinen viikko toteutettava Vanhempainkahvila-idea tuli alun perin koululta, erillisen maahanmuuttajien esiintyjäryhmän perustaminen puolestaan syntyi maahanmuuttajien kielikerhossa, lähiötalkkarin työtehtävistä monet perustuvat asukkaiden yhteydenottoihin, joitakin retkiä on järjestetty kävijöiden toiveiden mukaan ja ylipäätään erilaisessa neuvontatyössä eri työntekijät korostavat pyrkimyksensä olevan kunkin henkilön neuvonta ja opastus niin, että tämä pystyisi ratkaisemaan ongelmansa itsenäisesti, ei asioiden tekeminen ihmisten puolesta. Esimerkkejä tästä löytyy paljon. Tosin päinvastaisiakin esimerkkejä on: ilmeisimpänä ehkä puistotalkoot, joita on jatkettu ajoittaisesta osanottajien niukkuudesta huolimatta, koska ympäristönhoitotyö on koettu hankkeen parissa arvokkaana.

Hankkeen vaikutusta kysyttiin myös eritellen eri väestöryhmien kohdalla. Lapsia hankkeen katsottiin hyödyttäneen esimerkiksi lapsiparkin, aiemmin toimineen kaakaokerhon, nuorisotoimen kanssa tehdyn yhteistyön sekä vanhemmille suunnatun toiminnan etenkin Vanhempainkahvilan kautta. Nuorten osalta mainittiin myös mahdollisuus käyttää nettipistettä. Monet vastaajista kuitenkin arvioivat, ettei lasten tai etenkin nuorten tilanteeseen ole vaikutettu kovin paljon ja toiveita esitettiin nuorten asioiden entistä suuremmasta huomioimisesta jatkossa. Hankkeen vaikuttavuutta opiskelijoiden parissa perusteltiin harjoittelupaikkojen ja opinnäytetyöaiheiden tarjoamisena sekä nettipointin käyttömahdollisuutena. Monet kuitenkin myös epäilivät opiskelijoiden halua osallistua asukastilan toimintaan ja samalla hankkeen vaikutusta opiskelijoiden elämään: *”Opiskelijat opiskelevat, joten he ovat olleen vähäinen kohderyhmä”*; *”Heidän aikansa taitaa kuluva vaativien opintojen parissa. Suurin osa heistä on muuttanut tilapäisesti Lpr:aan, joten he tuntevat itsensä ehkä ”ulkopuolisiksi” ja ovat paljon keskenään.”*; *”Opiskelijoilla on oma alueensa ja omat juttunsa eli ei mitenkään.”* Viidessä muussakin vastauksessa hankkeella ei nähty olleen vaikutusta tähän ryhmään. Työssä kävijät olivat vastaajien mielestä myös osin ryhmä, johon hankkeen toiminnalla ei olla koettu olleen suurta vaikutusta. Tätä perusteltiin aukioloajoilla - *”Asukastila auki päivisin joten tätä kohderyhmää vaikeampi palvella. Vuorotyössä käyvät ihmiset pystyvät ja käyttävät asukastilan palveluja”* - ja vastaavasti onnistumista normaalien aukioloaikojen ulkopuolella olevaan toimintaan osallistumisella: *”Työssäkäyvät jonkin vaaran hyötyneet viikonloppuisin järjestetyistä tempauksista ja iltaisin järjestetyistä ohjelmallisista kokoontumisista.”* Toisaalta asukastilan nähtiin tarjoavan mahdollisuuksia sellaiseen harrastustoimintaan ja (jälleen) nettiyhteyksien käyttöön, joka on hyödyttänyt myös töissäkävijöitä. Yksi vastaaja mainitsi myös asukastilan roolin työttömien työllistäjänä ja toinen asuinrakennusten perusparannukset tätä ihmisryhmää auttaneena hankkeen toimintana. Tiivistäen: **nuorten, opiskelijoiden sekä työssäkäyvien alueen asukkaiden katsottiin hyötyneen hankkeen ja etenkin asukastilan toiminnoista vähiten, vaikka kaikkien ryhmien kohdalla mainittiinkin ainakin joitakin toimintamuotoja, joiden katsottiin tavoittaneen kyseisiä alueen asukasryhmiä.** Nuorten tilanteeseen hankkeen työskentelyssä on ainakin tämän arvioinnin tutkimusaikana seä ylipäätään vuosina 2002-2003 pyrittykin kiinnittämään erityistä huomiota: yhteistyötä on tehty Sammonlahden nuorisotilojen kanssa pyrittäessä epäonnistuneesti saamaan Sammontorilta nuorille bändikämpä, pienimuotoinen kysely toteutettiin yhteistyössä 2002 Sammontorilla oleskelevien nuorten keskuudessa, lähiötyöryhmä on ottanut kantaa nuorisotilan paremman resurssoinnin ja aukioloaikojen pidentämisen puolesta jne.

Työttömät, maahanmuuttajat, vammaiset ja vajaakuntoiset sekä eläkeläiset ja vanhukset koettiin ryhminä, jotka ovat selkeästi hyötyneet hankkeen, erityisesti asukastilan toiminnasta. Työttömien kohdalla mainittiin joidenkin alueen asukkaiden työllistyminen hankkeen kautta (*”Asukastilaan työllistetyt henkilöt ovat pääosin olleet oman alueen asukkaita”*), mutta toisaalta työllistymisvaikutuksia pidettiin vähäisinä: *”Työpaikkoja heille juurikaan ole*

*ilmaantunut.*⁶ Sen sijaan korostettiin harrastusmahdollisuuksia ja sosiaalisten kontaktien luomista sekä syrjäytymisen ehkäisyä asukastilatoiminnan kautta: ”Hanke on tuonut heille mahdollisuuksia erilaiseen viriketoimintaan.”; ”Yhteisruokailu, sosiaaliset kontaktit, vuorovaikutus, vaihtoehto yksin olemiseen”; ”Tarjonnut vaihtoehdon pelkälle olemiselle.”; ”Hyötyvät eniten – yhdessäolo, ruokailu.”; ” asukastilaan on mahdollista tulla juttelemaan ja lukemaan lehtiä sekä käyttää nettiyhteyksiä”; ” auttanut työnhaussa, ehkäissyt passivoitumista ja syrjäytymisuhkaa”. Toisaalta esitettiin epäily, etteivät kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevat ihmiset ole hyötäneet toiminnasta: ”Tavoitettu varsin hyvin, lukuunottamatta jo syrjäytyneitä porukkaa”. Maahanmuuttajat puolestaan nähtiin useasti kaikkein eniten toiminnasta hyötäneinä (ks. tarkemmin seuraava alaluku 5.1.2.).

Vammaisten ja vajaakuntoisten tilannetta hankkeen koettiin hyödyttäneen monin tavoin: esteettömyyskartoituksen teko mainittiin kolmessa vastauksessa (ks. myös kohta 8.2.). Muutoin asukastilan toiminnot sekä mahdollisuus yhdessäoloon ja huolien jakamiseen nähtiin tälle asukasryhmälle hankkeen toimintaan osallistumisen kautta tulleen hyötynä: ”*Psyykkisesti syrjäytyneet, yksinäiset käyttävät asukastilan palveluja: tuolijumppa, reket ym. koetaan tärkeiksi*”; ”*Projektin tavoittanut heidät hyvin ja heidän osaltaan on onnistuttu varsin hyvin, sillä asukastila on heille tosi tärkeä paikka heille sillä sinne voi tulla kertomaan murheita ja tapaamaan toisia ihmisiä*”; ”*Pillereiden/kivun lievitystä tavata muita ihmisiä – käytännön apua tai tietoa*”; ”*Yksinäiset avohoitopotilaat löytäneet as.tilan.*” Eräs vastaaja totesi yksinkertaisesti asukastilan olevan ”*erittäin tärkeä heille*”.

Eläkeläiset ja vanhuksot käyttävät asukastilan palveluita myös runsaasti ja näin heidän nähtiin hyötynneen asukastilan toiminnasta paljon, jopa eniten kaikista kysytyistä ryhmistä. Kiinnostavaa on vastanneiden voimakas painotus eläkeläisten oman aktiivisuuden osalta: ”*Eläkeikäisiä on runsaasti asukastilan aktiivikäyttäjissä. He osallistuvat runsaasti asukastilan päiväohjelmiin. Eläkeläisten yhdistys kokoontunut säännöllisesti.*”; ”*Asukastila on todella merkittävä paikka tälle kohderyhmälle. Tarjonta on monipuolista: kokoontumistiloja, erilaisia kerhoja, liikuntaa, retkiä ja rupattelua.*”; ” *...mielestäni suurin Asukastilan palveluiden hyödyntäjä ja hyötynvä ryhmä.* ” ; ” *Aktiivinen käyttäjä/toimijaryhmä.*” Vastauksissa mainittiin myös turvallisuuden tunteen lisääntyminen ja sosiaalisten siteiden solmimisen merkitys – myös muihin kuin oman ikäisiin – vanhuksia ja eläkeläisiä hyödyttävänä muina seikkoina.

Kehittämishankkeella on pyritty kehittämään alueen asukkaiden ja viranomaisten välistä yhteistoimintaa. Arviointikyselyssä pyydettiin arvioimaan viisiportaisella asteikolla yhteistyön onnistumista asukkaiden sekä joidenkin viranomaistahojen – sosiaalitoimen, asuntopalvelun, poliisin sekä hankkeen omien työntekijöiden – välillä. Lisäksi tiedusteltiin viranomaistapaamisten onnistumista asukastilan yhtenä toimintamuotona. **Arviot olivat pitkälti samansuuntaiset: kaikkien em. tahojen arvioitiin useinmiten onnistuneen hyvin asukkaiden kohtaamisessa** (16/19/17/13 vastausta). Sosiaalitoimen onnistuminen arvioitiin jonkin verran heikommaksi muihin kysytyihin tahoihin verrattuna: kukaan ei arvioinut asukkaiden ja sosiaalitoimen yhteistyön sujuneen hankkeen puitteissa erinomaisesti, keskinkertaiseksi toimintaa oli arvioinut 8 henkilöä. Parhaiten arvioitiin yhteistyön onnistuneen hankkeen työntekijöiden ja asukkaiden välillä: 7 katsoi sen sujuneen erinomaisesti, tosin ”vain” keskinkertaiseksikin sen näki 4 henkilöä. Poliisin ja asuntopalvelun onnistuminen yhteistyössä asukkaiden kanssa arvioitiin keskenään lähes

⁶ Hankkeen toiminta-aikana se henkilökuntaan on kuulunut yhteensä 19 eri henkilöä, joista suurin osa on ollut eri tavoin tukityöllistettyjä. Lähes kaikkien pidempiaikaisten henkilökunnan jäsenten työsuhte asukastilassa on muodostunut erilaisista päätöksistä. Lisäksi asukastilassa on vastaavana aikana suorittanut harjoitteluaan tai muuta opintoihin kuuluvaa osiota yhteensä 24 eri opiskelijaa. Näihin lukuihin ei sisälly lyhyimpiä korkeintaan vai muutaman päivän pituisia jaksoja asukastilassa toimineet henkilöt ja opiskelijat. (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2004b, 1-2.)

yhtä hyvin sujuneeksi: molempia piti joko erinomaisena tai hyvinä 19 vastaajaa, tosin poliisin yhteistyön asukkaiden kanssa katsoi erinomaiseksi hieman useampi (4/2) henkilö. Yleisesti asukastilan toiminta viranomaisten tapaamispaikkana nähtiin sujuneen yleisimmn melko onnistuneesti; erittäin onnistuneena toimintamuotoa piti 6 ja keskinkertaisena 8 vastaajaa.

Asukkaiden ja mainittujen viranomaisten sekä hankkeen henkilökunnan yhteistyön voi katsoa onnistuneen varsin kohtuullisesti arviointikyselyn perusteella, mutta selkeästi toiminnassa on parannettavaakin. Valitettavasti kysely ei anna tarkempia vastauksia mahdollisista pulmakohdista. Lisätutkimuksen tarvetta olisikin paitsi itse kyseisten viranomaisten niin etenkin asukkaiden näkemysten selvittämisessä koskien yhteistyötä: nyt asukkaiden ja asukastilassa kävijöiden mielipiteitä ei ole systemaattisesti selvitetty: tilan palautelomakkeessa on tosin kysytty kävijöiden mielipidettä henkilökunnasta. Palautteen perusteella henkilökunta arvioitiin ystävälliseksi ja palvelu hyväksi: muutamia vastakkaisiakin mielipiteitä esittäneitä tosin oli.

Ryhmähaastatteluita tehtäessä nousi esiin myös sosiaalisen toiminnan kannalta olennaista kritiikkiä ja parannusehdotuksia hankkeen ja erityisesti asukastilan toiminnan parantamiseksi. Pääasiallisesti toiveita esitettiin sosiaalialan osaamisen vahvistamisen tarpeesta asukastilan työntekijöiden keskuudessa: tämä nousi esiin ryhmissä, joiden osallistujat olivat suomalaisia. Asukastilan kävijöiden joukossa katsottiin olevan paljon monin tavoin heikko-osaisia, joiden auttamiseksi sosiaalialan osaaminen olisi hyväksi. Yksi arviointikyselyyn vastannut nosti myös asian esille toiminnan tulevaisuuden edellytyksiä pohtiessaan: ”*pysyvää, sosiaalisena työhön pystyvää henkilökuntaa lisättävä.*” Toinen kritiikinlähde oli jo aiemminkin mainittu liialliseksi koettu kontrolli asukastilan käytön suhteen sekä osittain tähän liittyen tilan aukioloajat. Vastuun jakamista useammalle henkilölle, mahdollisesti osittain kävijöille tai muille toimijoille peräänkuulutettiin. Samansuuntaisia ajatuksia on noussut esiin arvioinnin aikana eri toimijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Arviointikyselyssä asian nosti eräs vastaaja esiin todeten ”*lankojen olevan liikaa yhden ihmisen käsissä*”, millä viitattiin selvästi projektipäällikön keskeiseen rooliin. Tällainen kritiikki on varmasti huomion arvoista, vaikka sitä esittääkin vähemmistö vastaajista. Toisaalta arviointikyselyssä vielä useammat nimenomaan painottivat aktiivisen, jopa vahvan vetäjän merkitystä lähiöhankeon onnistumiseksi samoin kuin yhteistyön, tiedottamisen ja asukkaiden aktiivisuuden tärkeyttä.

Ryhmähaastatteluisissa nostettiin esiin ryhmien jäsenten keskinäisten sosiaalisten suhteiden merkitys ryhmän jäsenille. Jo yhdessäolo sinänsä saatettiin kokea olennaiseksi, mikä ilmeni ”*saa olla toisten kanssa*” tyyppisin kommentein. Sosiaalisten suhteiden laajeneminen ryhmän osallistumisen ja muihin tutustumisen kautta oli myös tärkeää. Ryhmässä ”*saa seuraa, mukava tutustua muihin ihmisiin*”. Vanhempain kahvilan osanottajille vertaistuki nimenomaan vanhemmuuteen nähdään keskeiseksi: ryhmästä saadaan ”*tukea vanhemmuuteen*”; ”*taakka jaetaan muidenkin kuin oman miehen kanssa*”; ”*samoja ongelmia on muillakin vanhemmilla/nuorilla*”. Toisaalta ei vain pelkkä vanhemmuus yhdistä tässä ryhmässä kävijöitä, vaan haastattelussa ryhmän todetaan olevan ”*tukiryhmä ei pelkästään lasten kautta, omaakin päätä on hyvä tuulettaa. Ryhmästä lähtiessä on hyvällä tuulella.*” Tällainen yleinen sosiaalinen vertaistuki tuli esiin kaikkien ryhmien haastatteluista. Ryhmässä olo merkitsee varsinaisen ryhmän nimetyn toiminta-ajatuksen (kuvataidekerho, boccia-ryhmä, kielikerho, laulukerho ...) lisäksi ”*tukemista ja toisista huolehtimista*”; eräässä ryhmässä ”*pidetään ihmisestä huolta ja yritetään saada masentuneita ihmisiä liikkeeseen tai työttömiä ihmisiä työnhakuun*”. Ryhmä voidaan nähdä ”*sosiaalitoimistona*”, jolla nähdään olevan ”*terapeuttinen merkitys*”. **Kokemusten ja tietojen vaihto, yhdessäolo ja vertaistuki nähtiin näin ollen tärkeiksi syiksi osallistua ylipäättään ryhmätoimintaan oli toiminnan varsinainen muoto mikä tahansa ryhmähaastattelujen**

kohteena olleista toiminnoista. Näin oli myös maahanmuuttajien kohdalla – heidän kommenttejaan on tarkasteltu laajemmin seuraavssa alaluvussa 5.1.2. Ehkä sosiaalisten suhteiden painotuksessa jonkinlainen aste-ero ilmeni boccian pelaajien kohdalla, joiden haastattelussa mainittiin kyllä seuran ja uusien tuttujen ja ystävien merkitys, mutta ne eivät nousseet esiin niin korostuneesti kuin muissa haastatteluissa: mahdollisuus pelata peliä sinänsä oli syynä osallistua. Lieneekö tässä merkitystä sillä, että bocciaa pelaavat asukastilassa kävijät ovat pääosin miehiä – näin oli myös haastattelukerralla? Yleisimminkin itse ryhmien toiminnan päätarkoitus sekä tiedonsaanti olivat ryhmähaastattelujen perusteella sosiaalisten seikkojen ohella tärkeitä ryhmätoiminnan koettuja hyötyjä.

Ryhmähaastattelut kohdistuivat vain joihinkin asukastilassa tai muissa hankkeen toimipaikoissa kokoontuviin ryhmiin. **Ehkä merkittävin käyttäjäryhmä, jonka kokemuksia ja toiminnan kautta saamaa sosiaalista ja muuta tukea ja apua tulisi tutkia tarkemmin arvioitaessa asukastilan toimintaa, ovat varsinaisiin ryhmätoimintoihin osallistumattomat asukastilan vakiokävijät,** joille asukastila näyttäisi olevan eräänlainen ”olohuone” ja ihmisten kohtaamispaikka. Voi tosin olla että heidän näkemyksiään on osan kohdalla vaikea kartoittaa ryhmähaastatteluin, vaan haastattelujen pitäisi todenkäoisesti olla yksilöhaastatteluja. Ehkä myös epäsäännöllisesti kokoontuvan ryhmätoiminnan kuten puistotalkoiden yms. osanottajien haastatteluun saattaisi nostaa esiin joitakin muita toiminnan sosiaalisen merkityksen puolia. Tähän ei tämän arvioinnin yhteydessä ole kuitenkaan ollut mahdollisuutta.

Asukastilatoiminta tavoittaa siis yhä suuremman osan länsilappeenrantalaisista ja osin muistakin – hyvin erilaisista ja eri elämäntilanteissa olevista – ihmisistä. Havainnoinnin ja työntekijöiden sekä joidenkin kävijöiden kanssa keskustelujen perusteella arvioinnin aikana tuli ilmeiseksi, että asukastilalle on muodostunut oma vakiokäyttäjryhmänsä, mutta myös silloin tällöin pistäytyjiä ja uusia kasvoja riittää. Moni osallistuu säännöllisesti jonkin/joidenkin ryhmien toimintaan, vaikkei muutoin asukastilalla usein kävisikään: tosin ilmeisesti vielä useampi ryhmässä kävijä on myös muuten asukastilassa ahkera kävijä. Asukastilassa ei ole tarkasti rekisteröity sitä, kuinka monta eri ihmistä tilan toimintaan kuukaudessa osallistuu: kuukausittain tätä on kuitenkin likimääräisesti arvioitu: yleisimmin eri kävijöitä on ollut noin 250- reilu 300 henkeä/kk; luku on vähitellen kasvanut. Lisäksi tulevat muissa hankkeen tiloissa käyneet asukkaat.

Sammontorin asukastilan ja hankkeen toiminta on kaikille alueen asukkaille suunnattua. Voi kuitenkin kysyä, miten realistista on olettaa koko väestön tai edes valtaosan osallistuvan asukastupatoimintaan tai lähiökehittämistyöhön. Vuoden 1998 asukasbarometrin mukaan asuinalueen toimintaan osallistutaan taloyhtiön toimintaa harvemmin: eniten osallistutaan yleisötapautumiin, joihin barometrikyselyn vastaajista oli osallistunut noin neljännes viimeisen vuoden sisällä. Asukasyhdistyksen toimintaan tai asuinalueen suunnitteluun oli osallistunut alle 10% vastaajista viimeisen vuoden aikana. Kolmannes vastaajista olisi kuitenkin ollut halukas osallistumaan enemmän asuinalueen suunnitteluun ja hoitoon.(Strandell 1999, 79.) Samankaltaisia tuloksia on saanut myös Seppänen (2001, 178-9) Lahden Liipolan lähiötä tutkineessa väitöskirjassaan: vain muutama prosentti tutkimukseen osallistuneista kertoi osallistuvansa asuinalueella järjestettävään yhdistystoimintaan, yleisötapautumiin tai harrastustoimintaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita alueen asukkaiden olevan yleisesti passiivisia osallistumaan: Seppänen toteaaakin, ettei sillä osallistutaanko asuinalueen yllä mainittuihin tapahtumiin ollut mitään tekemistä sen kanssa, osallistuiko vastaaja ylipäätään tämänkaltaiseen toimintaan. Lähiökehittämisestä Seppänen mainitsee Liipolan lähiöprojektiin osallistuneen 7% tutkimuksen vastaajista (75% oli kuullut lähiöprojektista): osallistuminen korreloi tilastollisesti merkittävästi edellisten vaalien äänestysaktiivisuuden kanssa.

Asukastilat ovat saaneet keskeisten toiminnallisten rakenteiden aseman monissa lähiöprojekteissa, eikä Länsi-Lappeenranta ole tässä poikkeus. Nupponen (2001, 71) kuitenkin hillitsee liiallista optimismia sanoen, etteivät tilat suomalaisessa paikalliskulttuurissa helpolla merkitse ”alueen olohuonetta” tai sosiaalisen vaihdon infrastruktuuria: niiden kautta ei olla pystytty virittämään alueellista yhteistoimintaa, joka näkyisi laajemmin esimerkiksi vuokratilojen asukkaiden yhteistoimintana.

Nupponen (emt., 104) katsoo edelleen, että myös asukasosallisuuden rationaliteettia tulee tarkastella tarkemmin, kun tutkitaan lähiöprojektien merkitystä sosiaalisen parantamisen hankkeina. Esimerkiksi olemassa olevien asukasdemokratiarakenteiden ja vuokratilademokratialain huomioimista projekteissa tulisi selvittää paremmin. Mainittu tutkija korostaa myös, ettei projektityöntekijöiden tiivis yhteistyö alueen asukkaiden kanssa tai korostunut projektien asukaslähtöisyys sinänsä ole takeita siitä, että projektit edistäisivät nimenomaan sosiaalisen parantamisen pyrkimyksiä. Päinvastoin ne voivat jopa kiihdyttää osaltaan alueen segregatiota ja luoda ”erityisen asukasosallisten vaikuttajafoorumien niin, että monet mahdolliset muut alueen toimijat tai poikkeavat näkökannat jäävätkin vaille huomiota.” Tämänkaltainen tulos on todennäköinen, jos toimintaa toteutetaan kaavamaisesti valmiita malleja noudattaen. Tällainen uhkakuva ei näytä kovin todennäköiseltä Länsi-Lappeenrannan lähiötoiminnan jatkossa, koska toimintaa muotoillessa pyritään asukkailta saatavan palautteen hyödyntämiseen toiminnan resurssien puitteissa ja toiminnan monimuotoisuuden vuoksi hyvin erilaisia ihmisryhmiä kyetään tavoittamaan, vaikkakin joitakin ryhmiä toisia heikommin, kuten on käynyt ilmi. Toisaalta projektialueella sijaitseva, periaatteessa niinkään kaikille täysi-ikäisille avoin tila päiväkeskus Kaartinkulma on leimautunut osin liiankin voimakkaasti pelkästään päihdeongelmaisten paikaksi, vaikka kävijöissä on päihdeongelmaisten lisäksi paljon myös esimerkiksi ”tavallisia” eläkeläisiä ja muita alueen asukkaita, mikä on tullut esiin keskusteluissa päiväkeskuksen toiminnasta vastaavan diakonin kanssa. Epäsuorasti tämä tuli esiin myös arviointikyselyssä, jossa tiedusteltaessa vastaajien oletuksia tilanteesta ilman kehittämishanketta, monet nostivat esiin, ettei alueella olisi silloin mitään yleistä kokoontumispaikkaa alueen asukkaille. Kaartinkulmaa ei siten nähty tai muistettu toisena merkittävänä alueen asukkaita kokoavana tilana – mahdollisesti koska sen ei mielletä olevan samalla tavoin kaikkien asukkaiden tila. Tosin vuoden 2003 asukashaastatteluja tehtäessä ilmeni, että asukastilankin toimintaan kohdistuu joillakin asukkaista selkeästi epävarmuutta sen suhteen, kelle tila on oikeastaan tarkoitettu joidenkin mieltäessä sen enemmän erityisryhmien tilaksi kuin kaikkien länsilappeenrantalaisten yhteiseksi kokoontumispaikaksi.

Johtopäätökset ja kehittämissuhteet sosiaalisen toimivuuden edistämistavoitteen osalta:

- Sammontorin asukastila ja hankkeen muu toiminta on tavoittanut toiminta-aikanaan koko ajan kasvavan joukon alueen asukkaita. Olisi kuitenkin suuresti liioiteltua väittää asukastilan olevan käytännössä alueen kaikkien asukkaiden yhteinen kokoontumistilan tai ”olohuoneen”. Toisaalta tämänkaltainen ajatus ei ehkä ole edes kovin realistinen aiempien tutkimusten perusteella. Sen sijaan hankkeen toiminta on ainakin jossain määrin vaikuttanut kaikkien tai ainakin lähes kaikkien asukkaiden elämään: ympäristön korjaus- ja siivoustoiminta on välillisesti suunnattu kaikkien hyödyksi, samoin esimerkiksi alueen jokaiseen talouteen jaettava asukaslehti.
- Asukastilan toiminnassa on pyritty muokkaamaan tarjontaa asukkaiden ääntä kuunnellen. Erityisesti aukioloaikojen laajentaminen iltoihin ja viikonloppuihin on kuitenkin ollut ongelmallista. Toimintaan tulisikin pyrkiä etsimään muitakin vastuunkantajia kuin asukastilan omat työntekijät. Hitaasti tässä onkin tapahtunut edistymistä. Tosin tilan käyttöaikaa ovat laajentaneet lähinnä siellä kokoontuvat erilaiset ryhmät ja yhdistykset

eikä asukastila ole silloin auki muille.

- Arviointikyselyn vastaajat näkevät pääosin hankkeen edistäneen sosiaalista toimivuutta alueella. Näkemystä perustellaan asukkaiden aktivoitumisella ja osallistumisella ennen kaikkea asukastilan toimintaan.
- Työttömät, maahanmuuttajat ja vanhukset ja eläkeläiset nähdään toiminnasta erityisesti hyötyneinä ryhminä. Lasten, nuorten, opiskelijoiden sekä työssäkäyvien osallistumisen nähtiin sen sijaan olevan liian vähäistä. Erityisesti nuorten tilanne alueella ja toiveet heidän tilanteensa parantamiseksi myös hankkeen toiminnan kautta nostettiin esiin.
- Nuoret eivät paljoakaan osallistu hankkeen tai varsinkaan asukastilan toimintaan. Nuorten tilanteeseen alueella on kuitenkin pyritty myös hankkeen osalta vaikuttamaan lähinnä lähiötyöryhmän toiminnan ja nuorisotilojen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Alueen koulujen kanssa yhteistyötä voitaisiin kuitenkin lisätä esimerkiksi kartoittamalla lasten ja nuorten ajatuksia ja toiveita alueen ympäristön kehittämiseksi ja ottamalla heidät mukaan myös käytännön toimintaan.
- Ryhmähaastattelujen perusteella hankkeen tiloissa kokoontuvilla erilaisilla harrastusryhmillä on merkitystä osallistujilleen sosiaalisen verkoston lähteenä, vertaistuen ja tietojen vaihdon kautta. Uusien osanottajien saaminen ryhmiin vaatii kuitenkin vielä työtä.
- Asukastilassa viranomaiset ja asukkaat kohtaavat toisiaan. Tämä toiminta vaatii jatkokehittelyä ja asukkaiden sekä asukastilassa käyvien viranomaisten toiveiden kartoittamista toiminnan suhteen.
- Ylipäätään asukkaiden ja kävijöiden kokemuksia hankkeen toiminnasta olisi tärkeää selvittää tarkemmin. Yksi mahdollisuus olisi voimistaa yhteistyötä sosiaalialan oppilaitoksen kanssa ja tehdä selvityksiä opiskelijoiden lopputöinä.
- Asukastilan ja hankkeen muuhun toimintaan osallistujista monelle asukastila on merkittävä ihmiskontaktien luonti ja ylläpitopaikka ja heidän osaltaan sosiaalisen toimivuuden tavoitteessa ollaan edistytty. Miten tämän toiminnan vaikutukset heijastuvat laajemmalle vai heijastuvatko – siihen ei tämä selvitys kykene vastaamaan.
- Alueella koetaan edelleen olevan runsaasti sosiaalisia ongelmia ja paljon työtä. Uusille yhteistyömuodoille ja sosiaalisille innovaatioille olisikin varmasti paikkansa. Toiveita myös työntekijöiden enemmälle ”jalkautumiselle” alueen asukkaiden pariin on esitetty.

5.1.2. Maahanmuuttajatyö

Kuten aiemmin esitetyistä tilastoista on käynyt ilmi, Länsi-Lappeenrannassa asuu huomattava maahanmuuttajaväestö. Erityisesti venäjänkielisen väestön osuus on suuri maahanmuuttajien joukossa. Myös hankkeen puitteissa on pyritty vastaamaan alueen maahanmuuttajien tarpeisiin ja toiveisiin. Koska hankkeen maahanmuuttajille suunnattu toiminta on aktiivista ja koska sen merkitys korostuu niin erilaisissa hankeraporteissa kuin tehdyissä kyselyissä ja haastatteluissa niin sitä käsitellään tässä raportissa erillisenä osa-alueena. Huomattava on kuitenkin, että vaikka kyse on pitkälti maahanmuuttajille ensisijaisesti suunnatusta toiminnasta, sillä pyritään edistämään myös suomalaisten ja maahanmuuttajien välistä kanssakäymistä ja suvaitsevaisuutta ja saamaan aikaan yhteistä toimintaa, johon niin suomalaiset kuin ulkomaalaisetkin voisivat yhdessä osallistua. Maahanmuuttajatoiminnassa ei siis kyse ole vain alueen ulkomaalaisperäistä väestöstä, vaan sillä pyritään vaikuttamaan kaikkien alueen asukkaiden hyvinvointiin vähintäänkin välillisesti.

Hankkeen maahanmuuttajatyötä arvioidaan seuraavasti:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISTOT
------------------	--------------------

Hankkeen maahanmuuttajatyö, erityisesti sen vaikutus alueen sosiaaliseen toimivuuteen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Venäjänkielisille asukkaille suunnattujen laulu- ja kielikerhon osallistujien ryhmähaastattelut 2. Arviointikysely loka-marraskuu 2003 3. Hankkeen asukaskyselyt vuosilta 2001-2003
---	--

5.1.2.1. Suomalaisen ja ulkomaalaisten suhteet

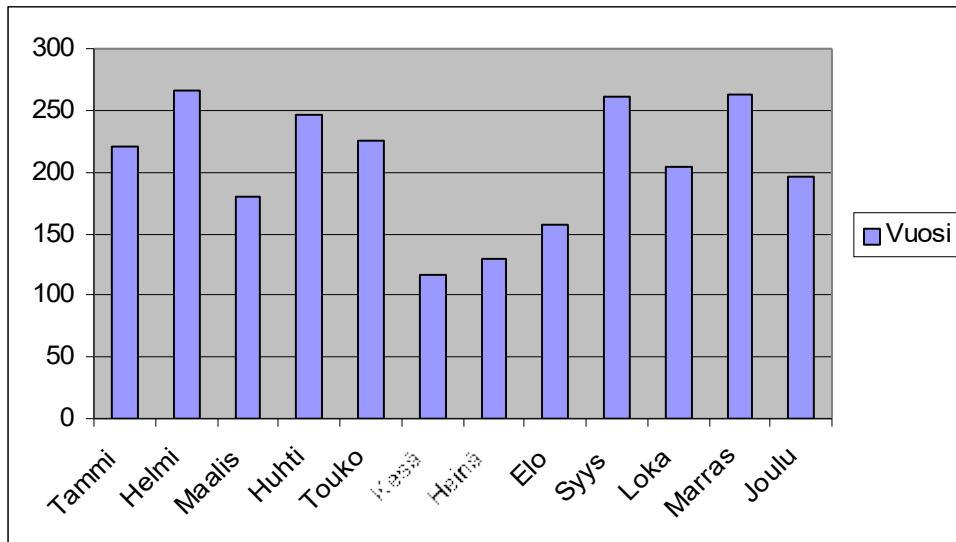
Hankkeen toimesta on pienimuotoisesti selvitetty vuodesta 2001 alkaen alueen asukkaiden kanssakäymistä maahanmuuttajien kanssa vuosittaisessa hankkeen asukaskyselyssä (2001 n= 99, 2002 n= 111, 2003 n= 100), jossa on tiedusteltu, ovatko vastaajat olleet kanssakäymisessä muunmaalaisten henkilöiden kanssa. Kyselyjen perusteella voi havaita, että huomattavalle osalle vastaajista maahanmuuttajien kohtaaminen on ainakin jossakin määrin tuttua: vuonna 2001 69 vastaajaa oli ollut tekemisissä ulkomaalaisten kanssa, vuonna 2002 puolestaan 68 ja vuonna 2003 54 vastaajaa. Yleisimmin (17+17+5 mainintaa) maahanmuuttajakontakteja oli syntynyt naapureiden kanssa, myös töissä (8+9+11 mainintaa) samoin asukastilassa (3+10+9 mainintaa), ja koulussa (12+3+10) oli luotu kontakteja ulkomaalaisiin. Monella (5+7+4 mainintaa) oli maahanmuuttaja myös kaverina tai seurustelukumppanina (1+2 mainintaa), yhdellä myös tappeluparina ja samoin yksi oli ostanut alkoholia ulkomaalaiselta. (Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin asukaskyselyt 2001, 3-4; 2002, 3; 2003, 3.) **Näiden kyselyidenkin perusteella välittyy siten kuva Länsi-Lappeenrannan monikulttuurisesta luonteesta** (toki kaikki kohtaamiset eivät ole välttämättä tapahtuneet nimenomaan Länsi-Lappeenrannassa). Asukaskyselyitä ja ryhmähaastatteluja tehtäessä ilmeni lisäksi, että etenkin hieman iäkkäämpien asukkaiden keskuudessa historia vaikuttaa yhä, eikä moni kykene suhtautumaan etenkään venäläisiin ilman epäluuloja. Tarvetta parantaa maahanmuuttajien ja suomalaisten välejä on siis olemassa Länsi-Lappeenrannassa.

5.2.1.2. Maahanmuuttajakerhot ja neuvontatoiminta

Nykyinen maahanmuuttajatyöntekijä on toiminut asukastilassa vuodesta 2000 alkaen – tosin toiminnassa on ollut taukojakin. Lisäksi 25.8.03 alkaen tilassa on työskennellyt myös toinen venäjänkielinen maahanmuuttajatyötä tekevä työntekijä. Nämä työntekijät vastaavat pääsääntöisesti erityisesti maahanmuuttajille suunnatun toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta. **Asukastilassa toimii tällä hetkellä kolme aktiivista erityisesti maahanmuuttajille tarkoitettua kerhoa: tilan pidempiaikaisen maahanmuuttajatyöntekijän vetämä kielikerho, jossa maahanmuuttajat opiskelevat vetäjän johdolla suomen kieltä; venäjänkielisille lapsille tarkoitettu syyskuussa 2003 toimintansa aloittanut viikoittain kokoontuva kerho sekä Romashka-kerho – nykyisin opintopiirinä toimiva venäjänkielisten esiintyjäryhmä, jonka jäsenet laulavat, lausuvat ja tanssivat esiintyen aktiivisesti Asukastilan lisäksi myös eri puolilla Lappeenranta ja jonkin verran myös muualla. Lisäksi kerran viikossa Asukastilan lukujärjestyksessä on varattu kaksi tuntia aikaa maahanmuuttajakerholle, mutta tämä toiminta ei varsinaisesti ole kerhotoimintaa, vaan silloin maahanmuuttajat voivat tulla saamaan ohjausta ja neuvontaa vapaamuotoisesti. Maahanmuuttajatyöntekijät antavat tukea, ohjausta ja neuvontaa alueen maahanmuuttaja-asukkaille mahdollisuuksien mukaan myös muina aikoina. Tämä toiminta on myös vilkasta ja tällaisen sosiaalispainotteisen toiminnan tarve näyttäisi olevan suurta eikä**

ainakaan vähenemässä alueen maahanmuuttajaväestön keskuudessa. Maahanmuuttajien kävijämäärät ovat lisääntyneet vuositasolla koko hankkeen toiminta-ajan. Alla kaavio vuoden 2003 asukastilassa käyneiden maahanmuuttajien määristä, jotka vaihtelevat kesäkuun 116 ja marraskuun 262:n kävijän välillä:

Maahanmuuttajien kuukausittaiset käyntimäärät asukastilassa 2003

Arviointikyselyssä kysyttäessä, ketkä ovat hyötäneet hankkeesta eniten, **maahanmuuttajat mainittiin yleisimmin (10 vastausta) erillisenä toiminnasta hyötyneenä ryhmänä**. Samoin hankkeen onnistumisia listattaessa maahanmuuttajatoiminta sinänsä nousi kolmessa vastauksessa esille: minkään muun erityisryhmän toimintaa ei tässä yhteydessä mainittu yhtä kertaa useammin. Viisiportaisella asteikolla arvioitaessa 12 henkilöä näki maahanmuuttajien kerhotoiminnan erittäin onnistuneena, 11 melko onnistuneena ja vain kaksi keskinkertaisena kolmen vastauksen puuttuessa. Maahanmuuttajien neuvontaa arvioitiin lähes yhtä myönteisesti: 7 erittäin onnistuneeksi, 14 melko onnistuneeksi ja kolme keskinkertaiseksi. Neljä henkeä ei ollut vastannut kysymykseen. Hankkeen nähtiin vaikuttaneen maahanmuuttajien elämään erityisesti kerho- ja neuvontatoiminnan kautta: *”Tarjonnut tilat ja ohjauksen toiminnalle, jota ei ilman Asukastilaa olisi.”*; *”Omalla kielellä opastusta, virkistystä, kotoututusta, harjoittaa suomenkieltä”*; *”Eri kerhot: tanssi, laulu- ja kielikerhot”*; *”Ehkä eniten toiminnasta hyötynyt ryhmä. Lisännyt merkittävästi harrastamahdollisuuksia. mahdollistanut henkilökohtaisen ohjauksen, suomen kielen harjoittelun. oman kulttuurin ylläpidon. nettiyhteydet kotomaahan ym”*; *” Paluumuuttajat ainakin koonnut yhteen (aktiivinen kerhotoiminta)”*.

Kahden asukastilassa kokoontuvan maahanmuuttajakerhon - laulu- ja kielikerhon - jäseniä haastateltiin myös ryhmähaastatteluun, joihin osallistui 19 henkilöä, joista 17 oli maahanmuuttajia. Lisäksi arvioinnin tekijä on seurannut laulakerhon - Romashka-ryhmän - harjoituksia syksyn 2003 ajan keskustellen ryhmäläisten kanssa sekä keskustellut molempien maahanmuuttajatyöntekijöiden kanssa useaan otteeseen menneen syksyn aikana. Ryhmähaastatteluissa nousi esiin ryhmien tärkeä merkitys kävijöilleen. **Erityisesti sosiaalisia sekä sivistyksellisiä, itsensä kehittämiseen liittyviä, syitä painotettiin:** laulakerhossa ryhmäläiset totesivat ”*opettelevansa laulamaan ja olemaan pelkäämättä [esiintymistä]*”. Kielikerhossa kielen oppimisen lisäksi eräs osallistuja totesi kerrottuaan suomen kielen opiskelustaan muun muassa ”*minulle henkilökohtaisesti [ryhmään osallistuminen] antaa enemmän itseluottamusta.*” Laulakerhossa laulaminen ja esiintyminen sinänsä toimintana koettiin tärkeäksi samoin kuin kehittyminen siinä. Ryhmän kehittyminen koettiin niin ikään omien taitojen kehittymisen lisäksi tärkeäksi: tätä varten toivottiin saatavan lisää harjoitusaikaa ja -tiloja käyttöön. **Ryhmän toiminnan nähtiin olevan hyödyllistä sekä venäläisen että suomalaisen kulttuurin kannalta: omaa kulttuuria ylläpidetään samalla kun opetellaan uutta kulttuuria. Seurustelu ja yhdessäolo, yksinäisyyden välttäminen sekä tietojen vaihto nähtiin tärkeäksi.** Laulakerhossa eräs kävijä sanoi tärkeäksi muiden myötäillessä ”*tunteen siitä että on olkapää johon nojata – ettei ole yksin*”. Leikkisästi todettiin että ”*kerhossa nuorennumme – kohta ollaan palattu jo lapsiksi taas.*” Eräs kielikerholainen puolestaan sanoi (suomeksi!), että vaikka ”*maailma erotti meidät niin me haluamme tavata joskus.*” Ilman kielikerhoa ”*jokainen olisi vain omissa oloissaan, nyt olemme kuin yksi perhe, tunnemme toisemme, olemme tutustuneet.*” Psykologisesti kerhossa käynti on ”*omanlaisensa levon muoto.*” Kielikerhossa luonnollisesti kielen – sanaston, kieliopin, ääntämisen, ilmausten - oppimisen merkitys korostui, mutta myös Romashkan toiminnassa nähtiin kielen oppiminen tärkeäksi asiaksi – ryhmä laulaa ja lausuu niin venäjäksi kuin suomeksikin pääpainon ollessa kuitenkin venäjänkielisessä toiminnassa. Yksi tämän ryhmän jäsen oli ainut, joka totesi kielen oppimisen lisäksi tärkeäksi asiaksi maahanmuuttajakysymysten yhteydessä niin usein virkamiesmäisesti toistetun sopeutumisen, adaptaation Suomeen.

Maahanmuuttajien vastaukset erosivat suomalaisten ryhmien parissa tehdyistä haastatteluista joiltakin osin: kaikkien ryhmien jäsenet kokevat osallistumansa ryhmän toiminnan tärkeäksi, mutta **maahanmuuttajat toivoivat yksiselitteisesti toiminnan lisäystä**: yhden viikoittaisen tapaamiskerran asemasta pidettiin sopivana määränä molemmissa ryhmissä yksimielisesti kahta tai kolmea kokoontumiskertaa viikossa. Kielikerhossa eräs osanottaja totesi toiminnalle olevan huomattavan paljon suuremman tilauksen, vain muutama prosentti maahanmuuttajista, joiden voisi olettaa haluavan osallistua toimintaan, osallistuu siihen tällä hetkellä. Syiksi tähän arvioitiin tiedon puutetta sekä sopimattomia kokoontumisaikoja. Toinen selkeä ero on laulukerhon osalta tunne siitä, etteivät osanottajat ole vain vastaanottajan roolissa: esiintymiset nähdään oleelliseksi osaksi toimintaa: ryhmä antaa kuulijoilleen esiintymisten kautta. Muutenkin Romashkan jäsenille tärkeää näyttäisi olevan mahdollisuus itsenäisesti, ryhmäläisten kesken tasaveroisesti päättää toiminnasta: useaan otteeseen korostettiin sitä, ettei ryhmässä ole johtajaa vaan ryhmäläiset päättävät asioista yhdessä. Myös tärkeäksi koettu rooli sosiaalisen tuen antajina korostaa osanottajien olemista oman toimintansa subjekteja, mutta **esiintyminen ja esiintyjänä olo nähdään selkeämmin aktiivisen toimijan toimintana**. Samantapaista pyrkimystä ryhmän itseorganisoitumiseen voi havaita myös suomalaisten haastateltujen vastauksissa opintopiirinä toimivan kuvataidekerhon sekä osin Naisten aamun osanottajien haastattelujen yhteydessä.

Asukastilan maahanmuuttajille suunnattu kerhotoiminta koetaan ryhmähaastatteluihin osallistuneiden vastausten perusteella omanlaisekseen: sellaiseksi, jota ei tarjotaan muuten ollenkaan ainakaan edellä kuvatun kaltaisen kerhotoiminnan osalta Lappeenrannassa. Tämä pätee niin kieli- kuin laulukerhoonkin. Erityisesti asukastilassa järjestetyn suomen kielen opetuksen eduista mainittiin haastatteluissa toistuvasti. Vaikka maahanmuuttajille on tarjolla suomen kielen opetusta esimerkiksi osana kotoutumissuunnitelmia ja muitakin mahdollisuuksia kielen opiskeluun on, virallinen, **vahvasti työllistymiseen ja työvoimahallintoon sidottu kielenopetus ei tavoita kaikkia tai se on monen maahanmuuttajan mielestä riittämätöntä**. Niinpä asukastilassa tapahtuvan suomen kielen opiskelun vahvuudeksi mainittiin esimerkiksi se, että *”tänne voi ottaa lapsen mukaan, mikä ei onnistu muilla kielikursseilla.”*. Samoin maahanmuuttaja ei välttämättä pääse maahan tultuaan heti virallisille kielikursseille, mutta asukastilan kielikerhoon voi liittyä milloin vain. Lisäksi esimerkiksi iäkkäämmille maahanmuuttajille, jotka eivät pääse enää työhallinnon rahoittamille kursseille ja jotka ovat olleet mahdollisesti Suomessa kotoutumisaikaa pidempään ja siten tippuneet pitkälti virallisten tahojen organisoiman kielenopetuksen ulkopuolelle, tällainen kielenopetus nähdään tärkeäksi. Myös paikalla on merkitystä: yksinhuoltajille ja pienituloisille maahanmuuttajille tärkeää vaikuttaisi olevan mahdollisuus opiskella omalla asuinalueella sijaitsevassa asukastilassa, jonne on helppoa tulla eikä matkakustannuksia synny. Samoin kielikerhoa pitävän maahanmuuttajatyöntekijän omistautuminen työlleen saa runsaasti kehuja kielikerholaisten taholta: monet ovat saaneet apua kielen opiskelun lisäksi vaikeiden papereiden kääntämisessä; samaten laulukerholaiset kehuvat haastattelujen aikaan kuorossa toiminutta asukastilan toista maahanmuuttajatyöntekijää. Ryhmien tärkeydestä kertoo myös se, että jotkut ryhmäläiset asuvat kauempana muissa kaupunginosissa, mutta saapuvat kokoontumisiin Sammonlahteen.

Näiden kahden kerhon toimintaan on jossain määrin viimeisen reilun vuoden aikana vaikuttanut valitettava joidenkin henkilöiden välinen epäluottamus ja vastakkainasettelu, joka kilpistyi marraskuussa 2003 toisen lauluryhmän syntymiseen pääosin kielikerhon osanottajien ympärille. Tähän ryhmään kuuluu joitakin entisiä Romashkan jäseniä. Näiden ryhmien tai niiden joidenkin osallistujien välisiä suhteita on pyritty ratkaisemaan, mutta siinä oikein onnistumatta. Ongelmista huolimatta **merkittävää maahanmuuttajatoiminnan arvioinnin kannalta osallistujien**

näkökulmasta on se, että ristiriidoista huolimatta molemmat puolet osaavat arvostaa ja tunnustaa yhtäältä kielikerhon ja maahanmuuttajien neuvontatyön sekä toisaalta laulukerhon toiminnan tärkeyden. Itse ristiriitatilanne kuitenkin koetaan raskaana.

Moni haastatelluista maahanmuuttajista oli lisäksi saanut asukastilasta venäjänkielisten avustajalta ohjausta ja neuvontaa erilaisissa ongelmatilanteissa, mitä pidettiin erittäin tärkeänä. Maahanmuuttajatyöntekijöiden neuvonta- ja ohjaustyöstä ei varsinaisesti kysytty ryhmähaastatteluissa, jotka keskittyivät kunkin ryhmän toimintaan, mutta moni toi asian muutoin esille. Erityisesti pulmina koettiin esimerkiksi erilaisissa virastoissa asiointi sekä suomenkielisten dokumenttien ymmärtäminen, joihin moni oli pyytänyt apua venäjänkielisiltä työntekijöiltä. Monella maahanmuuttaja-asiakkailla on kertomansa perusteella hyvinkin erilaisia ongelmatilanteita, joista osa hyvinkin kuormittavia. Näihin oli haettu apua ja neuvontaa myös asukastilan venäjänkielisten avustajalta. Monet sellaisistakin maahanmuuttajista, jotka eivät henkilökohtaisesti olleet tällaista ohjausta ja tukea hakeneet asukastilasta, näkivät sen erittäin tarpeellisena: erityisesti korostettiin pitkäaikaisen venäjänkielisten avustajan kielitaidon sekä suomalaisen ja venäläisen kulttuurin tuntemusta. Tässä arvioinnissa tämä ohjaus- ja neuvontatyö jää tutkimusaineiston keräyspainotuksista johtuen vähemmälle huomiolle suhteessa sen rooliin asukastilan maahanmuuttajatyöntekijöiden työssä. Tämän toiminnan oleellisuutta ja keskeisyyttä ei voikaan liikaa painottaa arvioitaessa onnistumista maahanmuuttajaväestön aktivoimiseksi.

5.1.2.3. Muu maahanmuuttajatyö

Maahanmuuttajia osallistuu oman kerhotoimintansa lisäksi jossain määrin myös muuhun hankkeen toimintaan. **Joihinkin tilan ryhmiin (esimerkiksi tuolijumppiin) on osallistunut sekä suomalaisia että ulkomaalaisia kävijöitä, mutta pääosin säännöllisesti kokoontuvat ryhmät ovat käytännössä selkeästi joko suomalaisten tai maahanmuuttajien ”omia” ryhmiä.** Eli toistaiseksi maahanmuuttajat eivät ole vielä suuremmassa määrin löytäneet kaikkia osallistumismahdollisuuksia, joita asukastilatoiminta länsialueella tarjoaa. **Parhaiten maahanmuuttajien ja suomalaisten yhteinen tekeminen näyttäisi onnistuneen toisaalta tilan ohjelmattoman käytön osalta eli asukastila kohtaamispaikkana sinänsä on tutustuttanut suomalaisia ja ulkomaalaisia toisiinsa. Toisaalta monet retket ja yksittäiset tapahtumat ovat houkutteleet sekä maahanmuuttajia että suomalaisia osallistumaan yhdessä (tai ainakin yhtä aikaa).** Asukastilan onnistumisen maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaamispaikkana olona on voinut huomata havainnoimalla tilassa kävijöiden välistä kommunikaatiota: suomalaiset ja muunmaalaiset näyttävät antautuvan usein keskinäisiin keskusteluihin. Yhteinen toiminnan muoto on selkeästi ollut myös Nettipointti, jossa sekä suomalaiset että ulkomaalaiset ovat olleet melko ahkeria käyttämään asukastilan internetyhteyksiä.

Kuten edellä on käynyt ilmi, maahanmuuttajille suunnatut kerhot ovat käytännössä venäjänkielisen väestön kerhoja. Painotus venäjänkieliseen väestöön on kohdallaan huomioiden sen osuuden länsialueen ja Lappeenrannan koko maahanmuuttajaväestöstä (ks. 3.1.3.). Jossakin määrin myös muut maahanmuuttajaryhmät ovat osallistuneet hankkeen toimintaan. Ehkä suurin yksittäinen eri maahanmuuttajaryhmiä tavoittanut tapahtuma, jonka järjestämiseen kehittämishanke on osallistunut, on ollut vuonna 2002 Suomen palloliiton järjestämä erityisesti maahanmuuttajille suunnattu Kaikki pelaa –ohjaajakurssi ja D-tason valmentajakurssi. (Suomen palloliitto 2002.) **Hankkeen maahanmuuttajatoimintaa olisikin jatkossa syytä pyrkiä laajentamaan siten, että myös muut maahanmuuttajaryhmät venäjänkielisten lisäksi tulisivat huomioiduiksi paremmin.** Työntekijöiden kielitaito saattaa tosin jossakin määrin vaikeuttaa muiden kuin venäjänkielisten maahanmuuttajien tavoittamista ja saamista asukastoiminnan aktiivisiksi osanottajiksi. Tosin halua ja innostusta myös muiden

maahanmuuttajien auttamiseen ja neuvontaan on ja käytännössä yhteinen kommunikaatio onnistuu tarvittaessa ainakin jossain määrin.

Hankkeen arviointikyselyssä nousi selkeästi esiin toive ja tarve jatkossa työllisyyskysymyksen suurempaan painottamiseen Länsi-Lappeenrannan lähiötoiminnassa. **Maahanmuuttajatoiminnan arvioinnin osalta tärkeä on asukastilan maahanmuuttajatyöntekijän rooli Tripla-projektin yhteistyökumppanina.** Triplan projektisihteeri Veli-Pekka Kärnä kuvailee yhteistyötä seuraavasti:

”Erityisen tärkeä kehittämishankkeen panos on ollut Lpr:ssa harjoitetussa maahanmuuttajatoiminnassa. Suurin osa Tripla-projektin maahanmuuttaja--asiakkaista on ohjautunut Asukastilan kautta. Arvioisin osuuden olevan n. 75-85%. Tripla-hankkeen asiakkaista on yli puolet maahanmuuttajia, joten erityisesti Elina Gritskovin apu Tripla-projektille on ollut erittäin merkittävää. Lisäksi maahanmuuttajien tavoittaminen (rekrytointi hankkeeseen) ei olisi onnistunut ilman kehittämishankkeen valmiita verkostoja. Eli lyhyesti: Kehittämishankkeen merkitys on ollut Tripla-projektille erittäin suuri niin projektia muodostettaessa kuin päivittäisessä toiminnassakin. Erityisen suuri apu kehittämishankkeesta on ollut maahanmuuttajien aktivoinnissa.” (Kärnä, V. 2003.)

Eli asukastilan venäjänkielisten avustaja on onnistunut ohjaamaan omia asiakkaitaan osuuskuntahankkeen pariin. Huomioiden venäjänkielisen väestön työllistymiseen liittyvät erityistarpeet, tätä voi pitää selkeänä näyttönä työn tuloksellisuudesta, vaikka vielä onkin liian aikaista sanoa, kuinka hyvin Tripla-projektin osalta työ maahanmuuttajien parissa onnistuu.

Johtopäätökset ja kehittämissuhteet maahanmuuttajatyön osalta:

- Maahanmuuttajatyö koetaan niin työntekijöiden, yhteistyökumppaneiden kuin – mikä tärkeintä - itse haastateltujen maahanmuuttajienkin parissa yhdeksi hankkeen selkeäksi onnistumiseksi. Moni maahanmuuttaja on aktiivinen asukastilassa kävijä. Koko alueen maahanmuuttajaväestön määrään nähden kuitenkin vain pieni osa maahanmuuttajista on löytänyt asukastilan maahanmuuttaja- tai muun toiminnan. Tehokkaimmiksi tavoiksi tavoittaa uusia maahanmuuttaja-asiakkaita osoittautuu haastattelujen perusteella suusta suuhun -menetelmä sekä eri maahanmuuttajien parissa työskenteleviltä viranomaisilta saatu informaatio toiminnasta. Keinoja ulkomaalaiskävijäjoukon laajentamiseksi pitäisi vielä pohtia.
- Niin neuvonta- kuin kerhotoimintakin nähdään tärkeäksi. Tässä arvioinnissa on selvitetty tarkemmin kerhotoimintaa. Kielikerhotoiminta näyttää täyttävän aukon venäjänkielisille maahanmuuttajille järjestettävässä kielenopetuksessa: asukastilassa järjestettävään suomen kielen opetukseen voi osallistua moni sellainenkin, joka ei syystä tai toisesta osallistu muuhun kieliopetukseen tai joka kokee saamansa opetuksen riittämättömäksi.
- Itsensä kehittäminen sekä sosiaalinen vertaisryhmätoiminta ovat haastattelujen perusteella tärkeimpiä syitä osallistua asukastilassa kokoontuviin maahanmuuttajaryhmiin.
- Lauluryhmän jäsenille myös esiintyminen on tärkeää: koetaan että ryhmällä on annettavaa kuulijoille. Ryhmä koetaan aktiivisena toimijana ja sen jäsenet oman toimintansa subjekteina. Oman kulttuurin ylläpito ja suomalaisen kulttuurin opettelu

yhdistyvät toiminnassa. Viimeksi mainittu pitää paikkansa myös kielikerhon toiminnassa.

- Hankkeen yhteydessä toimivat säännöllisesti kokoontuvat harrasteryhmät ovat pääosin joko suomalaisten tai maahanmuuttajien erillisryhmiä. Asukastila kokoontumispaikkana sekä erilaiset retket ja yksittäistapahtumat näyttäisivät parhaiten saavan aikaan sekä maahanmuuttajia että suomalaisia kiinnostavaa yhteistä toimintaa. Samoin nettipointtitoiminta tavoittaa sekä suomalaisia että ulkomaalaisia. Myös maahanmuuttajia kiinnostavia teemoja voisi jatkossa pyrkiä toteuttamaan osana jo menossa olevia prosesseja (Vanhempainkahvila, tietotori ...) ja toisaalta markkinoida maahanmuuttajien tapahtumia selkeämmin kaikille suunnatuiksi.
- Hankkeen toiminnalla on pystytty jossain määrin luomaan alueen maahanmuuttaja- ja suomalaisväestön välille toimivia sosiaalisia suhteita. Tässä kuitenkin riittää vielä paljon parannettavaa.
- Toiminnassa olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota myös muiden maahanmuuttajaryhmien kuin venäjänkielisen väestön mukaan saamiseksi.
- Joidenkin venäjänkielisten henkilöiden väliset ristiriidat tulisi pyrkiä ratkaisemaan vastakkainasettelujen kärjistymisen ja synnyn välttämiseksi.

5.1.3. Hankkeen verkostoituminen ja organisaatiomuutokset

Yhteistyöverkostot alueen eri toimijoiden – viranomaisten ja muiden – kesken nähdään usein keskeiseksi osaksi tarkasteltaessa alueen sosiaalista toimivuutta. Esimerkiksi Nupposen kyselyyn vastanneet lähiöprojektien toimijat korostivat asukaslähtöisyyden lisäksi yhteistyöverkoston syntymistä. Tämän Nupponen tulkitsee viestivän implisiittisestä odotuksesta saattaa paikalliset tarpeet viranomaisten tietoon nykyistä paremmin ja näin edistää alueen hyvinvointia sekä odotuksesta, että lähiöuudistusprojektien toiminnallisessa kehittämisessä syntyneet toiminnalliset tukirakenteet (ennen kaikkea asukastuvat) lujittaisivat asukkaiden sosiaalisia verkostoja. Tämä ehkäisisi sosiaalisia ongelmia ja toimisi ennakoivana mekanismina. (Nupponen 2001, 93.)

Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen monet yhteistyökumppanuudet ovat syntyneet jo edeltävän Skinnarilan lähiöprojektin ja vuoden 2000 ja 2001 aikana ennen nykyisen hankkeen ennen nykyisen hankkeen käynnistymistä. Tällaisia pitkäaikaisia yhteistyökumppaneita ovat viranomaisista mm. kaupungin sosiaalitoimi, asuntovirasto, Lappeenrannan Asuntopalvelu oy ja tekninen toimi, Sammonlahden seurakunta ja erityisesti sen päihde- ja kriminaalityö sekä poliisi ja muista toimijoista Skinnarilan asukasyhdistys, VVO ja Loas vain muutamia mainitakseni. Myös yhteistyö monien muidenkin yhdistysten kanssa on ollut pitkäkestoista, esimerkiksi Rajan nuoret ry toimi yhteistyössä jo Skinnarilan lähiöprojektin kanssa. Samoin oppilaitosten kanssa tehty yhteistyö on ollut pitkäkestoista, vaikkakin välillä osin hieman katkonaista, tarjoten paitsi harjoittelupaikkoja ja raporttien aiheita niin myös mahdollistaen esimerkiksi lähihoitajaopiskelijoiden pitämän lapsiparkkitoiminnan. (ks. Yhdessä eteenpäin ... 1999.) Kehittämishankkeen projektipäällikön vuodesta 1997 jatkunut työ Skinnarilan ja Länsi-Nykyisen projektipäällikön monivuotinen työ Lappeenrannan lähiökehittämisessä on osaltaan edesauttanut pitkäkestoisten yhteistyösuhteiden ylläpidossa.

Hankkeen vuosiraporttien pohjalta voi osittain seurata tätä verkostoitumiskehitystä. Esimerkiksi vuoden 2002 vuosiraportissa ja sen liitteenä olevassa Yhteistyökumppaneitamme – kaaviossa edellä esitettyjen tahojen lisäksi mainitaan mm. nuorisotoimi, Etelä-Karjalan tietomaakunta, Sammonlahden koulu, asukasyhdistykset (ks. tämän luvun loppu), sosiaalitoimen perhetyö, Veskansan ry, LTY, Kela, Satakieli, Yksinhuoltajat ry, Suomen syrjäytyneet ry, Sammonlahden eläkkeensaajat, perhepäivähoitajat, Suomen elämäntapaliitto, Kela, SPR, Martat,

Lappeenrannan palvelukeskussäätiön ikätaito 2000+-projekti, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, mielenterveyskeskus sekä alueen yritykset. (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2002a, 3; 2002b.) Osa näistä ja muista mainitsemattomista yhteistyökumppaneista teki yhteistyötä jo kehittämishanketta ennen, mutta yleisesti voidaan todeta yhteistyöverkostojen laajentuneen ja kehittyneen entisestään kehittämishankkeen toiminta-aikana. Merkittävää on paitsi paikallinen verkostoituminen, myös kuuluminen osaksi lähiöuudistus 2000 –ohjelman hankkeita ja sen mahdollistama yhteistyö muiden lähiöprojektien sekä ministeriöiden kanssa. Tosin yhteistyön muiden lähiöhankkeiden kanssa olisi toivottu olevan kiinteämpääkin

Yleisen yhteistyöverkostojen kehittymisen lisäksi kehittämishankkeen toiminta (sekä osittain sitä edeltäneet lähiökehittämisen vaiheet Länsi-Lappeenrannassa) on saanut aikaan tai vaikuttanut myös kiinteämpien monitahoisten yhteistyöorganisaatioiden syntyyn. Aiemmin luvussa 4.2. on jo mainittu koko kaupungin lähiökehittämistyötä koordinoiva ja hallinnoiva lähiötoimikunta sekä hankkeen yhteyteen 20.9.2001 perustettu lähiötyöryhmä, jossa Lappeenrannan länsialueella toimivat viranomaiset pohtivat yhdessä paitsi hankkeen suunnittelua, tiedotusta ja toteutusta niin myös Länsi-Lappeenrannan kehittämistä yleisemmin. Tämän lähiötyöryhmän jäsenet ovat kommentoineet työryhmän merkitystä vuosittain: kommentit on liitetty hankkeen vuosiraportteihin. Niiden perusteella voi havaita, että **lähiötyöryhmän mahdollistamaa yhteistyötä kaupungin länsialueella arvostetaan ryhmään kuuluvien parissa ja sillä nähdään olleen merkitystä myös ryhmän eri tahojen omiin toimintoihin**. Muutamia esimerkkejä vuoden 2003 vuosiraportin liitteenä olevista lähiötyöryhmän jäsenten kommentteista liittyen yhteistyöhön hankkeen kanssa sekä työhön lähiötyöryhmässä:

”Olennainen osa toimintaa on ollut eri toimijoista koostuneen lähiötyöryhmän toiminta. Työryhmä on kokoontunut kerran kuukaudessa ja sen tehtävänä on ollut toimintasuunnitelmaan merkittyjen käytännön toimintojen toteutus. Ryhmä on kokoontunut sosiaali- ja terveystoimen edustajan johdolla ja se on toteuttanut suurimman osan toimintasuunnitelmassa mainituista tehtävistä. Lähiötyöryhmä on ollut lähiötoimikunnan kanssa osa lähiötoiminnan mallia, jonka luominen on ollut hankkeen tavoite.” (Hirvonen, H. 2003.)

”Lähiötyöryhmä on meille[Lappeenrannan nuorisotoimi/Sammonlahden nuorisotilat] myös hyvä paikka jakaa tietoa muille lähiötyöryhmän jäsenille nuorten asioista ja vaikkapa oikoa vääriä tietoja tai kertoa ilmenneistä ongelmista ja onnistumisista. Ja päinvastoin: terveiset tulevat kauttamme myös muilta toimijoilta meille nuorisopuolelle ja tarvittaessa tiedotamme asioista aina nuorille asti. Lähiötyöryhmä on aidosti kiinnostunut sekä motivoitunut parantamaan ja kehittämään erilaisten toimenpiteiden myötä alueen asukkaiden elinoloja ja ympäristöä riippumatta siitä, mihin ikäryhmään he kuuluvat.” (Juustistenaho, H. 2003, 2.)

”Monissa asioissa on yhteistyö poliisin, sosiaalipuolen, lähiötuvan ja koko projektiryhmän kanssa ollut erittäin hyödyllistä ja rakentavaa sekä auttanut alueen myönteistä kehitystä” (Laitinen, K. 2003).

Arviointikyselyn vastauksiin sisältyi myös yksi kriittinen kommentti lähiötyöryhmän toimintaa kohtaan, jossa epäiltiin lähinnä virkamiehistä koostuvan lähiötyöryhmän olevan ”ulkona” hankkeen käytännön toiminnoista, mutta tällainen kritiikki jäi yksittäiseen kommenttiin. Kaupungin kanssa tehtävän yhteistyön tuloksista voi mainita, että kehittämishanke on pystynyt osaltaan vaikuttamaan myös Lappeenrannan kaupungin kehittämisstrategioihin (ks. esim. Lappeenrannan kaupungin hyvinvointityöryhmä 2003).

Muista uusista organisaatioista joiden syntyyn kehittämishanke on vaikuttanut voidaan

mainita ainakin ESR -rahoitteinen Tripla-projekti. Lappeenrannan osalta Triplassa pyritään lähiötoiminnan kehittämiseen, työnhakukoulutuksen ja uusosuuskuntakoulutuksen järjestämiseen sekä maahanmuuttajien integroitumiseen. (Tripla-hankkeen hyväksytty projektisuunnitelma 2002, 2). Sen ja kehittämishankkeen välistä suhdetta Triplan Lappeenrannassa työskentelevä projektisihteeri Veli-Pekka Kärnä (2003) kuvaa seuraavasti: *”Tripla-projektin on kehittämishankkeen ”tytärprojekti”. Tripla on kehittämishankkeen ideoima ja hakema hanke. Rahoittajien portaitten rahistessa hanke muuttui melkoisesti alkuperäisestä (mm. muuttui maakunnalliseksi), mutta on kuitenkin kehittämishankkeen yksi tuloksista. Tripla-projektin ja kehittämishankkeen yhteys on ollut tiivis. Asukastilan mallia (toimintakonseptia) on voitu suoraan soveltaa Kouvolassa ja Kuusankoskella. Erityisen tärkeä kehittämishankkeen panos on ollut Lappeenrannassa harjoitetussa maahanmuuttajatoiminnassa.”* (Maahanmuuttajatoiminnasta ks. luku 5.1.2.)

Asukastoiminnan kannalta tärkeää on myös **kahden länsilappeenrantalaisen asukasyhdistyksen – Länsi-Lappeenrannan asukasyhdistyksen sekä Skinnarilan asukasyhdistyksen käynnissä oleva yhdistyminen alueen asukkaiden yhteiseksi asukasyhdistykseksi.** Tämä yhdistyminen oli asetettu lähiötyöryhmän toiminnan yhdeksi tavoitteeksi. Toinen käynnissä oleva merkittävä muutos on **yhdistyksen – Etelä-Karjalan työ- ja asukastupa ry:n – perustaminen työ- ja asukastoimintaa harjoittavien yhteisöjen yhdistykseksi,** joka jatkossa jatkaisi myös asukastilan ja muiden hankkeen tilojen toimintaa liittäen niihin työllistämisenäkökulman sekä laajeni muuallekin.

Uusi yhteistyökuvio on myös **hankkeen liittyminen osaksi MECIBS-projektia** osana Lappeenrannan kaupungin osallistumista projektiin, joka keskittyy Itämeren maiden keskisuuriin kaupunkisiin pääkaupunkiseutujen ulkopuolella. Projektiin osallistuvat kaupungit pyrkivät saamaan aikaan vuoropuhelua osallistujien kaupunkien kesken oppien näin toisiltaan sekä pyrkien kehittämään uusia ajatuksia ja suosituksia paikallisten strategioiden, kansallisten aluepolitiikkojen ja EU:n aluepolitiikan osalta. Projektiin osallistuu 23 kaupunkia yhdeksästä Itämeren maasta. Suomesta mukana on Lappeenrannan lisäksi Kokkola ja Salo. (ks. Mecibs ... www.fsl.dk/mecibs/.) Loppuvuonna 2003 joitakin projektin tutkijoita kävi tutustumassa Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen toimintaan. Kehittämishankkeen projektipäällikkö on myös kutsuttu esittelemään hankkeen toimintaa MECIBS-projektin helmikuussa 2004 Tanskassa pidettävään konferenssiin.

Yleisistä verkostoitumiseen liittyvistä seikoista yhteistyö, tiedottaminen, koordinaattorin olemassaolo ja innostus, asukkaiden oma aktiivisuus, kiinnostus alueen asioihin sekä pitkäkestoisemman rahoituksen tarve nousivat arviointikyselyssä esiin projektitoiminnan edellytyksinä. Erityisesti kahta ensiksi mainittua korostettiin. Niissä myös **osa vastaajista näki olevan parantamisen kehittämishankkeen toiminnassa: tiedottamista toivottiin lisättävän, yhteistyön kehittämistä toivottiin entisestään** esimerkiksi seuraavanlaisin kommentein: *”Yhteistyötä mielestäni parannettava entistä enemmän ja suoraa yhteyksiä.”; ” Enemmän avoimuutta”; ”enemmän tiedotusta asioista”.* Tosin kyselyyn sisältyi myös kommentti että *”ainakin asukastila tiedottaa itsestään hyvin!”* Kyselyn vastausten sekä siihen vastaamattomien henkilöiden kommenttien perusteella (joissa huomion arvoista on lähinnä epätietoisuus hankkeen toiminnasta) näyttäisi siltä, että yhteistyön tiivistämistä edelleen toivotaan laajasti, mutta hankkeen taustaorganisaatioihin kuulumattomat alueen toimijat kaipaisivat lisäksi lisää tiedottamista ja avoimuutta hankkeen toimintaan, kun taas lähiötyöryhmän jäsenten parissa tällaisia toiveita ei esiinny juurikaan. Ehkä internet- ja sähköpostitiedottamisen ja kehittäminen sekä parantaminen auttaisi tavoittamaan yhteistyökumppaneita paremmin (ks. luku 6). Myös henkilökohtaisia esittelykäyntejä toivottiin muissa alueen toimijoiden tiloissa.

Myös kriittisempiä kommentteja esiintyi yhteistyön ja verkostojen toimivuuden suhteen. Arviointikyselyn ja lähinnä hankkeen projektipäällikön kanssa käytyjen keskustelujen perusteella erityisesti parannettavaa nähdään olevan hankkeen ja ministeriöiden sekä hankkeen ja Lappeenrannan kaupungin välisessä yhteistyössä. Ministeriön ja hankkeen välisen yhteistyön arviointikyselyn vastaajista katsoi hyväksi 4 vastaajaa, keskinkertaiseksi 11 vastaajaa, heikoksi 5 vastaajaa ja yksi vastaaja katsoi, ettei yhteistyö ole lainkaan onnistunut. Tulos on selvästi heikoin kaikista kysytyistä yhteistyösuhteista. Avovastauksissa asiaa kommentoitiin vain kerran: ”Myös vastauksen saaminen valtion viranomaisilta esim. rahoitushakemukseen on vienyt aikaa. Yhteistyön Lappeenrannan kaupungin kanssa näki sujuneen erinomaisesti yksi henkilö, hyvin 9, keskinkertaisesti 10 ja heikosti 4 vastaajaa. Lisäksi aiemmin mainittuihin toiveisiin voimistaa yhteistyötä muiden lähiöhankeiden kanssa, kannattaa lisätä nykyistä aktiivisemmän yhteistyön merkitys Lappeenrannan omien lähiöhankeiden kesken, jota toiminnan jatko yhdistyspohjaisena, maakunnalliseksiin laajentuvana työ- ja asukastupatoimintana myös edellyttää.

Johtopäätökset ja kehittämissuhteet hankkeen yhteistyöverkoston liittyen:

- Länsi-Lappeenrannan kehittämissuhteet on verkostoitunut laajasti – osa yhteistyösuhteista juontaa juurensa jo hanketta edeltäneeseen lähiötyöhön. Tämän yhteistyön tehostumisen nähdään oleellisesti helpottaneen lähinnä viranomaisjohtoista alueen kehittämistä.
- Lähiötyöryhmä on syntynyt uutena lähiötoiminnan muotona osaksi kehittämissuhteita. Aiemmillä lähiötyöllä Länsi-Lappeenrannassa vaikutettiin lähiötoimikunnan muodostamiseen. Nämä molemmat ovat osa lappeenrantalaista lähiötoiminnan mallia. Lähiötyöryhmän jäsenet arvostavat toimikunnan työtä.
- Tripla-projektin saaminen Länsi-Lappeenrantaan on yksi kehittämissuhteiden tulos.
- Organisatorisia muutoksia, joissa hanke on mukana keskeisesti – on käynnissä tällä hetkellä. Näitä ovat alueen kahden asukasjärjestön yhdistyminen ja etenkin uuden työ- ja asukastupatoimintaa ylläpitävän yhdistyksen – Etelä-Karjalan työ- ja asukastupa ry:n – perustaminen, jonka toiminnaksi myös asukastila on tarkoitus muuttaa huhtikuun alusta 2004.
- Hanke osallistuu osana Lappeenrannan lähiötoimintaa itämeren maiden keskisuurten kaupunkien MECIBS-projektiin.
- Verkostoituminen ja yhteistyö vaativat kuitenkin edelleen kehittämistä. Erityisesti tiedottamista ja avoimuutta yleisesti ja erityisesti alueen niille toimijoille, jotka eivät ole mukana lähiötyöryhmässä, tulisi lisätä.

5.2. Turvallisuuden edistäminen

Useissa tutkimuksissa on todettu ihmisten turvattomuuden tunteen kasvaneen Suomessa, vaikka esimerkiksi rikollisuus ei ole todellisuudessa lisääntynyt. Jääskeläinen, Kääriäinen, Miettinen ja Peltoniemi (2001, 24) ovat tutkimuksessaan tarkastelleet turvattomuuden kokemista asuinalueella vuoden 1998 asukasbarometrin aineiston avulla. Virtaan ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton turvattomuutta koskevaan haastattelututkimukseen viitaten he **jakavat turvattomuuden fyysiseen ja sosiaaliseen turvattomuuteen:** fyysisen turvattomuuden kokemiseen liittyy pelkoa, uhkaa tai epävarmuutta siitä, että fyysistä turvallisuutta tai hengen ja omaisuuden suojaa rikotaan;

sosiaalinen turvattomuus on käsitteenä moniulotteisempi ja epämääräisempikin, mutta sillä voidaan tarkoitaa esimerkiksi toimeentuloon, ihmissuhteisiin, sairastumiseen, asumiseen, työhön jne. liittyvää turvattomuutta. Tämän laajan käsityksen sijaan tutkijat nostavat esiin kapeamman näkökulman: kirjoittajat katsovat turvattomuuden riippuvan siitä *“saako yksilö epävirallista sosiaaliturvaa eli naapuriapua, sosiaalista tukea ja esiintyykö sosiaalista kontrollia riittävästi.”* Näin he kytkvät turvattomuuden ja turvallisuuden käsitteet voimakkaasti ihmisten hyvinvointiin ja vuorovaikutukseen.

Edellä mainitussa tutkimuksessa useisiin eri lähteisiin vedoten **kaupungistumisen nähdään lisänneen ihmisten huolestuneisuutta turvallisuudesta, mihin vaikuttaa paitsi todellinen rikollisuus ja väkivalta niin myös median välittämä kuva sekä esimerkiksi asuinympäristö ja sukupuoli.** Itse asukasbarometrin tulosten mukaan korkeat kerrostalot, tiivis rakentaminen, epäviihtyisä rakennettu ympäristö ja huono ympäristön hoito näyttävät lisäävän turvattomuuden kokemuksia.. Tutkimuksissa on nostettu esiin myös nk. **kaupunkipelko**, jolla ymmärretään ennen kaikkea sellaista *“julkisissa kaupunkitiloissa koettua väkivallan pelkoa, joka vaikuttaa liikkumiskäyttäytymiseen ja päätöksiin. [...] se on ensisijassa pelkoa toisia tilassa liikkujia kohtaan, uhritumisen pelkoa.”* Vaikkei se ole suorassa suhteessa rikoksen kohteeksi joutumiseen, olennaista on sen todellisuus kokijalleen. Toisaalta Jääskeläinen et al. painottavat, ettei pelkoa koskevia tutkimustuloksia tule tulkita niin, että kansalaiset olisivat jatkuvasti huolissaan jostakin, vaan pelko voi olla ohimeneviä elämäntilanteita koskettava huolenaihe. Toimivilla sosiaalisilla suhteilla näyttäisi sen sijaan olevan merkitystä turvattomuuden ehkäisemisessä. (ema., 25; 41.)

Tässä tutkimuksessa hankkeen tavoitetta edistää asuinyhteisön turvallisuutta ei ole tutkimuskysymysten tasolla eroteltu fyysiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Suoranaisesti asuinympäristön turvallisuuden edistämistä on kysytty vain työntekijöille, taustaorganisaatiolle sekä yhteiskumppaneille suunnatussa kyselyssä, mutta muutakin aineistoa hankkeen vaikuttavuuden arviointiin tältä osin käytetään sikäli kuin sen katsotaan antavan tietoa kysymykseen turvallisuuden edistämisestä. Turvallisuuden edistämisen tavoitetta projektialueella arvioidaan seuraavasti:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISTOT
Asuinalueen turvallisuuden edistäminen	1. Aiemmat tutkimukset ja raportit 2. Hankkeen arviointikysely loka-marraskuu 2003 3. Hankkeen asukaskyselyt vuosina 2001-2003 4. Syksyllä 2003 suoritettut ryhmähaastattelut hankkeen joillekin käyttäjäryhmille

Asukastilan vuosien 2001-2002 asukaskyselyihin vastanneista noin puolet ja vuoden 2003 vastanneista useampikin (57 henkilöä) piti Sammonlahti-Skinnarila -aluetta maineensa mukaisesti levottomana. Syyksi mainittiin alkoholin ja huumeiden käytön lisääntyminen samoin kuin humalaisten häiriköinti. Vuoden 2001 vastauksissa ilmenee, etteivät monet uskalla liikkua ulkona yksin pimeään aikaan ja varsinkaan viikonloppuisin. (Länsi-Lappeenrannan kehittämissuunnitelman asukaskyselyt 2001, 2002 ja 2003). Samansuuntaisia kommentteja on jonkin verran myös Asuntopalvelun tekemissä asukaskyselyissä. Samalla kannattaa painottaa, että vastanneista lähes yhtä suuri osa ja Asuntopalvelun joidenkin kyselyjen kohdalla enemmistö ei yhtynyt käsitykseen Sammonlahti-Skinnarila alueen levottomuudesta. Ehkä yhtenä syynä vastausten jakaantumiseen voisi pitää Seppäsen (2001, 191) lahtelaista Liipolan lähiötä tutkiessaan tekemää havaintoa: ihmiset saattavat puheessaan konstruoida oman asuinalueensa, joka on jokaiselle eri asia ja jonka kokemuksellisenä pohjana on lähinnä oma kortteli tai oma asuintalo eikä suinkaan koko lähiö tai

asuinalue. **Huolimatta vastausten hajonnasta Länsi-Lappeenrannassa tehdyissä kyselyissä, voidaan kuitenkin sanoa, että näyttäisi siltä, että moni alueen asukas näyttäisi kokevan olonsa ainakin jossakin määrin turvattomaksi.** Suomalainen turvattomuus -tutkimuksessa turvattomuuden tunteen todettiin olevan yhteydessä arkielämän koettuihin tapahtumiin: mitä lähempänä jokin turvattomuutta herättävä tapahtuma ajallisesti on, sitä suurempaa turvattomuutta ihmiset tuntevat. (Jääskeläinen et al. 2001, 25). Tätä arkiarjattelukin mukaista väitettä on kiinnostavaa tarkastella suhteessa Lappeenrannan poliisin tilastoihin sekä eri kaupunkialueilla asuvien asukkaiden turvallisuusselvityksessä ilmoittamaan itse kokemiensa rikosten määrään:

Alue	Poliisin kirjaamat tehtävälmoitukset 2001 ⁷	Alueella asuvien ilmoittama kohdalleen tapahtuneiden rikosten määrä viimeisen kolmen vuoden aikana ⁸⁹
1. suuralue ¹⁰	300/1000 asukasta	0,73 rikosta/henkilö (Keskusta)
2. suuralue ¹¹	170/1000 asukasta	0,96 rikosta/henkilö (Lauritsala)
3. suuralue ¹²	170/1000 asukasta	0,86 rikosta/henkilö (Mäntylä/Myllymäki)
4. suuralue (sisältää projektialueen) ¹³	150/1000 asukasta	1,27 rikosta/henkilö (Sammonlahti)

.Lähteet: Turvallinen Willimies 2003, 11; Lappeenrannan asukkaiden turvallisuustiedustelun tulokset 2002

Lappeenrannan kaupungin turvallisuusstrategia 2002-2004 sisältää taulukon vasemmanpuoleisen tilaston poliisin kirjaamista tehtävälmoituksista Lappeenrannan kaupungin alueella: poliisin aluejaossa projektialue kuuluu Kuusimäen, Kourulan, Sammonlahden, Lavolan, Uus-Lavolan ja Skinnarilan muodostamaan suuralueeseen, jolla häiriökäyttäytyneiden, kotihälytysten ja päihtyneiden henkilöiden todetaan työllistäneen eniten poliisia. Kuten taulukosta voi huomata niin edellä mainitulla alueella tuhatta asukasta kohti tehtyjen tehtävälmoitusten määrä oli vuonna 2001 kaikista pienin eri suuralueiden joukossa (150 kpl/1000 asukasta). (Turvallinen villimies 2003, 11). Toisaalta turvallisuussuunnitelman liitteenä olevasta Lappeenrannan kaupungin asukkaiden turvallisuustiedustelun tuloksista (taulukon oikea laita) ilmenee, että **Sammonlahdessa asuvat vastaajat ilmoittivat viimeisten kolmen vuoden aikana tapahtuneen 1,27 rikosta/kyselyyn vastannut henkilö, mikä on selvästi keskimääräistä enemmän koko kaupungin tuloksiin verrattuna.** Vertailut alueet poikkeavat rajaukseltaan toisistaan huomattavasti, mikä vaikeuttaa vertailua, mutta ilmeisesti Sammonlahden ja lähialueen

⁷ Turvallinen Willimies. Lappeenrannan kaupungin turvallisuussuunnitelma 2002-2004, sivu 11

⁸

⁹ Lappeenrannan asukkaiden turvallisuustiedustelun tulokset. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. Liiketalous. Raportti 5.4.2002.

¹⁰ Alue kattaa seuraavat kaupunginosat: Linnoitus, Kylpylä, Keskus, Leiri, Kesämäki, Tykki-Kiviharju, Reijola, Peltola, Taikinmäki, Kimpinen, Alakylä, Harapainen, Lepola, Pallo, Tyysterniemi, Suolahti, Kariniemi, Voisalmi ja Kivisalmi.

¹¹ Alue kattaa seuraavat kaupunginosat: Kaukas, Parkkarila, Tirilä, Lauritsala, Lapvesi, Hartikkala, Hakali, Kanavansuu, Mälkiä, Laihia, Mustola, Karhuvuori ja Hyrymäki.

¹² Alue kattaa seuraavat kaupunginosat: Mattila, Mäntylä, Kuusela, Myllymäki, Ihalainen ja Hiessilta.

¹³ Alue kattaa seuraavat kaupunginosat: Kuusimäki, Kourula, Sammonlahti, Lavola, Uus-Lavola ja Skinnarila.

asukkaiden ilmoitushalukkuus tapahtuneista rikoksista on keskimääräistä alhaisempi, vaikka em. tutkimuksen mukaan kaikki kysytyt asiat häiritsivät alueen vastaajia keskimääräistä enemmän. On mahdollista, että rikokset myös keskittyvät niin, että tilastoinnissa syntyy tällainen kuva. Eniten häiritseviksi Sammonlahdessa koettiin juopuneet, huumeiden käyttäjät ja ilkivalta. (Lpr:n asukkaiden turvallisuustiedustelun tulokset 2002, 20-21). Näiden tilastojen valossa voitaneen olettaa, että ainakin Sammonlahden osalta monen asukkaan kokemukset alueen turvattomuudesta ja siten myös turvattomuuden tunne liittyisivät itse tai lähipiirissä koettuihin rikoksiin. Merkille pantavaa on, ettei tämä yhteys ilmene välttämättä virallisista rikostilastoista, jos rikoksia jätetään ilmoittamatta niin kuin tilastojen perusteella vaikuttaisi mahdolliselta. Kysymys turvallisuudesta ja siihen liittyvistä tunteista näyttäisi siten olevan hyvinkin ajankohtainen asia projektialueen väestölle.

Projektin työntekijöille, taustaorganisaatioiden toimijoille, yhteistyökumppaneille ja joillekin alueen asiantuntijoille suunnatussa kyselyssä pyydettiin arvioimaan hankkeen onnistumista asuinyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Turvallisuuden osalta vastauksissa nousi esille niin fyysiseen kuin sosiaaliseen turvallisuuteen liittyviä seikkoja. **Monet painottivat erityisesti hankkeen roolia sosiaalisen turvallisuuden luojana. Kyselyyn vastanneesta 28:stä henkilöstä 23 näki hankkeen onnistuneen ainakin jossakin määrin tämän tavoitteen osalta**, tosin aivan joka vastauksessa ei sosiaalista toimivuutta ja turvallisuutta oltu eritelty. Yksi vastaaja katsoi hankkeen toimineen tyydyttävästi, kaksi kommentoi työtä tarvittavan vielä ja kahden kohdalla vastaus puuttui. Asiaa kommentoitiin paitsi lyhyesti toteamalla *“melko onnistunut“*, *“hanke on onnistunut tässä tavoitteessaan hyvin“* perustelemalla myönteistä käsitystä esimerkiksi seuraavasti:

“Asukastila auttaa sosiaalisten kontaktien luomisessa ja synnyttää uusia naapuruussuhteita, poistaa eristäytyneisyyttä, luo uusia ihmissuhteita, mikä myös osaltaan edistää ja luo turvallisuuden tunnetta.“

“Sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistämiseksi ollaan hyvällä tiellä. Toiminnan mahdollinen laajeneminen saattaisi edistää alueen eri väestöryhmien välistä toimintaa ja yhteisöllisyyttä.“

“Onnistunut, sillä alueen ainoa paikka, jossa toimivuutta ja turvallisuutta edistetään, niin, että alueella asuvat tuntevat toimivuuden ja turvallisuuden lisääntyneen.“

Edellä mainituissa vastauksissakin ilmenee, että vastaajat näkevät lisäkehityksen tarvetta vielä runsaastikin, vaikka hankkeen nähtäisi olevan oikealla tiellä. Joissakin vastauksissa ei suoranaisesti kommentoitu hankkeen toiminnan onnistumista turvallisuuden edistämisen osalta, vaan tavoitteen toteuttamisen saatettiin todeta *“vaativan vielä paljon työtä“* tai *“työtä pitää jatkaa - vaikea alue.“* Varsinainen turvallisuuden lisääntyminen saatettiin myös rajata vain Sammontoria koskevaksi:

“Turvallisuus vaikuttaa parantuneen Sammontorin osalta, mutta esim. Kelan lähistöllä ei ilmene muutosta aiempaan tilanteeseen.“

Yksi vastaaja perusteli turvallisuuden lisääntymistä myös alueen fyysiseen lähiympäristöön suuntautuneen parantamisen myötä: *“Turvallisuutta edistetty puistotakoilla, esteettömyysproj./kartoituksella.“*

Turvallisuuden lisääntyminen yhdistettiin myös lähiöpoliisin ja Asuntopalvelun asukaskuraattorin viikoittaisiin käynteihin asukastilassa. Ylipäätään poliisin ja asukkaiden katsottiin onnistuneen yhteistoiminnassa: arviointikyselyssä neljä vastaajaa näki yhteistyön poliisin ja asukkaiden kesken sujuneen erinomaisesti, 17 hyvin ja kolme keskinkertaisesti. Aiemmin, toukokuussa 2000, oli 102 alueen asukasta allekirjoittanut vetoimuksen Lappeenrannan kihlakunnan poliisilaitokselle lähiöpoliisitoiminnan jatkamiseksi Asukastilassa (Vetoimus ... 2000) ja toiminta onkin jatkunut arviointikyselyn perusteella hyvin. Tosin asukastilan keräämän asiakaspalautteen perusteella lähiöpoliisin toimintaa kohtaan tunnettu mielenkiinto tilassa kävijöiden keskuudessa vaihteli: 38:sta vastaajasta 17 koki toiminnan mielenkiintoiseksi, 15 ei osannut sanoa ja 6 ilmoitti, ettei poliisin työ kiinnosta asukastilassa toteutetuista toiminnoista: ei-kiinnostuneiden määrä on pieni mutta määrällisesti poliisin toiminta sai eniten tällaista hieman kielteistä palautetta kysytyjen asioiden keskuudessa. (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2003).

Kuten edellisestä sosiaalista toimivuutta käsittelevästä alaluvusta on käynyt ilmi, asukastilan kerhomuotoiseen toimintaan osallistuville toiminta on tuonut sosiaalisia suhteita, tietoa ja mielekästä tekemistä. **Edellä esitetyn sosiaalisen turvallisuuden määritelmän näkökulmasta kommentit kuten [“Mitä saatte ryhmästä?”]: “Annetaan vinkkejä asioista toisille, toisten tukemista ja toisista huolehtimista”; ryhmä on “sosiaalitoimisto” - näyttäisivät viittaavan toiminnan olevan osallistujilleen sosiaalista turvallisuutta lisäävää, sosiaalista tukea antavaa.** Monelle kävijälle asukastilan normaali toiminta: esimerkiksi yleinen neuvonta ja apu sekä mahdollisuus kanssakäymiseen muiden asukkaiden ja työntekijöiden kanssa edesauttaa sosiaalisen turvallisuuden kehittymistä Jääskeläisen et al. tarkoittamassa merkityksessä. Tällaisilla, ehkä osin hyvinkin pinnallisilla kohtaamisilla saattaa olla merkitystä niihin osallistuneiden turvallisuuskokemuksen kohenemiseen: ainakin pinnallisilla naapuruussuhteilla on havaittu olevan tällainen myönteinen vaikutus (Jääskeläinen, K. et al. 2001, 39). Lisäksi jotkin tilan toimintamuodot kuten lähiötalkkarin tai vapaaehtoisrenkaan toiminta voisivat olla potentiaalisia sosiaalisen turvallisuuden edistäjiä, konkreettisia epävirallisen naapuriavun korvaajia, mutta näiden toimintamuotojen resurssit ovat tällä hetkellä melko niukkoja ja toiminta vaatii jatkokehittelyä. Toisaalta hankkeen toimintaa voisi jatkokehittää myös uudenlaisten sosiaalisten työmuotojen kautta, joilla eri-ikäisiä, erimaalaisia ja muutoinkin eritaustaisia asukkaita pyrittäisiin saattamaan yhteen sekä toimijoina että toiminnan kohteina (esim. erilaiset ylisukupolviset mentorointihankkeet yms.)

Kootusti voidaan todeta, että aiempien asuinalueen turvallisuutta koskevien tutkimusten sekä syksyllä 2003 kerätyn materiaalin valossa asukastilan monilla toimintamuodoilla voi nähdä olleen ainakin jossakin määrin vaikutusta projektialueen tai osittain välittömän toimintaympäristön, Sammontorin, turvallisuuden parantamiseen. Tällöin korostuu paitsi varsinaisen rikollisuuden väheneminen niin myös fyysisen ympäristön hoitotyön sekä erityisesti sosiaalisten suhteiden luomisen merkitys alueen eri toimijoiden ja asukkaiden välillä. Aiemmin esitetty kritiikki modernista yhteisöllisyydestä ja sen luomisesta kannattaa kuitenkin pitää mielessä.

Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset asuinyhteisön turvallisuuden lisäämiseksi projektialueella:

- Ainakin osassa projektialuetta näyttäisi olevan rikollisuutta ja ilkivaltaa, joka jää osin piiloon. Ilkivalta ja rikollisuus myös huolestuttavat monia alueella asuvia ja siellä toimivia. Asukkaiden kokemuksia ja näkemyksiä projektialueen sosiaalista oloista ja turvallisuuden kokemisesta tulisi selvittää tarkemmin, jotta tuki- ja parannustoimet voitaisiin resurssoida ja

suunnata oikein. Koko projektialuetta tai sen yksittäistä kaupunginosaa ei ole kuitenkaan syytä leimata ongelmalliseksi: moni asukas ei koe asuinaluettaan erityisen levottomaksi.

- Hankkeen katsotaan pääosin pystyneen ainakin jossakin määrin vaikuttamaan toiminta-alueellaan turvallisuutta lisäävästi voimistamalla ja luomalla uusia sosiaalisia suhteita, vaikuttamalla ympäristön kohenemiseen sekä edesauttamalla asukkaiden ja viranomaisten, erityisesti poliisin, välistä yhteistyötä. Parhaiten ja konkreettisimmin tämän nähdään ilmenevän Asukastilan välittömässä ympäristössä eli Sammontorin alueella ilkeiden vähenemisenä.
- Alueella toimivat monet viranomaiset ja muut työntekijät katsovat turvallisuuskysymyksessä olevan vielä paljon kehitettävää, alue koetaan vaativaksi
- Tässä tutkimuksessa käytetyllä arviointiasetelmalla ei ole mahdollista tarkemmin selvittää hankkeen vaikutusta koko alueen yleiseen turvallisuuteen. Tämä vaatisi sekä pidempää aikajännettä että laajempia ja syvällisempiä selvityksiä.

6. INFORMAATIOTEKNOLOGIAN HYÖDYNTÄMINEN

Karjalainen (2002, 3-4) toteaa Talkoilla tietoyhteiskuntaan teokseen ja Kahilaiseen viitaten, että **kaupallisesti syntyvät innovaatiot leviävät helposti ilman yhteiskunnan ohjelmallista tukeakin erilaisten lähiöiden kehittämishankkeiden ja kansalaislähtöisten tietoyhteiskuntasovellutusten vaatiessa ulkopuolista resurssointia**. Erilaiset osattomuudet tietoyhteiskunnan rakenteista ovat riskejä ”täyden kansalaisuuden” toteutumiseksi laajemmin kuin pelkkien poliittisten järjestelmien kautta. Syrjäytyminen tietoteollisesta yhteiskunnasta ja sen työmarkkinoilta voi olla 1) perinteistä taloudellista ja sosiaalista; 2) lisääntyvässä määrin tietotekniikan niin henkistä kuin fyysistäkin saavuttamattomuutta sekä 3) tietoyhteiskunnan työmarkkinoilta sivuun joutumista. Kansalaisuuteen liittyvänä riskinä mainitaan myös osattomuus tietoyhteiskunnan ja oman yhteisön demokraattisista päätöksenteko- ja toimintarakenteista. **Tietoyhteiskuntaan liittyviä osattomuuskokemuksia on selvitetty mm. Tilastokeskuksen laatimassa toisessa Oppivat seutukunnat (OSKU) –hankkeita kuvaavassa selvityksessä**. Siinä tietotekniikkaan liittyvää syrjäytymiskokemusta tutkittiin väitteen ”tunnen jääneeni täysin uuden tietotekniikan etenemisen jalkoihin” avulla. Yleisempiä tällaiset mielipiteet olivat Kainuun alueen vastaajien joukossa (49%) ja pienimmillään nettimaunulalaisten parissa (33%). Ikäryhmittäin tarkasteltuna havaittiin eroja: nuorempien, alle 45-vuotiaiden, ikäryhmässä myönteisten vastausten osuus vaihteli 19%-35%:n välillä vaihteluvälin ollessa 41%-62%:a yli 45-vuotiaiden parissa. Erityisesti vanhemmat ikäluokat tarvitsisivat siten motivointia tietotekniikkaan tutustumisessa. Omakohtainen tietokoneen ja verkkoyhteyksien käytön kokeilu auttaisi arvioimaan realistisemmin sitä, mistä jää paitsi. (ks. Nurmela, J., Öörni, Seija, Nyberg, R. & Hokka, P. 2002, 71; 73.) Tietotekniikkaan liittyviä syrjäytymiskokemuksia on siis suurella osalla väestöä, runsaammin kuitenkin vanhemmissa ikäluokissa. Asukastilan Nettipointin kaltaisten yhteiskäyttöpisteiden vaikutus tuli edellä mainitussa tutkimuksessa esille Pohjois-Karjalan alueella, jossa 30% vastaajista oli käyttänyt tietokonetta sellaisessa muissa alueilla vastaavan osuuden jäädessä keskimäärin noin 8:aan prosenttiin(emt., 50).

Tässä arvioinnissa informaatioteknologian edistämisen tavoitetta arvioidaan seuraavanlaisin aineistoin:

ARVIOITAVA TAVOITE	KÄYTETYT AINEISTOT
Informaatioteknologian edistäminen	1. Aiemmat tutkimukset 2. Syksyn 2003 arviointikysely

	3. Asukastilan asiakaspalautelomakkeiden palaute nettipointista vuonna 2003
--	---

Informaatioteknologia käsitteenä on laaja käsittäen hyvin erilaisia viestintäkeinoja. **Käytännössä sillä lähiöhankeiden yhteydessä viitataan kuitenkin yleensä lähinnä erilaisiin tietokoneiden ja nettiyhteyksien yhteiskäyttöpisteisiin. Tämä on tilanne Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeenkin kohdalla.** Länsi-Lappeenrannassa jo aiemman Skinnarilan lähiöprojektin aikana on ollut tietokone käytössä lähiötuvalla, minkä todetaan auttaneen monia asukkaita oppimaan sen käyttöä. Kyseisen projektin aikana myös toinen toimipiste Orioninkatu 7:ssä on toiminut mm. paluumuuttajien tietokonetupana. (Yhdessä eteenpäin ...1999, liite 7.) Sammontorin asukastilassa avattiin nettipointti 30.5.2000 Tietomaakunta-projektin yhtenä toimipisteenä. Nettipointissa toimii työllistämistuella nettineuvoja, jonka tehtävänä on huolehtia nettipointin toimivuudesta, avustaa ja opastaa asukkaita tietokoneiden käytössä sekä laatia asukastilan esitteet. Nettineuvoja on esimerkiksi avustanut asiakkaita sähköpostien sekä työnhakuilmoitusten laadinnassa ja sähköpostiosoitteiden avaamisessa. **Nettipointti tavoittaa myös alueen maahanmuuttaja-asukkaita** ja sen hyväksi puoleksi mainitaan myös se, että sen kautta asukastoimintaan saadaan mukaan uusia asukkaita heidän jäädessään kahville tai odottamaan vuoroaan. **Vuonna 2001 nettipointti tavoitti noin 80 kävijää kuukaudessa: vuonna 2002 määrän todetaan edelleen kasvaneen noin 100:an henkeen kuukaudessa. Vuonna 2003 kävijämäärät vaihtelivat 79:n ja 166:n käynnin välillä ollen keskimäärin hieman yli sata** (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2004c). Nettipointti toimii yhteistyössä yhtenä toimipisteenä myös Lappeenrannan palvelukeskussäätiön **Ikätaito 2000+ -projektissa**, jossa ikäihmiset opettelevat tietokoneiden käyttöä (Lähiöuudistus 2000 –ohjelma. Vuosiraportit 2001, 6; 2002, 1; Ikätaito 2000+. Lappeenrannan palvelukeskussäätiö 2002, 2). Tämä vanhempien ikäryhmien huomioiminen onkin tärkeää edellä tutkimuksessa esiin nostettujen vanhemman ikäluokan tietotekniikkaan liittyvien syrjäytymiskokemusten ja –vaaran ehkäisemiseksi.

Arviointikyselyssä tiedusteltiin vastaajien käsityksiä asukastilan nettipointtitoiminnasta 5-portaisella asteikolla. Vastausten jakauma on esitelty seuraavassa:

Nettipointti

	Frekvenssi	Prosenttia
erittäin onnistunut	7	25,0
melko onnistunut	14	50,0
keskinkertainen	3	10,7
melko epäonnistunut	1	3,6
ei vastausta	3	10,7
Yhteensä	28	100,0

Kolme neljästä vastaajasta piti siten asukastilan nettipointtitoimintaa onnistuneena, mutta kehitettävääkin siinä nähtiin olevan. Kysyttäessä miten hanke on edistänyt informaatioteknologian hyödyntämistä nostettiin esiin nettipointin olemassaolo sekä sen tarpeellisuus: *”Nettipointti on erittäin tarpeellinen”;* *”Nettipiste kaikkien käytössä. Hyvä.”;* *Nettipointti ja tuettu nettipisteen käyttö ovat varmasti antaneet uusia mahdollisuuksia joillekin.” ;* *” Erittäin hyvä!”* Hieman kriittisempiäkin vastauksia annettiin, vaikka niidenkin perussävy toimintaa kohtaan olikin pääosin myönteinen: *”Orastavan alun jäkeen kehittynyt hyvin.”;* *”Aika onnistunut.”;* *”Tavoite lienee toteutunut kohtalaisesti.”;* *” Hanke on onnistunut tässäkin osiossa hyvin. Markkinoimalla nettipistettä enemmän olisi onnistuminen ollut vielä*

*parempaa- toisaalta tilat eivät mahdollista kovin paljon suurempaa kävijämäärää.” ;”Kävijöillä on ollut mahdollisuus perehtyä informaatioteknologiaan, tiedotuksessa hyödynnetty perinteisin tavoin. Jotkut vastaajat kuvasivat tarkemmin nettipointin hyödylliseksi kokemaansa toimintaa: ”Tässä onnistuttu melko hyvin. Asukkaiden käytössä Nettipointti neuvojineen. Antaa asukkaille mahdollisuuden pankkiasioiden hoitoon, omaan sähköpostiin ym. ilman omaa konetta;” ”Tiedon valtatie” tulisi olla kaikille avoin tiedonväylä. Informaatiteknologian hyödyntämisen edistäminen madaltaa kynnystä ryhtyä tietokoneen käyttäjäksi. Asukastilaan on helppo tulla opettelemaan. Sähköisesti asiat hoituvat kätevästi ja elämän laatu paranee. Tässä suhteessa on onnistuttu mutta aina on parantamisen varaa.”; ”Hyvien yhteistyökumppanien, hankkeen konehankintojen ja työllistettyjen nettipointin vastuuhenkilöitten avulla on parannettu asukkaiden kykyä hyötyä informaatioteknologiasta.”; Maahanmuuttajat mainittiin erityisesti nettipointtitoiminnasta hyötynään väestöryhmänä: ”Onnistuttu varsinkin maahanmuuttajien suhteen (sähköposti/pankkipalvelut) – henkilökohtainen opastus onnistunut.”; ”Ilmaisen internet palvelun taitoa ja opastus. Asukastilan nettipointti on vuosi vuodelta kasvattanut kävijämääräänsä. Asiakkailta on ollut mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa ja opastusta tietokoneen ja Internetin käytössä. Se on mahdollistanut henkilöille joilla ei ole omaa tietokonetta tutustumisen atk-laitteisiin, internetiin. Opastusta on annettu niin suomen kuin englannin kielelläkin. Ja täten palvelut ja auttanut maahanmuuttajia pitämään vaikkapa yhteyttä sukulaisiin sähköpostitse vaikkapa maapallon toiselle puolelle. Siellä on monelle tullut tutuksi sähköpostin käyttö, verkkopankki, tietojenhaku esim. opiskelua varten jne.” **Vastauksista välittyy näin myönteinen kuva nettipointtitoiminnasta asukastilassa: nimettyinä ongelmina mainittiin tilojen ahtaus sekä toiminnan liian heikko markkinointi.** Kehittämisen tarpeesta kertoo osaltaan myös se, että kysyttäessä hankkeen onnistumisia kukaan ei maininnut nettipointtitoimintaa, mutta uutuutena alueella se mainittiin kyllä kahdesti.*

Asukastilan kävijöiden suhtautumista nettipointtiin on kysytty vain asukastilan omassa asiakaskyselyssä, jossa tiedustellaan kiinnostusta eri toimintamuotoja kohtaan. Tässä kyselyssä 16 vastaajaa ilmoitti olevansa kiinnostunut nettipointtitoiminnasta, 21 ei osannut sanoa ja yksi vastaaja ei ollut kiinnostunut toiminnasta. Asiakaskyselyyn sisältyvään omia toiveita tai ehdotuksia tiedustelevaan kysymykseen ei sisällynyt nettipointtia käsitteleviä kommentteja. (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2003.) Vastausten perusteella voinee todeta suuren osan kävijöistä olevan ainakin potentiaalisia nettipointin toimintaan osallistujia. **Kävijöiden toimintaa koskevia arvioita ja odotuksia olisi kuitenkin hyvä selvittää tarkemmin nettipointtitoiminnan kehittämisen pohjaksi.**

Sammontorin asukastilalla on ollut vuodesta 2002 alkaen myös omat nettisivunsa osoitteessa <http://yhdistykset.etela-karjala.fi/sammastila>. Tätä mahdollisuutta voisi asukastilan toiminnassa ja tiedotuksessa kuitenkin hyödyntää huomattavasti nykyistä enemmän. Sivuilla kerrotaan tilan ja länsi-alueen lähiötoiminnan historiasta ja toiminnasta, mutta sivujen päivitys on ollut puutteellista. Jos sivuja onnistuttaisiin ajantasaistamaan nykyistä nopeammin, niitä voisi käyttää myös paremmin toiminnan esittely- ja markkinointikanavana, ehkä jonain päivänä myös alueen ihmisten virtuaalisena kohtaamispaikkana ja asualueverkkona. **Etenkin jos toiminnalla pyritään tavoittamaan alueen kaikki asukkaat ja toimijat, tällaisella tiedotuksella voisi olla merkitystä – samoin kotisivut voisivat toimia informaation lähteenä nykyisten ja uusien yhteistyökumppaneiden suuntaan.** Suurella osalla tilan käyttäjistä ei ehkä ole mielenkiintoa seurata internettiedotusta, mutta toisaalta sillä voitaisiin tavoittaa sellaisia ryhmiä, joita asukastupatoiminta ei ehkä niinkään tavoita, mutta asualueen asiat kyllä kiinnostavat. Erityisesti tällainen ryhmä voisi olla työelämässä toimiva alueen väestö, jonka tavoittamisessa hankkeella arviointikyselyn perusteella on ollut puutteita. **Sivut voisivat tuoda enemmän kaivattua läpinäkyvyyttä asukastilan toimintaan ja viestittää käynnissä olevista**

prosesseista sekä saavutetuista tavoitteista sekä ongelmista. Melko niukkojen henkilöstöresurssien aikana uusien dokumenttien tuottamiseen kotisivuille ei välttämättä riitä voimavaroja, mutta sivuilla voisi hyödyntää jo valmiitakin dokumentteja kuten viikko-ohjelmia, vuosiraportteja, lähiötyöryhmän toimintaa, Raitin liplatuksessa julkaistuja juttuja jne. Periaatteessa kotisivut voisivat toimia myös asukkaiden näkemysten esiin nostopaikkana ja siten aidosti vahvistaa alueen asukkaiden toimijuutta.

Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset informaatioteknologian hyödyntämisen edistämistä koskien:

- Aiemmissa tutkimuksissa on todettu tietoyhteiskuntaan liittyvän monenlaisia syrjäytymisen vaaroja ja monilla suomalaisillakin olevan tietotekniikkaan liittyviä syrjäytymiskokemuksia. Erilaisilla tietotekniikan yhteiskäyttöasteilla pyritään edistämään kansalaisten tietotekniikan käyttötaitoja.
- Informaatioteknologian hyödyntämisen edistämistä toteutetaan Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeessa Nettipointti-toiminnan avulla.
- Toiminta tavoittaa myös sellaisia ryhmiä, jotka eivät muuten osallistu asukastilan toimintaan ja on saanut jotkut nettipointin käyttäjät kiinnostumaan myös muista asukastilan toiminnoista. Maahanmuuttajat ovat eräs toiminnasta erityisesti hyötynyt ryhmä, samoin ikäihmiset.
- Nettipointti toimintaa pidetään tarpeellisena ja arviointikyselyn vastaajista valtaosa katsoi hankkeen onnistuneen informaatioteknologian hyödyntämisen tavoitteessaan tämän toiminnan kautta.
- Asukastilan nettineuvojan henkilökohtainen neuvontatyö koettiin tärkeänä. Esimerkiksi ahtaat tilat sekä tarve tehostaa tiedottamista toiminnasta mainittiin kuitenkin puutteina.
- Asukastilan käyttäjien mielipiteitä ja toiveita Nettipointista tulisi selvittää toiminnan kehittämiseksi vastaamaan yhä paremmin alueen asukkaiden tarpeisiin.
- Arvioinnin kuluessa on esiin tullut asukastilan kotisivujen aktiivisen päivittämisen puute. Kehittämisen tuloksena asukastilan kotisivut voisivat kuitenkin toimia yhtenä tilan ja hankkeen toiminnasta kertovana kanavana sekä yleisemminkin areenana tuoda asukkaiden ääntä esiin, ehkä kohtaamispaikkanakin. Keinoja sekä nettipointista tiedottamiseksi että internetin mahdollisuuksien hyödyntämiseksi asukastilan ja alueen toiminnasta tiedottamisessa tulisi pohtia.

7. ALUEEN PALVELUTARJONNAN PARANTAMINEN

Vatilo (2001, 16) korostaa palvelujen turvaamisen tärkeyttä lähiöissä tilanteessa, jossa päivittäiskaupan rationalisointi on vienyt isoistakin lähiöistä lähikaupat. Palvelujen turvaaminen vaatii aktiivista työtä. Kunnille uusi maankäyttö- ja rakennuslaki tarjoaa keinon ohjata vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista siten, että lähiöiden ostoskeskusten säilyminen voidaan turvata. Julkisten palveluiden kehittämisessä eri toimijoiden yhteistyö ja tilojen yhteiskäyttö on Vatilon mielestä olennaista. 1990-luvun lopun valtion asuntorahaston ja kuntien lähiöuudistuksissa, joihin Skinnerin lähiöprojektikin kuului, onnistuttiin synnyttämään eri paikkakunnilla – eniten Iisalmissa – uudenlaisia palveluja, jotka olivat pitkälti erilaisia sosiaalipalveluja – esimerkiksi erilaisia tuetun asumisen muotoja (ks. Nupponen 2001, 64-65).

Tätä tavoitetta arvioidaan seuraavasti:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISTOT
Alueen palvelutarjonnan parantaminen	1. Aiemmat asukaskyselyt alueella 2. Arviointikysely loka-marraskuu 2003

Palveluiden kehittäminen ja alueen ostoskeskuksen – Sammontorin – toiminnan virkistäminen on herättänyt paljon keskustelua myös Länsi-Lappeenrannassa. **Projektialueella alueen väestön näkökulmasta palvelut ovat keskittyneet juuri Sammontorille, jossa Sammontorin asukastilakin sijaitsee.** Tällä hetkellä Sammontorilla toimivat asukastilan lisäksi Sammonlahden kirjasto, kaupungin nuorisotilat, posti, apteekki, autokoulu, elintarvikeliike, fysikaalinen hoitolaitos, kauneushoitola, kioski, kukkakauppa, musiikkileikkikoulu, kaksi parturi-kampaamo, ravintola, Tripla-projektin toimisto sekä Sammonlahden seurakunta omassa kirkkorakennuksessaan seurakunnan muine tiloineen.. Alueella on myös pankkiautomaatti ja yleisöpuhelin. Sammontorin välittömässä läheisyydessä sijaitsevat lisäksi muun muassa Kelan toimisto, vanhainkoti, sosiaali- ja terveysasema (sosiaalitoimiston osalta nykyisin vain kahden työntekijän neuvontapiste), Sammonlahden liikuntahalli ja pizzeria, hieman kauempana Helsingintien ja Skinnarilankadun alkupäässä kylmä huoltoasema sekä videovuokraamo. Keskeisiä julkisia palveluja alueella ovat lisäksi Sammonlahden koulu (luokat 7-9) sekä Sammonlahden keskuspäiväkot, jonka lisäksi alueella toimii myös muita päiväkotia. Uus-Lavolassa sijaitsevat muun muassa Lavolan koulu, Uus-Lavolan päiväkot, pankki ja pankkiautomaatti, elintarvikeliike sekä kioski. Skinnarilassa toimivat puolestaan esimerkiksi Skinnarilan päiväkot, Skinnarilan koulu, seurakunnan ja kaupungin ylläpitämä päiväkeskus Kaartinkulma, ravintola ja kioski sekä erittäin näkyvinä toimijoina Lappeenrannan teknillinen yliopisto omine palveluineen, Teknologiakeskus Kareltek sekä muita, lähinnä teknologia-alan yrityksiä. **Yliopiston kampusalueella onkin suuri ja jatkuvasti kasvava yrityskeskittymä, mutta pääosin näiden yritysten - kuten esimerkiksi teknologiakeskus Kareltekissa sijaitsevien - toiminta on suunnattu laajemmalle kuin oman kaupunginosan, kaupungin tai maakunnankaan tarpeisiin.** Lisäksi Sammontorin lähelle Sammonlahdenkadun toiselle puolelle ovat Kesko ja Etelä-Karjalan osuuskauppa aikeissa rakentaa omat elintarvikemyymälänsä.

Alueella on tehty joitakin kyselyjä palvelutarjonnan kehittämiseen liittyvien toiveiden kartoittamiseksi. Esimerkiksi vuonna 1999 on toteutettu suppea asukashaastattelu päiväkeskus Kaartinkulman toimesta sosionomiopiskelijoiden toteuttamana Sammonlahden ja Skinnarilan alueella. Kyselyn 30:stä vastaajasta 18 oli tuolloin tyytyväisiä alueen palveluihin. Parannusehdotuksiakin esitettiin: esimerkiksi toivottiin toista ruokakauppaa tai laajempaa ja halvempaa valikoimaa nykyiseen, pankkipalvelujen lisäystä sekä joitakin erikoisliikkeitä. (Heikkinen, H., Immonen, U., Laitinen, R. & Tammelin, M. 1999, 2). Vuonna 2001 Keskustakehitys Oy teki selvityksen alueen palvelutarpeista¹⁴. Selvityksestä kertovassa uutisessa mainitaan alueella olevan palveluita asukasmäärään nähden liian vähän. Selvityksen mukaan aluekeskuksen elvyttäminen onnistuu palveluita kehittämällä. Erityisesti ilta- ja viikonloppukäyttöä tulisi lisätä. Lisääntyvä käyttö lisäisi myös alueen turvallisuutta. Yksi keino olisi uuden kaupan rakentaminen, mitä myös selvitykseen liittyvässä asukashaastattelussa oli toivottu: sitäkin ensisijaisemmaksi kehittämisen kohteeksi haastatellut asukkaat olivat nostaneet alueen turvallisuuden ja siisteyden. Uutisessa nostettiin esiin myös kritiikkiä: kauppa- ja edustaja kysenalaisti uuden kaupan tarpeen Lappeenrannassa jo olleiden päivittäistavaran kauppojen suureen määrään vedoten. (Pajari 2001.) Myös hankkeen uusimmassa vuoden 2003 asukaskyselyssä toiveita esitettiin etenkin toisen elintarvikeliikkeen sekä mm. uimahallin saamiseksi alueelle (Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin asukaskysely syyskuu 2003).

¹⁴ Arvioinnin tekijällä ei ole ollut käytössään tätä selvitystä, vaan tiedot siitä perustuvat paikallislehdessä (Etelä-Saimaa 28.6.2001) asiasta olleeseen uutiseen.

Arviointikyselyn vastaajien vastauksissa tarkoitettiin usein selvästi ainakin jossakin määrin eri asioita viitattaessa alueen palvelutarjontaan ja Asukastilan rooliin sen parantamisessa. Alkuperäistä projektisuunnitelmaa laatimassa ollut nykyinen projektipäällikkö kertoi että suunnitelmaa laadittaessa ”*palvelutarjonnalla tarkoitettiin yleisesti tarjonnan lisäämistä, Sammontorin elävöittämistä, asukkaiden aktivointia vaatimaan lisää palveluja, Asukastilassa kehitettäisiin lisää pientä palvelutarjontaa esim. kaupankäyntiapua, siivousta jne.*” (Lindgren-Oude 2003b.) Tätä taustaa vasten on kiinnostavaa tarkastella arviointikyselyyn vastanneiden mielipiteitä, jotka voidaan jakaa karkeasti viiteen eri ryhmään (5 vastaajaa ei ole vastannut tähän kysymykseen):

1. Alueen palvelut ovat huonot (1 vastaus)
2. Tavoitteissa ollaan onnistuttu ainakin osittain (10 vastausta)
3. Tavoitteessa ollaan epäonnistuttu ainakin osittain (6 vastausta)
4. Alueella on jo toimivat palvelut - ei oteta kantaa hankkeen rooliin (2 vastausta)
5. Asukastilan roolin korostus palveluiden tuottajana (3 vastausta)

Kahdessa vastauksessa välitty näkemys nykyisten palveluiden kohtuullisesta tasosta, eikä vastauksissa otettu kantaa hankkeen rooliin tai mahdollisiin parannusehdotuksiin: ”*Palvelut pelaavat aika hyvin.*” ”*Peruspalvelut ovat melko hyvät.*” Samantapainen näkemys välittyy myös mm. edellä mainitussa vuoden 1999 Sammonlahden ja Skinnarilan alueiden asukaskyselyssä.

Suurin vastaajaryhmä näki hankkeen toiminnalla olleen myönteistä vaikutusta alueen palveluiden kehittämiseen, joko palveluiden yleisen lisääntymisen tai hankkeen itse tuottamien palveluiden kautta: ”*Hanke on parantanut alueen palvelun tarjontaa ja saattanut yhteen eri toimijoita. Verkostoituminen on ollut hyvä positiivinen asia alueelle.*” ”*Melko onnistunut*” ”*Tämä on kiinni yksityisistä palveluntuottajista mutta Sammontorilla on tänäpäivänä mukavampi aloittaa liiketoiminta kuin muutama vuosi sitten (alueen turvallisuuden, viihtyvyyden jne lisääntyminen).*” Konkreettinen parannuskin mainittiin: ”*Lisää maksuautomaatti.*” Joissakin vastauksissa ei viitattu ainoastaan nykytilanteeseen, vaan myönteisiä vaikutuksia nähtiin olevan odotettavissa tulevaisuudessa: ”*Alueen palvelutarjonta on vasta parantumassa; uusia kauppaliikkeitä jne tulossa alueelle*”; ”*Vähän kerrassaan kohenee.*”; ”*Lisää kauppoja, maksuautomaatti.*” ”*Kauppoja.*”

Kehityksen kielteisenä nähneiden vastauksissa julkisten palvelujen keskittäminen pois alueelta koettiin negatiivisena asiana: ”*Alueen palvelutarjonta ei ole parantunut, sillä julkisia palveluja pyritään keskittämään entistä suuremman määrin kaupungin keskustaan.*” Erityisesti Sammonlahden sosiaalitoimiston muutto kaupungin keskustaan koettiin merkittävänä alueen palvelutason heikennyksenä: ”*Palvelutarjonnan osalta on mielestäni osittain epäonnistuttu, koska myös kaupunki on vähentänyt palvelutarjontaa alueella siirtämällä sosiaalitoimiston keskustaan 2 työntekijän vastaanottopistettä lukuunottamatta.*” Joissakin vastauksissa ei sinänsä viitattu palvelujen suoranaiseen heikentymiseen, mutta palveluiden lisääntymistä ei kuitenkaan nähty tapahtuneen: ”*Palvelutarjonta ei ole lisääntynyt juurikaan.*” ”*ei ole lisääntynyt.*” ”*Siihen on varmaankin ollut vaikeampi vaikuttaa.*” ”*Neutraali*”.

Muutama vastaaja korosti asukastilan oman toiminnan luonnetta alueen asukkaille tarjottavina palveluina. Myös tilojen tarjoaminen muille alueen toimijoille nähtiin oleellisena: ”*Asukastilan tarjoamat palvelut onnistuneita ja Sammontorin koko ilmeen kohentaminen toiminnallamme edesauttaa yksityisten palvelujen lisääntymistä.*”; ”*Teemotetun viikko-ohjelman*

myötä merkittävä palvelutarjonnan lisäys, samoin mahdollisuus saada tilat itsenäisille toimijoille.”; ”Asukastila itsessään on lisännyt mahdollisuuksia kokoontumisiin länsialueella. Asukastila ja lähiötyöryhmä on kiinnittänyt huomiota etenkin julkisten palvelujen parantamiseen.” Yksi näin vastanneista nosti ”[hankkeen] sisällöllisen laajuuden palvelujen tarjoajana” esiin myös lähiöhankkeen erityisenä onnistumisena. Ehkä yhtä merkittävää kuin asukastilan oman toiminnan maininnat vastauksissa, on mainintojen vähäisyys. **Useimmat vastaajat eivät mainitse asukastilan toimintaa lainkaan arvioidessaan alueen palveluiden kehitystä.** Tosin asiaan voidaan viitata puhuttaessa esimerkiksi yleisluontoisesti toiminnan olleen melko onnistunutta jne – tätä on kuitenkin mahdotonta varmentaa tässä yhteydessä. Sen sijaan palveluista puhuttaessa viitataan joko yksityisiin tai julkisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Länsi-Lappeenrannan lähiökehittämisen perinteen huomioiden tämä on ymmärrettävääkin: jo Skinnarilan lähiöprojektin yhdeksi tavoitteeksi mainitaan pyrkimys säilyttää palvelurakenne silloisessa laajuudessaan sekä julkisten palvelujen kehittäminen Sammonlahden aluekeskuksen palveluihin tukeutuen. (Yhdessä eteenpäin ... 1999, 11). Yleisesti voidaan todeta arviointiin vastanneiden kuitenkin pitävän hankkeen asukastoimintaa ja sen eri toimintamuotoja onnistuneina. Asukastilan toiminnasta ja konkreettisista toiminnoista kysyttäessä useimmat katsovat toiminnan olevan aktiivista ja runsasta: ”Asukastilan toiminnassa on riittävästi tarjontaa nykyisin”; ”Asukastilassa on monimuotoista toimintaa”. Karjalainen (2003, 58) toteaa Lähiöuudistus 2000-ohjelman väliraportissaan, että ”hankkeissa on tuotettu ja toteutettu uudenlaisia ja monipuolisia toimintamalleja ja palveluja, joita ei peruspalvelutuotannossa ole voitu tuottaa”. Sammontorin asukastilan toiminnoista monet ovat selkeästi tällaisia ruohonjuuritason palveluita. Joissakin toimintamuodoissa – erityisesti taidekerhojen toiminnassa – voidaan nähdä asukkaiden tuottavan itse pienimuotoisia kulttuuripalveluja muille asukkaille esimerkiksi taidenäyttelyn tai laulu- tai tanssiesityksen muodossa. Asukkaiden toimesta tuotettujen palvelujen osalta potentiaalinen merkittävä toimija on toivottavasti jatkossa Tripla-projektin aikaansaama työosuuskunta, jonka osalliset voisivat tuottaa erilaisia palveluita erityisesti Länsi-Lappeenrannan asukkaille.

Johtopäätökset ja kehittämissuhteet palvelujen parantamisen osalta:

- Palvelut ovat projektialueella jakautuneet epätasaisesti. Sammontori ympäristöineen on aluekeskus, jonka palvelurakenteen kehittämiseen niveltyy pitkälti myös muiden projektialueen kaupunginosien palvelurakenteiden kehittäminen etenkin julkisten palvelujen suhteen.
- Aiempien asukaskyselyjen perusteella suuri osa asukkaista on suhteellisen tyytyväisiä alueen palveluihin. Kehittämistä kuitenkin toivotaan: erityisesti toive toisen päivittäistavarakaupan saamisesta alueelle nousee toistuvasti esille. Sammontorin läheisyyteen ollaankin jo rakentamassa tällä hetkellä toista ruokakauppaa.
- Kehittämishankkeen on arvioitu osaltaan voineen vaikuttaa tähän Sammontorin alueen kaupan kehittämiseen. Tätä vaikutusta on kuitenkin vaikea arvioida tämän selvityksen perusteella.
- Hankkeen nähdään ainakin osittain epäonnistuneen julkisten palvelujen parantamisen osalta. Sammonlahden sosiaalitoimiston muutto alueelta kaupungin keskustaan koetaan huononnuksena alueen palveluihin.
- Vaikka hankkeen omaa toimintaa pidetään myönteisenä ja aktiivisena, harva mieltää sen varsinaisena palveluntuottamisena. Tältä osin hankkeella olisikin profiilin korottamisen tarvetta.
- Tulevaisuudessa Tripla-projektin osuuskuntatoiminta on onnistuessaan potentiaalinen

alueen palvelutarjonnan lisääjä. Kehittämishanke on mahdollistanut tämän projektin, jonka kanssa yhteistyö on ollut tiivistä.

8. ASUINRAKENNUSTEN JA ASUINYMPÄRISTÖN KORJAUSTOIMINNAN EDISTÄMINEN

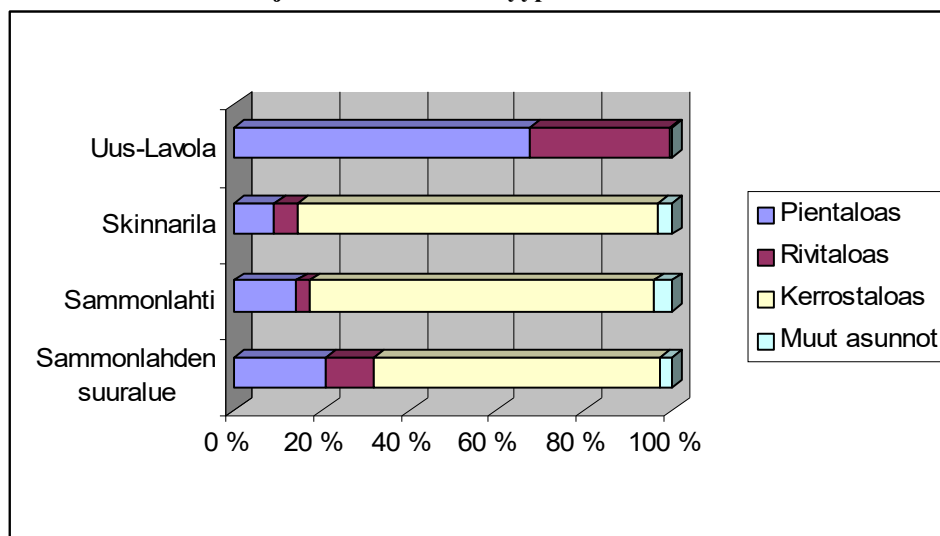
8.1. Talotyyppit ja asunnot hallintamuodon mukaan projektialueella

Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen tavoitteeksi on asetettu myös asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen. Tältä osin arviointi perustuu seuraavaan asetelmaan:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISOT
Asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen	1. Aiemmat tutkimukset 2. Asuntotoimen tilastot 3. Arviointikysely loka-marraskuu 2003 4. Joidenkin asiantuntijoiden haastattelut

Kokonaiskuvan saamiseksi alueen rakennus- ja asuntokannasta esitetään aluksi joitakin tilastotaulukoita, jotka valitettavasti ovat jo muutaman vuoden takaisia:

Asuntojen lukumäärä talotyypeittäin vuonna 1999

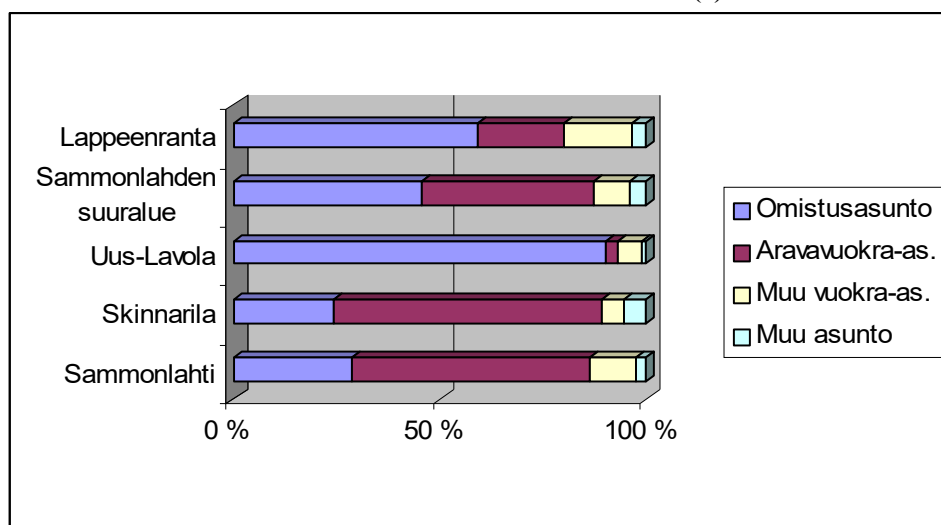
	Sammonlahden suuralue	Sammonlahti	Skinnarila	Uus-Lavola
Pientaloas	1465	168	218	668
Rivitaloas	776	33	124	316
Kerrostaloas	4541	919	1904	3
Muut asunnot	197	49	76	3
Yhteensä	6979	1169	2322	990

Lähde: Lappeenrannan kaupunki/Asuntotoimi

Projektialueen asuntokanta muodosti 64,2% Sammonlahden suuralueen asuntokannasta tarkasteluvuonna. Kaavion ja taulukon perusteella on helppo havaita asuntotyyppien erot eri kaupunginosissa: **Uus-Lavolassa asuntokanta muodostuu käytännössä täysin pien- ja rivitaloasunnoista, kun taas Skinnarilan ja Sammonlahden osalta asuntokanta on voimakkaasti kerrostalovaltaista: Sammonlahdessa 78,6% ja Skinnarilassa 82%**

asuntokannasta oli kerrostaloasuntoja vuonna 1999. Vaikka alueelle onkin rakennettu myös viimeisen neljän vuoden aikana, tilanne on säilynyt samantapaisena edelleen. Hallintamuodon perusteella asuntokanta on jakautunut seuraavasti:

Asunnot hallintamuodon mukaan 1999 (*)

	<i>Sammonlahti</i>	<i>Skinnarila</i>	<i>Uus-Lavola</i>	<i>Sammonlahden suuralue</i>	<i>Lappeenranta*</i>
Omistusasunto	335	568	890	3173	16254
Aravavuokra-as.	672	1502	32	2917	5784
Muu vuokra-as.	131	122	54	588	4419
Muu asunto	31	130	14	301	1040
Yhteensä	1169	2322	990	6979	27497

Lähde: Lappeenrannan kaupunki/Asuntotoimi; Tilastokeskus

*Tiedot vuodelta 1999 paitsi koko Lappeenrannan osalta 31.12.2000

Hallintamuodon mukaan tarkasteltuna **projektilue eroaa selkeästi koko kaupungin tilanteesta: koko kaupungin omistusasuntoaste on (vuonna 2000) 59,1%, Uus-Lavolassa 89,9% asuntokannasta on omistusasuntoja Sammonlahdessa (vuonna 1999) sen sijaan vain 28,7% ja Skinnarilassa 24,6%. Vastaavasti vuokra-asuntojen osuus on tarkasteluajankohtana koko kaupungissa 37,1% ja Sammonlahdessa 68,7%, Skinnarilassa 69,9% sekä Uus-Lavolassa 8,7%. Omistusasuntovaltaista Uus-Lavolaa lukuun ottamatta projektilue on siten voimakkaasti sekä kerrostalo että vuokra-asutuspainotteista. Tulevaisuudessa kaupungin länsialueella rakennustoiminta jatkuu: merkittävää tältä kannalta on nykyisen hankkeen projektilueen viereisen, Uus-Lavolan ja Skinnarilan takana sijaitsevan, Ruoholammen uusi alkamassa oleva asemakaavoitus.**(Kotiharju, A. 2004).

8.2. Rakennusten korjaus- ja perusparannustoiminta projektilueella

Kuten aiemmin Skinnarilan lähiöprojektista puhuttaessa on käynyt ilmi, projektin toimintavuosina 1995-99 etenkin vuokra-asuntoja ja pienemmässä määrin asunto-osakeyhtiöiden asuntoja peruskorjattiin laajasti tuolloisella projektilueella siten, että aravavuokra-asuntojen määrästä 55% ja opiskelija-asuntotaloissa noin 70% peruskorjattiin tuolloin (ks. Yhdessä eteenpäin ...1999, 13). Vuodelta 2000 tämän arvioinnin tekijällä ei ole ollut käytössään tilastoja korjausavustuksista ja tehtyjen korjaustöiden kustannuksista, vuonna 2001 avustusten kokonaissumma on ollut 31468 euroa. Sen sijaan vuosilta 2002-2003 tilastoja löytyy. Niistä ilmenee, että vuonna 2002 Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen alueen asunto-osakeyhtiöitaloille myönnettiin valtion korjausavustuksia 12:n asunto-osakeyhtiön 282 asunnon korjaustöitä varten yhteensä 28660 euroa sekä vuonna 2003 13:n asunto-osakeyhtiötalon 268:n asunnon korjaukseen yhteensä 98640 euroa¹⁵. Huomattavaan nousuun merkittävin syy löytyy vuonna 2003 yksittäisestä suuresta erälle asunto-osakeyhtiölle myönnetystä 60000:n euron avustuksesta julkisivujen perusparannukseen. Korjaustoimenpiteet, joihin avustuksia on myönnetty vaihtelevat. Korjausavustuksia on myönnetty: 1. Rakennusten ulkovaipan korjaamiseen ja parantamiseen; 2. Lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmän parantamiseen; 3. vesi- ja viemärilaitteiden rakentamiseen tai parantamiseen; 4. kiinteistön sähkö- tai telejärjestelmien korjaamiseen ja uusimiseen; 5. yhteistilojen parantamiseen tai rakentamiseen; sekä 6. piha-alueen rakentamiseen. Avustussummat ovat vaihdelleet 220:n euron ja jo mainitun 60000 euron välillä. (Lappeenrannan kaupunki. Asuntotoimi 2003a; Olkkonen 2003.) Lisäksi projektilueella on perusparannettu valtion aravalainoituksella vuonna 2000 yksi LOAS:n opiskelija-asuntokohde sekä vuosina 2002-2003 toinen opiskelija-asuntokohde(Lappeenrannan kaupunki. Asuntotoimi 2003b.) sekä myönnetty yksi Valtion asuntorahaston avustus asunto-osakeyhtiölle hissien korjaamiseen liikuntaesteiden poistamiseksi (Olkkonen 2003).

Hankkeen vaikutuksen arviointi näissä toteutuneissa korjaus- ja perusparannustöissä osoittautui kaikkein vaikeimmaksi arviointikyselyn vastaajille: 11 vastaajaa ei joko vastannut ollenkaan tai totesi, ettei omaa riittävästi tietoa asiasta. Yksi vastaaja katsoi lisäksi tämän kuuluneen edellisen projektin toimialaan. Myös hankkeen omilla työntekijöillä oli vaikeuksia arvioida tämän tavoitteen tuloksellisuutta lukuun ottamatta projektipäällikköä, jonka vastuulla korjaustoimintaan liittyvä tiedottaminen on. **Hankkeen rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa tämän tavoitteen toteutumiseen tulivat joissakin vastauksissa esiin:** ”Asukastilatoiminnalla ei suoranaisesti voi asiaan vaikuttaa muuta kuin vetäjän välityksellä ja as.o.y:den asukkaisiin vaikuttamalla jakamalla tietoa asiasta.” : ”Pienimuotoiset hankkeet ovat

¹⁵ Kaupungin 2. asuntolainatarkastaja Olkkonen mainitsee lähettämässään sähköpostissa hieman suuremman summan – 100 840 euroa - joka lienee täsmällisempi, koska tieto on tullut ja siten päivittynyt myöhemmin. (Olkkonen 2003). Tässä yhteydessä on kuitenkin tekstissä mainittu toinen summa, koska sen yhteydessä käy ilmi tarkemmin kohteiden

onnistuneet hyvin. Perusrakenteisiin ja suuriin linjoihin ei tälläinen hanke voi esittää kuin kritiikkiä- silläkin on toki vaikutusta.” **Kahdessa vastauksessa viitattiin yleiseen edistymiseen ja onnistumiseen alueen asuinrakennusten korjauksessa:** ”Vuokratalojen osalta tavoite on toteutunut hyvin. Asunto-osakeyhtiötalojen osalta kohtalaisesti.”; ” Omalta osaltaan vaikuttanut Länsi-Lappeenrannan valinta korjausrakentamisen kohteeksi.”; ” Lähiöhankkeilla on onnistuttu parantamaan asumistasoa ja lisätty asukkaiden omatoimisuutta.” Näissäkin vastauksissa ei tuotu esiin hankkeen käytännön toimia korjausrakentamisen edistämiseksi. Koska kysymyksen tasolla ei eroteltu asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistämistä erikseen, joistakin vastauksista on ongelmallista päätellä, mihin toimintaan niissä viitataan tarkemmin. Joissakin tällaisissa vastauksissa todettiin hankkeen onnistuneen yleisesti tavoitteen kohdalla: ”Yritykset merkittäviä, hyvä alku toteutunut”; ”Alkuvaiheessa vaikeuksia mutta käyntiin lähdettyä hyvää tulosta.” Yleensä myönteiset kommentit on kuitenkin mahdollista yksilöidä viittaamaan asuinympäristöön kohdistuvaan korjaustoimintaan (ks. 8.4.). Yksi vastaaja kommentoi toiminnan olevan ”tällä hetkellä täysin pysähdyksissä”.

Asukastilassa tapahtuneesta korjausrakentamiseen liittyvästä tiedottamisesta ja neuvonnasta ei ole määrällisiä tilastoja eikä tiedonlähdettä ole kysytty avustusten hakijoilta asuntotoimen puolellakaan. Asiaan liittyvissä keskusteluissa on toiminnasta vastannut projektipäällikkö todennut tämän osa-alueen jääneen hankkeessa melko vähäiseksi ja sivurooliin, vaikkakin yksittäisessä tapauksessa toiminnalla on ollut merkitystä asuntoyhtiön avustuksen hakemiseen ja näin myöhemmin myös sen saamiseen. **Kaiken kaikkiaan näyttäisikin siltä, että vaikka asuinrakennusten korjaustoiminta on edelleen jatkunut projektialueella, kehittämishankkeen vaikutus tämän osa-alueen edistämiseen on jäänyt melko vaatimattomaksi.** Sen sijaan asuinympäristön korjaamiseen ja parantamiseen hankkeen nähdään vaikuttaneen selkeämmin. Näitä käsitellään seuraavissa alaluvuissa.

8.3. Asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen

Hankkeen toimintamuodoista erityisesti lähiötalkkaritoiminta sekä puistotalkkoot ja muu hoitotyö ja vuonna 2003 toteutettu esteettömyyskartoitus Sammontorin lähiympäristössä on suunnattu projektialueen ympäristön kohentamiseen ja hoitoon. Seuraavassa arvioinnin kuluessa esiin nousseita asioita näistä toimintamuodoista eritellen.

Asukastilassa on toiminut 17.6.2002 alkaen (tosin välillä on ollut muutaman kuukauden pituisia taukoja) kuntouttavan työtoiminnan kautta yhteensä neljä henkilöä lähiötalkkareina. **Lähiötalkkarin tehtävänkuvaksi määritellään hankkeen vuoden 2002 vuosiraportissa asuinympäristön julkisten alueiden siistiminen ja ”nollatoleranssin” ylläpitäminen sekä asukkaiden akuuttiauttaminen teknisissä ongelmissa** (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2002a, 1). Lähiötalkkari on muun muassa raivannut ja siistinyt alueen puistoalueita, rantaa ja bussipysäkkejä sekä yleensä ympäristöä etenkin Sammonlahdessa ja Skinnarilassa, tehnyt erilaisia puutöitä osin Kaartinkulmassa (rakentanut esimerkiksi kaikille asukkaille tarkoitetun mölkkypelin pelivälineet ja lintulautoja, korjannut kalusteita) sekä osallistunut myös asukastilan tupatoimintaan. (Lähiötalkkari 17.6.02 -, lähiötalkkarin vihko.)

Arviointikyselyssä käsitykset lähiötalkkaritoiminnan onnistumisesta vaihtelivat poikkeuksellisen paljon suhteessa yleensä eri toiminnoista annettuihin arvioihin: erittäin onnistuneena toimintaa kaksi henkilöä, melko onnistuneena seitsemän, keskinkertaisena 14 sekä melko epäonnistuneena kaksi henkilöä. Kolme vastausta puuttui. Kyselyn avovastauksissa neljä vastaajaa kommentoi toimintaa erikseen. Toiminnalla on nähty olevan vaikutusta alueen ympäristöön, esimerkiksi yhteistyötä kaupungin taholta toivottiin kuitenkin enemmän:

”Lähiötalkkaritoiminnalla on saatu asuinympäristöä vähän siistittyä.”; ” Julkisessa käytössä olevaa asuinympäristöä on kohennettu osin talkootoimilla, kaupunki olisi voinut olla aktiivisempi (tosin kaupungin taloudellinen tila vaikea).” Erityisesti Sammontorin alueella lähiötalkkarin työhön kuuluvaan nollatoleranssin ylläpitämiseen roskauksen ja ilkivallan suhteen viitattiin kuitenkin osin epäsuorasti arviointikyselyssä muissa yhteyksissä onnistuneena toimintana. Tällaisen ostoskeskusympäristön siisteyden ja ilkivallan kurissapidon on aiemmissa tutkimuksissa nähty toimivan vastavoimana monia lähiöitä uhkaavan kapakoitumiskehitystä vastaan.

Arviointilomakkeessa ei kysytty tarkemmin mielipidettä lähiötalkkaritoiminnasta sinänsä. Arvioinnin aikana **eri tahojen kanssa käydyissä keskusteluissa on kuitenkin noussut esiin lähiötalkkaritoimintaan kohdistuvat erilaiset odotukset.** Erityisesti toiveet toiminnan kohdistamisesta enemmän sosiaaliseen toimintaan – etenkin vanhusten ja muiden huonokuntoisten auttamiseen – on nostettu esiin. Ehkä painotus lähinnä julkisen ympäristön hoitotyöksi suhteessa tämänkaltaisiin toiveisiin heijastuu vastausten laajaan jakautumiseen. Myös alkuperäisen pyrkimyksen saada lähiötalkkari teknisen toimen alaisuuteen (ks. vuosiraportit 2001, 1; 2002, 3) epäonnistuminen toistaiseksi saattaa näkyä vastauksissa. Tällaisen lähiö(ympäristö)talkkaritoiminnan yhdistettynä pyrkimykseen nollatoleranssiin ympäristönhoidossa Karjalainen (2003, 22) mainitsee Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen innovatiivisena piirteenä. **Ilmeistä joka tapauksessa on toiminnan kehittämisen tarve jatkossa.**

Myös asukkaita on pyritty aktivoimaan ottamaan osaa alueen ympäristön hoitoon. Puistotalkoita on järjestetty joitakin kertoja vuodessa, mutta asukkaiden osallistuminen niihin on yleensä jäänyt vähäiseksi. Esimerkiksi vuoden 2001 raportissa (Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2001, 7) mainitaan järjestetyn viidet puistotalkoot kyseisenä syksynä, mutta niihin oli osallistunut keskimäärin vain 5 henkilöä/kerta. Puistotalkoita on kuitenkin jatkettu koko ohjelmakauden, vaikkei osanotto ole myöhemminkään ollut laajaa. **Arviointikyselyssä jotkut vastaajat kokivatkin ongelmana juuri asukkaiden saamisen mukaan asuinalueen ympäristönhoidon:** *”Asukkaita ei ole onnistuttu aktivoimaan esim. oman asumisympäristön ”puistotalkoissa” ja jatkuvasta huolehtimisesta.”; ”Alueen asukkaat passiivisia asuinalueen kunnossapitoon.”* Eräänä syynä mainitaan aiemmin siteeratusta vuoden 2001 vuosiraportissa (s. 7) asukkaiden näkemyksen, että kyseisenlainen toiminta kuuluu kaupungin hoidettavaksi. Toisaalta passiivisuus osallistumisessa julkisten alueiden hoitoon ei välttämättä merkitse passiivisuutta välittömän kotiympäristön hoidossa. Tätä seikkaa ei kuitenkaan ole selvitetty hankkeen toiminta-alueella.

Alueen ympäristön kohentamisessa nähdään edistytyn, mutta silti paljon on vielä tehtävää: *”Aluetta on aloitettu rakentaa 1970- ja 1980 luvuilla. Alue on edelleen keskeneräinen ja viimeistelemätön. Esim bussipysäkkien siistiminen, istutukset parantaisivat osaltaan alueen ilmettä.”* Myös **ilkivalta mainitaan edelleen ongelmana:** *”Onnistuttu jossakin määrin[asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistämisessä]. Ilkivaltaa on alueella kuitenkin edelleen harmillisen paljon.”* Laajemman näkökulman saamiseksi alueella esiintyvään ilkivaltaan on haastateltu kaupungin puutarhuria sekä liikuntapaikkojen hoidosta ja kunnossapidosta vastaavaa kenttäpäällikköä. Näiden haastattelujen perusteella voi sanoa, että **alueella on havaittavissa ilkivallan esiintymisen suhteen myönteistä kehitystä:** kaupungin puistopuutarhuri Hannu Tolosen mukaan alue on viime vuosina rauhoittunut selvästi: leikkikenttiin ja puistoihin kohdistuvaa ilkivaltaa ei enää ole juurikaan esiinny eikä myöskään asukailta ole tullut edellä mainittuihin seikkoihin liittyviä yhteydenottoja. Lähiöprojektiin liittyvä lähiötalkkari-toiminta tekee osaltaan hyvää työtä esimerkiksi pusikoituneiden alueiden siistimisessä. (Tolonen Hannu 1.10.2003). Liikuntatoimen osalta alueella suurimmaksi

ongelmaksi on muodostunut uimarannan pukukoppien toistuvat tuhopoltot. Näitä lukuun ottamatta alueella esiintyvä pienimuotoisempi ilkivalta on kuten graffitien teko on kuitenkin rauhoittunut. Hankkeen vaikutusta tähän kehitykseen on kuitenkin vaikea arvioida. (Rojo Juha 1.10.2003.)

Asuinympäristön parantamiseen liittyy olennaisesti myös hankkeen aloitteesta alkanut **esteettömyyskartoituksen teko**, joka toteutettiin vuonna 2003 Sammontorin lähiympäristössä. Esteettömyyskysymyksen ympärille on muodostettu Sammonlahden esteettömyysprojekti ja sen toimikunta, jonka yhteyshenkilöinä toimii hankkeen projektipäällikön lisäksi kaupungin virkamiehiä eri hallinnon aloilta sekä puheenjohtajana seurakunnan diakoniatyöntekijä. Kartoituksen tarkoituksena oli hajallaan olevan tiedon kerääminen esteettömyydestä ja turvallisuudesta länsialueella, käytännön testaukset liikuntarajoitteisten henkilöiden avulla, mahdollisten esteiden, ongelmien ja muiden huomioiden kirjaaminen sekä ongelmakohtien poistamisen seuranta. Kartoituksen tekivät Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun neljä fysio- ja toimintaterapeuttiopiskelijaa apunaan joitakin alueen liikuntarajoitteisia (pyörätuolilla tai rollaattorin avulla liikkuvia) asukkaita. **Kartoituksen tuloksena Sammontorin lähiympäristössä havaittiin noin 30 eri puutetta, jotka raportoitiin ja joista tiedotettiin alueen eri virastoille ja yrityksille, joiden lähiympäristössä puutteita oli havaittu tai jotka vastaavat kulloisestakin asiasta. Jotkut näistä tahoista ovat jo antaneet vastineensa havaituista puutteista ja mahdollisista korjaustoimenpiteistä.** (Ihonen, S., Korhonen, K., Nevalainen, S. ja Repka, K. 2003; Sammonlahden esteettömyysprojektissa esiin tulleiden puutteiden parannusehdotuksia 2003a ja b). Esteettömyyskartoitus mainittiin joitakin kertoja myös arviointikyselyn vastauksissa. Erityisesti sillä toivottiin pystyttävän vaikuttamaan vajaakuntoisten, vanhusten ja vammaisten hyvinvointiin: ”[Hanke on] antanut reklamointikanavan liikuntaesteistä alueella”; ”esteettömyyskartoitus heidän intressiensä mukaista.”

Asuinrakennusten ja –ympäristön parantamisen tuloksena eivät kuitenkaan ole vain fyysiset parannukset näissä kohteissa, vaan myös ”suunnittelu- ja toteutusprosessissa syntynyt sosiaalinen pääoma, yhteysverkosto, toimintatapa ja uuden käytännön itu”. Näiden yksilöinti olisi tärkeää, jotta pystyttäisiin seuraamaan hankkeen toteutumisessa syntyneitä sosiaalista pääomaa, verkottumista sekä eri tahojen sitoutumista hankkeeseen. (Maijala ja Lapintie 1999, 194-195). Esimerkiksi esteettömyyskysymyksen ympärille syntynyt yhteistyö on hyvä osoitus Länsi-Lappeenrannan lähiötoiminnan yhteyden muodostuneista toimivista yhteistyöverkoista. Kuten aiemmin etenkin sosiaalista toimivuutta käsitelleessä luvussa 5.1. on todettu, lähiötoiminnalla on alueella pystytty luomaan monia uusia verkostoja sekä pysyviä toimielimiä. Fyysiseen ympäristöön kohdistuneiden toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan tarkastella myös alueen suosiota asunto- ja toimitilamarkkinoilla, alueelta poismuuttoa sekä alueen nettomuuttoliikettä (ks. luku 3). Näitä tarkasteltaessa on kuitenkin huomattava, että sen yksilöiminen, missä määrin muutos johtuu kehittämishankkeen toiminnasta on vaikeaa. Yksi tapa ratkaista ongelma ovat kunkin kohteen käyttäjille suunnatut kyselyt. (ema., 195-196.) Näin on pienimuotoisesti pyritty toimimaan vuoden 2003 kehittämishankkeen asukaskyselyn toteutuksessa.

Johtopäätökset ja kehittämissuositukset

- Asuinrakennusten korjaus- ja perusparannustoiminta on jatkunut alueella myönteisesti. Hankkeen osuus tämän edistämiseksi on kuitenkin jäänyt melko vähäiseksi. Jatkossa yhteistyötä asuntotoimen kanssa olisikin kehitettävä, jos halutaan asukastilan toimivan korjausrakentamisen ohjaus- ja neuvontapisteinä. Jotta tuloksellisuutta voitaisiin paremmin arvioida, asuntotoimen tulisi kerätä palautetta siitä, miten avustusten hakijat

ovat ohjautuneet hakemaan avustuksia.

- Alueella esiintyy edelleen ilkeävaltaa, mutta sen määrä on vähentynyt lukuun ottamatta uimarannan pukusuojien polttoja. Hankkeen vaikutusta tähän on kuitenkin vaikea arvioida: Sammontorin rauhoittamiseen hankkeella on ollut merkitystä.
- Lähiötalkkaritoiminnalla on pystytty edistämään julkisten alueiden kunnossapitoa. Toimintaan kohdistuu kuitenkin erilaisia odotuksia, joihin ei ole pystytty kaikin osin vastaamaan. Lähiötalkkaritoiminta etsii edelleen paikkaansa ja kehittämistyötä onkin jatkettava.
- Asukkaiden aktivoiminen ainakin julkisen ympäristön hoitoon on osoittautunut työlääksi. Ehkä toimintaa voitaisiin profiloida tarkemmin tai vaihtoehtoisesti yhdistää johonkin muuhun toimintaan osanottajien tavoittamiseksi.
- Esteettömyyskartoituksen toteuttaminen Sammontorin alueella koetaan tärkeäksi liikuntaesteiden kartoittamiseksi ja poistamiseksi. Kartoitus on tehty, konkreettiset tulokset nähdään toivottavasti myöhemmin. Tulosten seuranta on tärkeää.

9. LÄNSI-LAPPEENRANNAN IMAGO

9.1. Mielikuvat lähiöistä

Lähiöitä alettiin rakentaa Suomeen yhä suuremmassa määrin 1950-luvulla. Tuolloin lähiöt nähtiin julkisuudessa pääosin myönteisesti: moderneina, terveellisinä ja kauniina asuinalueina vastakohtana vanhoille kaupunkikeskustoille. Roivaisen Helsingin Sanomien lähiökirjoittelua koskeneen väitöskirjatutkimuksen mukaan 1960-luvun alussa lähiökuvaukset arkipäiväistyivät, pelkistyvät ja lähes katoavat. 60-70-lukujen vaihteessa asetelma kuitenkin muuttui: lähiöt ongelmallistettiin monin tavoin. Lähiöihin liitettiin mielikuvia epäviihtyisästä ympäristöstä, asukkaiden passiivisuudesta ja erilaisista sosiaalisista ongelmista. Roivainen onkin nimennyt tutkimusaineistonsa lähiökirjoittelun ajalta 1968-1993 ongelmalähiökirjoitteluksi. Tämänkaltaisessa kirjoittelussa esiintyy vain muutamia poikkeuksia lehden omien toimittajien tuottamassa materiaalissa. Näiden poikkeukset esitetään samalla tavanomaisen lähiön vastakohtina ja näin myös näissä yhteyksissä uusinnetaan ongelmalähiön kategoriaa. Mielenkiintoisesti Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen kannalta yhtenä näistä poikkeuksista Roivainen mainitsee Sammonlahden rakentamissuunnittelua koskevan artikkelin (HS 13.4.82), jossa Sammonlahtea luonnehditaan "Lappeenrannan uudeksi Tapiolaksi ja ihmisläheiseksi suurlähiöksi, jonka rakentamisessa pyritään välttämään ne virheet, jotka ovat tehneet useimmista suurlähiöistä ankeita asuinsijoja" (s. 62). Ajanjaksona esiintyy myös voimakkaampi vastadiskurssi: asukkaat ottivat mielipidepalstoilla kantaa kotilähiöidensä puolesta. **Vähitellen tämänkaltainen vastakohtasetelma on muuttunut ja kuva monipuolistunut muun muassa lähiötutkimusten tulosten ja asukkaiden oman äänen ja toiminnan vahvistumisen sekä julkisuuteen pääsyn myötä. Asukkaat ovat kotiutuneet lähiöihin: Roivainen puhuu kotiseutuistumisesta: lähiöt eivät ole enää pelkkiä lähiöitä, vaan kaupunginosia ja asuinpaikkoja, joilla on nimi.** (Ks. Roivainen 1999).

Asuinalueisiin liitetyt mielikuvat ovat tärkeitä, eikä alueiden julkisuuskuva merkitystä tule vähätellä. Esimerkiksi ympäristöministeriön lähiötyöryhmän loppuraportissa todetaan asuinalueen maineen olevan tärkeä muun muassa lähiöasuntojen kysyntää määrittelevänä tekijänä. Lisäksi korostetaan, että joukkotiedotusvälineillä on alueen maineen ja identiteetin muovaamisessa keskeinen asema. (Ympäristöministeriö 1996, 30-31). Lähes jokaisesta suomalaisesta kaupungista löytyneekin omat ainakin julkisuudessa ongelmallisina pidetyt

asuinalueensa, jotka yleensä ovat kerrostalovaltaisia “betonilähiöitä“. Lappeenrannassa pitkään tällainen ongelmallisen asuinalueen leima on liitetty kehittämishankkeen projektialueella sijaitseviin länsilappeenrantalaisiin Skinnarilan ja Sammonlahden kaupunginosiin (mutta myös esim. Lauritsalaan, Hovinpeltoon sekä Voisalmeen).

Tässä raportissa projektialueen julkisuuskuvan arvioinnin asetelma on seuraavanlainen:

ARVIOINNIN KOHDE	KÄYTETYT AINEISTOT
Projektialueen imago	1. Aiemmat tutkimukset ja raportit 2. Projektin tekemät asukaskyselyt 3. Hankkeen oma arviointikysely 4. Aluetta koskevan lehtikirjoittelun analyysi ajalla 1.1.2002-31.10.2003 5. Asukaslehti Raitin liplatus. Lehdet vuosilta 1998-2003.

9.2. Asukkaiden mielipide

Monissa lähiötutkimuksissa on todettu ongelmallisiksikin leimattujen lähiöalueiden asukkaiden näkevän asuinalueensa yleistä mielipidettä myönteisemmässä valossa (esim. Roivainen 1993). Lappeenrannassa on 80- ja 90-luvuilla tehty joitakin asukaskyselyjä, joiden vastauksista saa kuvaa kaupunkilaisten kaupunkia koskevista mielipiteistä, vaikkakaan asukaskyselyllä ei suoranaisesti pyritty kartoittamaan asukkaiden käsityksiä alueen imagosta. Asuinaluekohtaisesti vastauksia löytyy ainakin vuoden 1992 toukokuussa tehdystä asukaskyselystä. Tuloksien yleistettävyyttä heikentää kuitenkin vastaajien pieni määrä, joka vuonna 1992 oli 22% (aiempiin kyselyihin verrattuna palautusprosentti oli kuitenkin kohonnut): tosin Sammonlahden suuralueen sekä keskustan asukkaista kyselyyn vastasi suhteellisesti jonkin verran keskimääräistä suurempi osuus. Kyselyn raportissa aineiston todetaan kuitenkin olevan eri indikaattorein mitattuna edustava. (Lappeenrannan kaupunki. Kaupunkisuunnitteluosasto 1992a, I).

Sammonlahden suuralueen osalta raportissa mainitaan hyvän palvelutason, asuinalueiden rauhallisuuden sekä luonnon ja luonnonläheisyyden olleen suurimpia tyytyväisyyden aiheita. Koko kaupungin keskiarvoon verrattuna tyytyväisyyden aiheet olivat samat, vain kahden ensimmäisenä mainitun seikan järjestys oli päinvastainen. Eniten mainittuja puutteita alueella olivat pankki- sekä postipalvelut: yleisimmin eli 21%:n vastaajia katsoi kuitenkin kaikkien palvelujen olevan lähellä ja palvelutason hyvä. Usein miten mainitut parannusehdotukset koskivat tieolosuhteiden parantamista, väljempää rakentamista sekä Helsingintien leventämistä ja liikennöitävyyden parantamista. Tulevaisuuden kehityksen suhteen Sammonlahden asukkaat olivat kuitenkin keskimääräistä pessimistisempiä.(Emt., IX-XII). Voinee todeta että tämän 11 vuotta sitten toteutetun kyselyn mukaan alueen asukkaat näkivät asuinalueensa pääosin varsin myönteisesti. Monet mainituista puutteista on myös jo ainakin osittain korjattu. **Kyselyn liiteraportissa nousevat esiin myös sosiaaliset ongelmat** esimerkiksi seuraavanlaisina kommentteina: *“Pultsarit ojennukseen“*(Skinnarila); *“Häiriköt pois“* (Sammonlahti); *“Paikalliset koulut ja ostoskeskus keräävät epäsosiaalista ainesta. Sosiaalinen kontrolli huono.“* (Skinnarila); *“Skinnarilasta on jo muodostunut nukkumalähiö. Mitään ei liene tehtävissä? Ilkivallan ja rikollisuuden lisääntyminen kaupunginosassa on mielestäni huolestuttavaa.“* (Skinnarila) (Lappeenrannan kaupunki. Kaupunkisuunnitteluosasto. 1992b, 110).

Alueen mainetta ihmisten mielissä on hieman tarkemmin selvitetty Länsi-Lappeenrannan **kehittämishankkeen vuotuisissa asukaskyselyissä 2001-2003**, jossa on kysytty **ihmisten**

mielipidettä väitteeseen Sammonlahti-Skinnarila alueen usein toistuvasta kuvailusta levottomaksi asuinalueeksi. Sekä vuonna 2001 että 2002 noin puolet vastaajista piti väitettä oikeana toisen puolen ollessa toista mieltä. Osa väitteeseen torjuvasti suhtautuneista asui muualla. Syiksi alueen levottomuuden lisääntymiseen nähtiin alkoholin ja huumeiden käytön sekä rikollisuuden ja ilkkivallan lisääntyminen alueella. Näitä ilmiöitä selitettiin eri tavoin sosiaalisesti ongelmallisten ihmisten kasautumisella alueelle sekä joidenkin osalta omakohtaisilla kokemuksilla häiriköinnistä ja rikosten kohteeksi joutumisesta. Turvattomuuden tunne ilmenee myös pelkona liikkua yksin ulkona etenkin iltaisin ja viikonloppuisin. (Länsi-Lappeenrannan kehittämissuunnitelman asukaskyselyt lokakuu 2001/lokakuu 2002, s:t 4). **Myös Lappeenrannan asuntopalvelun keväällä 2002 22:n Sammonlahdessa ja Skinnarilassa sijaitsevan vuokratalonsa asukkaille tekemän asukaskyselyiden¹⁶ vastauksissa tulevat ilmi näkemykset ja kokemukset alueen turvattomuudesta ja levottomuudesta: esimerkiksi "turvattomuutta tuo iltaisin kaduilla ja metsissä haahuilevat, sekaisin olevat häiriköt - niin nuoret kuin vanhatkin [...]".** Kyselyjen luonteesta johtuen vastauksissa korostuvat omissa taloissa koetut mahdolliset häiriöt. Vastausten perusteella ongelmaikäyttäytyminen näyttäisi korostuvan selkeämmin joissakin taloissa: **huomattava on että vastaajista suuri osa ei kuitenkaan koe asuinympäristöään turvattomaksi - samoissa taloissakin asuvat antavat täysin päinvastaisia vastauksia asuinympäristönsä turvallisuutta koskeviin kysymyksiin.** (Lappeenrannan asuntopalvelu 2002).

Asukaskyselyiden perusteella näyttäisi siis siltä, että alueen asukkaiden kokemukset ja näkemykset projektialueesta vaihtelevat suuresti. 90-luvun alun asukaskyselyssä korostuivat alueen parantuneet palvelut ja tyytyväisyys niihin sekä toisaalta viihtyisäksi koettuun ympäristöön samalla kun sosiaaliset ongelmat tulivat myös esille. Viime vuonna toteutetuissa asukaskyselyissä osa vastaajista toi vastauksissa esille kokemuksensa asuinalueensa ja lähiympäristönsä turvattomuudesta ja levottomuudesta kun taas suunnilleen yhtä moni ei pitänyt asuinympäristöään turvattomana tai epäviihtyisänä. Eri kyselyjä on kuitenkin hieman ongelmallista verrata keskenään, koska vastausten käyttötarkoitus on vaikuttanut kyselyjen rakenteisiin, minkä vuoksi kyselyissä on tiedusteltu hieman erilaisia asioita ja saatu näin erityyppisiä vastauksia. Vuoden 1992 kyselyllä kartoitettiin ongelma-kohtien lisäksi tyytyväisyyden aiheita, joita myös löydettiin, kun taas viimevuotiset kyselyt ovat enemmän ongelmalähtöisiä. Riippumatta näistä ongelmista ainakin yksi selkeä ero 1992 ja 2002 toteutettujen kyselyjen vastauksista on helppo huomata: 1992 päihdeongelmana nähtiin alkoholin käyttö kun taas kymmenen vuotta myöhemmin huumeet ja niiden aiheuttamat ongelmat nousivat esiin vastauksissa. Voitaneen myös todeta, että vaikka moni Sammonlahti-Skinnarila-alueen asukas kokee alueen turvalliseksi ja viihtyisäksi niin niiden osuus jotka eivät näin tee - noin puolet vastaajista - on todella suuri. Uus-Lavolan kohdalta ei tilannetta ole selvitetty - vuoden 1992 asukaskyselyn vastauksissa alue tulee tosin joitakin yksittäisiä kertoja esiin.

9.3. Projektialue paikallislehdissä

Asukastilan toimesta on kerätty projektialuetta koskevaa lehdistömateriaalia vuoden 2001 joulukuusta alkaen kolmesta Lappeenrannassa ilmestyvästä sanomalehdestä: **Etelä-Saimaasta (ES), Kaakkois-Suomen Sanomista (KSS) sekä Lappeenrantalaisesta (L-nen).** Asukastilan työntekijä on leikannut kaiken projektialueeseen liittyvän materiaalin (paitsi paikallisen ruokakaupan mainoksia) talteen kyseisistä lehdistä. **Tämä aluetta koskevan lehtikirjoittelun**

¹⁶ Kyselyiden yleistettävyyttä heikentää näissäkin tapauksissa niiden alhaiset vastausprosentit (23-34%).

analyysi perustuu tuohon materiaaliin¹⁷ ajalta 1.1.2002-31.10.2003, jonka arvioinnin tekijä on luokitellut systemaattisesti käyttäen hyväkseen ja hieman muokaten Kuneliuksen, Hellstenin ja Renvallin (2000) alunperin Aamulehden Hervanta-kirjoittelun analyysiä varten kehittämiä määrällistä tutkimusotetta. Määrälliseen analyysiin on päädytty paitsi aineiston laajuuden vuoksi niin etenkin siksi, että on haluttu etsiä menetelmä, jolla jatkossakin voitaisiin luokitella aluetta koskevaa kirjoittelua. Aineisto on luokiteltu juttutyypin, jutun ensisijaisen aiheen, jutun toissijaisen aiheen, toimijoiden, toiminnan kohteen, jutun sosiaalisen paikan, prosessuaalisuuden, näkökulman, toiminnan luonteen, aikaorientaation, annetun arvon, lehden ja alueen perusteella luokkiin. Lisäksi on katsottu, liittyykö aineisto yliopistoon ja merkitty lisäksi, jos aineistossa projektialue on sivuroolissa. Luokittelurunko on esitelty tarkemmin liitteessä 3. Seuraavassa ei esitellä tuloksia kaikkien muuttujien suhteen analyysin laajuuden vuoksi, vaan esiin on nostettu kehittämishankkeen ja alueen kannalta mielenkiintoisimpia asioita.

Oleennaista on huomata, että analyysillä pyritään selvittämään lehtien tapaa konstruoida projektialueen tapahtumia. Kyse ei siis ole todellisuuden esittämisestä, vaan kuten Kunelius, Renvall ja Hellsten (2000, 109) toteavat siitä **“millaisen mahdollisuuden kansalaisten julkiseen esiintymiseen ja toimintaan lehden toimitusrutiinien tuottamat tekstit tarjoavat? Millaista todellisuutta lähiöstä lehti tuottaa?”** Esitettyjä prosentiosuuksia ei tule kaikilta osin ymmärtää absoluuttisina, vaan suuntaa-antavina lukuina, koska monien luokkien rajat ovat häilyvät ja luokittelu vaatii tulkintaa (ks. liite 3). Seuraavassa esitellään tämän analyysin keskeisimmät tulokset. Kehittämishanketta koskevan materiaalin analyysi esitellään erikseen seuraavassa alaluvussa. Tutkimusaineiston taustaksi on hyödyllistä aluksi todeta materiaalin jakautuminen lehdittäin: valtaosa materiaalista - 74,1% - on peräisin Etelä-Saimaasta Kaakkois-Suomen Sanomien materiaalin muodostaessa 19,4% ja Lappeenrantalaisen 6,5% tutkimusaineistosta. Tulos on pitkälti seurausta lehtien ilmestymistiheydestä ja lehtien laajuudesta. Kaakkois-Suomen Sanomien ja Lappeenrantalaisen eroa selittää lisäksi osittain ensiksi mainitun tapa julkaista väitösuutisia, jotka lisäävät sen julkaisemien uutisten osuutta Skinnarilan osalta. Tarkempi analyysi aloitetaan juttutyypeistä:

JUTTUTYYPIT

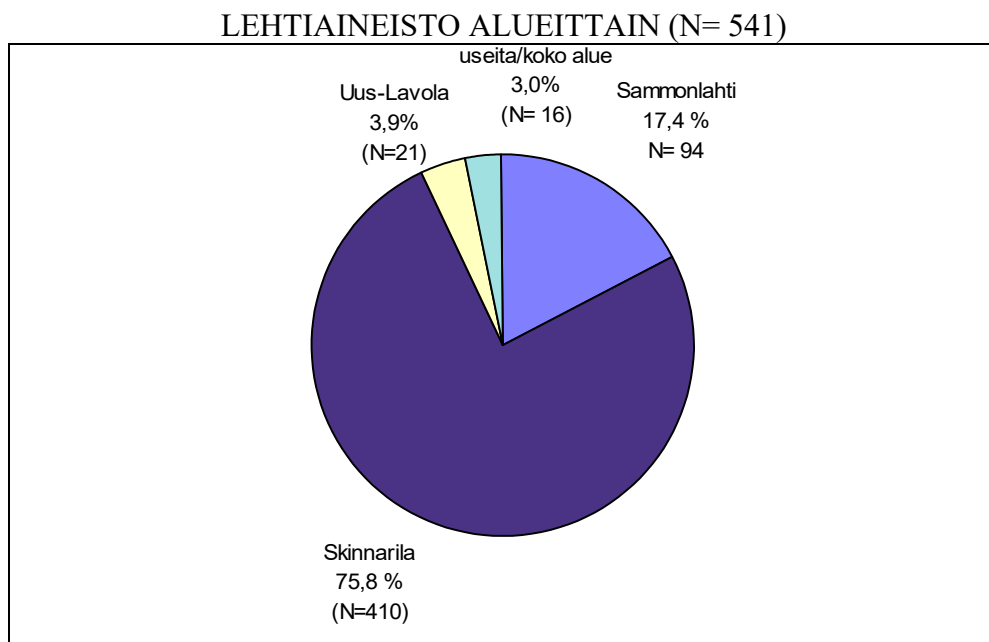
Juttutyyppi	Lukumäärä	%
Uutinen	501	92,6
Pääkirjoitus	6	1,1
Artikkeli	3	0,6
Kolumni	2	0,4
Mielipide	15	2,8
Henkilöhaastattelu	9	1,7
Pakina	1	0,2
Kritiikki	1	0,2

¹⁷ Aineisto ei ole täysin kattava tutkimusajanjaksona: siitä puuttuu joitakin (arviolta 10-30) aluetta koskevia uutisia ja muuta materiaalia, jonka eräs työntekijä oli väärinkäsityksen vuoksi poistanut kerätystä materiaalista. Lisäksi yksi ”uusi” Asukastilaan liittyvä uutinen siellä vietetystä Pushkin-illasta (ES 17.2.03) löytyi myöhemmin lehtiaineistoanalyysin jälkeen Asukastilan papereista. Tätä uutista ei ole sisällytetty kokonaisuaineistoon, mutta Asukastilan imagoa koskevassa osiossa sitä käsitellään. Vaikka puute heikentää hieman aineiston luotettavuutta, materiaalin runsauden vuoksi se ei kuitenkaan olennaisesti vaikuttane tuloksiin. Lukumäärään (n= 541) sisältyy kaikki Sammonlahtea, Skinnarilaa ja Uus-Lavolaa koskeva lehtimateriaali em. lehdistä lukuun ottamatta seuraavia ryhmiä: mainokset ja ilmoitukset; materiaali, joka ei varsinaisesti liity projektialueeseen, vaan alue tulee esiin lähinnä taustoittavana yksityiskohtana. Esimerkiksi yliopiston rehtorin muuta kuin yliopistoa koskevat kirjoitukset tai jutut joissa haastateltavan on joskus todettu asuneen projektialueella yms.

Muu	3	0,6
Kokonaismäärä	541	100,0

Juttutyypeistä uutiset hallitsevat aineistoa selvästi. Kaikkien muiden juttutyyppeiden osuus on vähäinen varsinkin, jos se suhteutetaan tarkasteluajan pituuteen. Mielipidekirjoituksia aineistoon kuuluu jonkin verran, mutta niiden vähäisyys näyttäisi osoittavan saman ilmiön kuin tamperelaistutkimus hervantalaisten suhtautumisessa Aamulehteen (emt., 111): sen etteivät projektialueen asukkaat ja toimijat koe paikallislehtiä potentiaalisina vaikutusareenoina tai keskustelufoorumina. Asukkaiden kirjoitusten lisäksi mielipidekirjoituksiin kuuluu joitakin lehtien julkaisemia projektialueen yritysten vastineita. Pääkirjoitusten osuus materiaalista on tässä aineistossa korkeampi kuin Kuneliuksen ja kumppaneiden tutkimuksessa, mutta kehittämishankkeen näkökulmasta kiinnostavaa on se, että pääkirjoitukset käsittelevät jollakin tapaa yliopistoa tai sen erillislaitokseksi muodostettua Etelä-Karjalan instituuttia. Toki lehtien pääkirjoituksissa käsiteltiin tarkasteluajanjaksolla monia tavallisille lappeenrantalaisille ja heidän arjelleen läheisiä ja tärkeitä asioita, mutta yliopistoa lukuun ottamatta Skinnarila, Sammonlahti tai Uus-Lavola eivät nousseet niissä erikseen esille.

Kuinka eri projektialueen kaupunginosat ovat sitten edustettuna tutkitussa lehtiaineistossa? Tätä tarkastellaan seuraavassa kaaviossa:

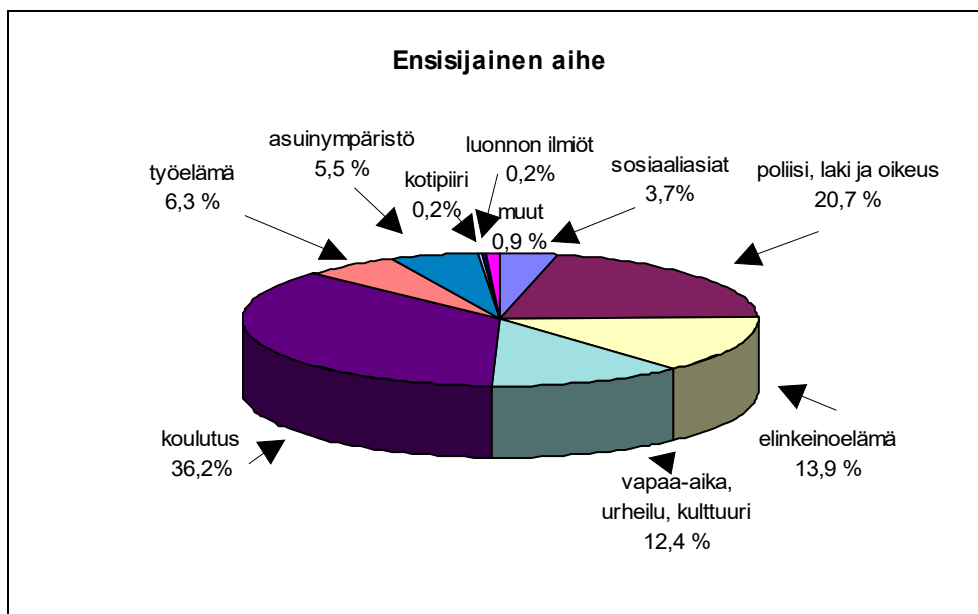
Alueittainen ero on todella suuri noin kolmen neljäsosan tutkimusaineistosta liittyessä Skinnarilaan. Pääsyykin tähän on selvä: Lappeenrannan teknistä yliopistoa koskeva uutisointi ja muu materiaali kattaa 45,5% (N= 246) koko tutkimusaineistosta. Huomion arvoista on, ettei kaikki yliopistoa koskeva materiaali kuvaa yliopiston toimintaa Skinnarilassa sinänsä, mutta on luokiteltu yliopiston toimijuuden perusteella sinne kuuluvaksi. Lisäksi Skinnarilan korostumiseen alueellisesti vaikuttaa se, että suhteellisen paljon on uutisoitu myös niinikään Skinnarilassa sijaitsevan Kareltekin kehitystä. **Sammonlahtea koskevaa materiaalia on myös aineistossa kohtuullisen paljon Uus-Lavolan jäädessä lehtimateriaalissa hyvin vähälle.**

Yliopistoa koskevan uutisoinnin merkitys tulee ilmi monessa muussakin yhteydessä. Eräs tällainen on kysymys lehtien arvottavasta suhtautumisesta: mitä asioita kuvataan myönteisiksi, mitä kielteisiksi tai neutraaleiksi? Painotettava tässäkin yhteydessä on, että kyse ei ole asian arvosta sinänsä, vaan valitusta näkökulmasta. Tämä tulee selkeimmin ilmi aiheenmukaisessa luokittelussa, jossa rikos- ja onnettomuusutiset yleensä saavat kielteisen arvon, mutta näin ei ole aina: esimerkiksi "Rattijuopumuksen valvontaiskun tulos oli hyvä Lappeenrannassa" (ES 4.11.02). Tässä lehti korostaa siis kuvatun toiminnan tuloksellisuutta sinänsä kielteisen ilmiön suhteen ja siksi uutinen on luokiteltu myönteiseksi. Myös näkökulmaltaan konfliktikeskeinen materiaali voi tulla luokitelluksi myönteiseksi: esimerkiksi Etelä-Saimaan uutinen (15.2.03) LTY:n professorien palkkavertailusta: "Lappeenrannan professoreilla maan parhaat palkat" - mutta ristiriita: "onko tieteen riippumattomuus vaarassa ulkopuolisen rahoituksen vuoksi?" Arkiarjittelun kanssa äkkiseltään ristiriitaisilta tuntuvat luokitukset ovat kuitenkin vain pieni vähemmistö kaikesta materiaalista: lähes poikkeuksetta rikosuutiset uutisoidaan kielteisestä näkökulmasta ja tavallisesti myönteisinä pidetyt asiat saavat myös tämän analyysin perusteella myönteisen arvon lehdistössä. Kaikesta materiaalista myönteiseksi luokiteltiin 56,7%, neutraaliksi 17,2% ja kielteiseksi 26,1%. Aineiston luokittelu tällä tavoin on kuitenkin vaikeaa, koska esimerkiksi luokittelijan omat arvot ohjaavat helposti luokittelua. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi sillä, että useampi henkilö osallistuu analyysin tekoon. Tämän arvioinnin kohdalla useamman henkilön käyttö ei kuitenkaan ole ollut niukkojen ajallisten ja taloudellisten resurssien vuoksi mahdollista, vaan arvioitsijan on täytynyt luottaa omaan näkemykseensä. Tähän kuten moneen muuhunkin muuttujaan tässä analyysissä tuleekin suhtautua lähinnä suuntaa antavina, ei absoluuttisina, vaikka tulokset esitetäänkin monesti "tarkkoina" prosenttilukuina. Seuraavassa asuinalueittaisen tarkastelun tulokset lehtien arvottamista koskien:

ARVO/ALUE

Alue	Myönteinen (N/%)	Kielteinen (N/%)	Neutraali (N/%)	Yhteensä (N/%)
Sammonlahti	38 40,4%	44 46,8%	12 12,8%	94 100%
Skinnarila	255 62,2%	79 19,3%	76 18,5%	410 100%
Uus-Lavola	8 38,1%	11 52,4%	2 9,5%	21 100%
useita/koko alue	6 37,5%	7 43,8%	3 18,8%	16 100%
Yhteensä	307 56,7%	141 26,1%	93 17,2%	541 100%

Sammonlahtea käsittelevässä aineistossa näyttäisi löytyvän hieman enemmän kielteisiä kuin myönteisiä juttuja, Skinnarilan uutisointi taas on sen väitettyyn maineeseen nähden hämmästyttävän myönteistä. Uus-Lavolan kohdalla tosin kielteinen uutisointi on suhteellisesti kaikkein suurinta, mikä selittyy sitä koskevan kirjoittelun kokonaismäärän vähäisyydellä: "tavanomaiset" pienehköt onnettomuudet ja rikokset muodostavat pääosan Uus-Lavolaa koskevasta vähäisenlaisesta kirjoittelusta tutkimusajanjaksolla. Lukumääräisesti tarkasteltuna kuitenkin esimerkiksi Sammonlahtea koskevasta materiaalista löytyy nelinkertaisesti ja Skinnarilaa koskevasta materiaalista yli seitsenkertaisesti kielteiseksi tulkittuja uutisia ja muuta materiaalia. Skinnarilan kohdalla eron selittää pääosin jälleen yliopistoa koskeva materiaali, josta 71,1% on tulkittu positiiviseksi, 22% neutraaliksi sekä 6,9% kielteiseksi. Vertailun vuoksi on kiinnostavaa tarkastella yliopistoon liittymätöntä aineistoa, joka jakautuu seuraavasti: 44,7% myönteistä, 42% kielteistä sekä 13,2% neutraalia aineistoa. Ilman yliopistoon liittyvää aineistoa Skinnarilaa koskeva kirjoittelu jakautuisikin seuraavasti: 48,5% myönteiseksi, 13,9% neutraaliksi ja 37,6% kielteiseksi luokiteltua materiaalia. On siis helppo havaita yliopiston merkittävä rooli myönteisen imagon luojana paikallislehtien projektialuetta koskevassa kirjoittelussa. Sama ilmiö heijastuu myös aihealueittaisessa tarkastelussa:

Suurimman luokan aineistossa muodostaa koulutusta koskeva kirjoittelu (36,2%) poliisiin, lakiin ja oikeuteen liittyvän kirjoittelun ollessa seuraavaksi yleisintä (20,7%). Myös elinkeinoelämästä (13,9%) ja vapaa-ajasta, kulttuurista sekä urheilusta löytyy kohtuullisen paljon materiaalia työelämää (6,3%), asuinympäristöä (5,5%) sekä sosiaaliasioita (3,7%) käsitteleviksi luokitellun aineiston ollessa jo selvästi harvalukuisempaa. Kotipiiri tai luonnonilmiöt ovat molemmat pääasiallisena aiheena vain kerran. Seuraavassa alueittainen tarkastelu ensisijaisen aiheen mukaan (tyypillisin aihe kullakin alueella on lihavoitu taulukossa):

ENSISIJAINEN AIHE

	Sammonlahti N/%	Skinnarila	Uus-Lavola	Useita/koko alue	Yhteensä
sosiaaliasiat	11 (11,7%)	8 (2,0%)	1 (4,8%)	0 (0,0%)	20 (3,7%)
poliisi, laki ja oikeus	40 (42,6%)	53 (12,9%)	12 (57,1%)	7 (43,8%)	112 (20,7%)
elinkeinoelämä	14 (14,9%)	54 (13,2%)	3 (14,3%)	4 (25,0%)	75 (13,9%)
vapaa-aika, urheilu, kulttuuri	18 (19,1%)	46 (11,2%)	2 (9,5%)	1 (6,3%)	67 (12,4%)
koulutus	2 (2,1%)	193 (47,1%)	1 (4,8%)	0 (0,0%)	196 (36,2%)
työelämä	4 (4,3%)	27 (6,6%)	2 (9,5%)	1 (6,3%)	34 (6,3%)
asuinympäristö	3 (3,2%)	25 (6,1%)	0 (0,0%)	2 (12,5%)	30 (5,5%)
kotipiiri	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (6,3%)	1 (0,2%)
luonnonilmiöt	0 (0,0%)	1 (0,2%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (0,2%)
muut	2 (2,1%)	3 (0,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	5 (0,9%)
Yhteensä	94 (100,0%)	410 (100,0%)	21 (100,0%)	16 (100,0%)	541 (100,0%)

Aiheen mukainen luokittelu heijastaa jo aiemmin esiteltyä arvoitettua tarkastelua: **kaikkein yleisin aihe on koulutus, josta kolmea juttua lukuun ottamatta kaikki sijoittuu Skinnarilaan eli käytännössä on yliopistoa koskevaa uutisointia.** Muutoin kaikkein yleisin aihe luokituu poliisi,

laki ja oikeus -aihepiiriin kuuluvaksi kaikilla alueilla Skinnarilaa lukuun ottamatta, jossa se on koulutuksen jälkeen yleisin aihepiiri. Lisäksi lukumääräisesti tarkasteltuna eniten aihepiiriin eli toisin ilmaistuna onnettomuus ja rikosuutisointiin ja muuhun kirjoitteluun kuuluvaa materiaalia sisältyy Skinnarilaa koskevaan kirjoitteluun. Elinkeinoelämää koskevan kirjoittelun runsautta selittää Skinnarilan kohdalla edelleen yliopistoon ja Kareltekiin liittyvä materiaali. Sammonlahden kohdalla yksittäisten juttujen lisäksi määrää selittää etenkin uutisointi kaupparyhmien kiinnostuksesta avata päivittäistavarakauppa alueelle ja asiaan liittyvä tonttikaavoitus. Sammonlahtelaiseen aineistoon kuuluu myös suhteessa eniten vapaa-aikaan, urheiluun ja kulttuuriin liittyvää materiaalia: lukumääräisesti tämä aihepiiri on hyvin edustettuna myös Skinnarilan kohdalla, joka selittyy etenkin 2003 Skinnarilan hovissa pidettyyn Hovin henkiesitelmäsarjaan liittyvällä uutisoinnilla, jota kaikki kolme tutkittua aluelehteä harjoittivat.

Aihepiirittäinen tarkastelu vahvistaa kuvaa yliopiston merkityksestä lehtien huomion kohteena projektialueella. **Tämä näkyy koulutuksen painottumisena aineistossa. Rikos- ja onnettomuusutisoinnin vallitsevuus lukumääräisesti ilmenee myös selvästi.** Tämä tuntuisi tukevan monesti tutkimuksen aikana kuultua alueen asukkaiden ja työntekijöiden näkemystä, että lehdissä Sammonlahtea ja Skinnarilaa käsittelevä uutisointi on osin aluetta leimaavaa. Tällaista johtopäätöstä tämän tutkimusaineiston pohjalta ei voi kuitenkaan suoranaisesti tehdä. Ensinnäkin onnettomuudet ja rikokset ovat yleensä sisällöltään sellaisia, että ne ylittävät usein uutiskynnyksen tapahtuivatpa ne missä tahansa: tämän osoittaa osaltaan Uus-Lavolaa koskeva niukka aineisto, joka valtaosin koostuu tämänkaltaisista kirjoituksista. Toiseksi kirjoitusten lukumääräinen tarkastelu ei tee oikeutta lehtiaineiston näkyvyydelle: koko sivun laaja artikkeli samoin kuin muutaman sivun pikku-uutinen tulevat kummatkin luokitelluksi yhdeksi aineiston tutkimusyksiköksi. Palstamillimetrittäinen jaottelu olisikin varmaan oikeudenmukaisempi tapa arvioida lehtikirjoittelua, mutta käytännössä liian hankala toteuttaa. Ainakin tämän tutkimusaineiston pohjalta voi sanoa, että ensisijaisen aiheen mukaisessa luokittelussa yleensä pituudeltaan lyhyet tai lyhyehköt rikos- ja onnettomuusutiset korostuvat kohtuuttomasti pidempien ja usein myönteisten esimerkiksi koulutusta, asuinympäristöä tai elinkeinoelämää koskevan uutisoinnin kustannuksella. Kolmanneksi liian äkkinäisten johtopäätösten tekoa tämän aineiston analyysin perusteella tulisi välttää, koska vertailukohtia on käytössä vähän. Lukuun ottamatta etenkin LTY:n aiheuttamaa koulutuksen painottumista tässä aineistossa, aiemmin mainittu Kuneliuksen, Helstenin ja Renvallin Hervanta-kirjoittelun analyysi näyttäisi päätyneen osin samankaltaisiin aihepiirittäisiin yleisyyksiin: tamperelaistutkimuksessa painottuvat kuitenkin enemmän asuinympäristöön ja sosiaaliasioihin liittyvä kirjoittelu, tässä aineistossa koulutuksen lisäksi elinkeinoelämään liittyvä kirjoittelu (ks. Kunelius et al. 2000, 113-114). Mielenkiintoinen havainto projektialuetta koskien onkin sosiaalasioita koskevan materiaalin vähäisyys paikallislehdissä.

Tutkimusta tarvittaisiin siis lisää sen selvittämiseksi, miten eri asuinalueista ylipäätään kirjoitetaan. Määrällisesti mitattuna - oli kyse sitten kirjoitusten lukumäärästä tai laajuudesta - valtaosa projektialuetta koskevasta kirjoittelusta käsittelee myönteisinä tai ainakin ei-kielteisesti ymmärrettyjä aihepiirejä arvottaen ne usein miten positiivisesti tai neutraalisti. Miksi lehdistön koetaan sitten leimaavan aluetta? Ehkä kyse on suhteellisesta leimaamisesta: muihin alueisiin nähden: Sammonlahdesta ja Skinnarilasta saatetaan julkaista enemmän rikos- ja onnettomuusutisia tai muita kirjoituksia verrattuna tapahtuneiden rikosten tai onnettomuuksien määrään esimerkiksi muihin Lappeenrannan alueisiin nähden. Yksinkertainen selitys olisi sen sijaan alueen suurempi rikollisuus ja onnettomuusmäärä verrattuna muuhun kaupunkiin, jolloin rikoksia ja onnettomuuksia myös uutisoitaisiin enemmän. Tällaista hypoteesia ei voi kuitenkaan tutkimusten puuttuessa vahvistaa eikä kumota. Selityksiä voi yrittää etsiä muualtakin: esimerkiksi

ihmisten ajattelua ja havainnointia koskevista kognitiivisen psykologian tutkimustuloksista. Hakkarainen, Lonka ja Lipponen katsovat ajatuksen ihmisen ajattelun järkipärisyydestä olevan ongelmallisen: ihmisillä on esimerkiksi taipumus jatkaa uskomuksiinsa luottamista senkin jälkeen, kun uskomusten perustana oleva todistusaineisto osoittautuu kyseenalaiseksi tai suorastaan virheelliseksi. Lisäksi ihmisillä on taipumus yleistää yksilöä tai osajoukkoa koskeva väite koko populaatioon. Ihmisten kognitiiviseen ajatteluun vaikuttaa myös vahvistusilluusioksi kutsuttu ilmiö, joka tarkoittaa että ihmisillä on perustavaa laatua oleva taipumus etsiä tietoa, joka on yhteensopiva heidän nykyisten uskomustensa, teorioidensa ja olettamustensa kanssa. (Hakkarainen, Lonka ja Lipponen 2000, 32-35). **Lehtiaineistoon sovellettuna tämä tarkoittaa sitä, ettei aineiston määrällinen erittely vielä kerro sitä, mitä ihmiset todellisuudessa lukevat ja havaitsevat lehdestä: aiemmat tiedot ja mielikuvat ohjaavat tietojen omaksumisprosessiamme.** Varmaan tämänkaltaiset psykologiset ilmiöt ovat yhtenä tärkeänä syynä myös siihen, miksi esimerkiksi asuinalueiden maineen muuttuminen on hidas prosessi.

Lopuksi tarkastellaan vielä ensisijaisen toimijan ja toiminnan kohteen mukaista jaottelua. Koko aineiston osalta suorat jakaumat ovat prosentteina seuraavanlaiset:

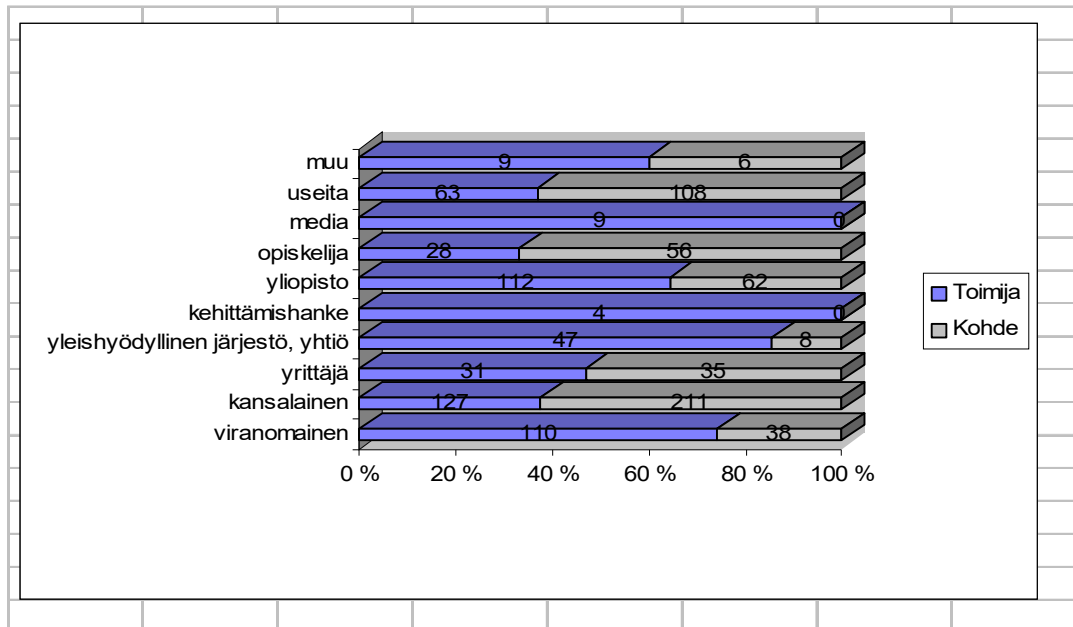
TOIMIJA JA KOHDE

	toimija %	kohde %
viranomainen	20,3	7,0
kansalainen	23,5	39,0
yrittäjä	5,7	6,5
yleishyödyllinen järjestö, yhtiö	8,7	1,5
kehittämishanke	0,7	0,0
yliopisto	20,7	11,5
opiskelija	5,2	10,4
media	1,7	0,0
useita	11,6	20,0
muu	1,7	1,1
puuttuu	0,2	3,1

Tulos ei liene kovin yllätyksellinen: lehdet esittävät toiminnan pitkälti viranomaisten - joihin yliopistokin tässä luokituksessa voidaan pitkälti katsoa kuuluvan - kautta. Kun opiskelijoiden osuus lisätään kansalaisten osuuteen näyttäisi siltä, että tässä aineistossa kansalaisetkin pääsevät toimijoiksi selkeästi useammin kuin vertailututkimuksena käytetyssä Kuneliuksen ja kumppaneiden tutkimuksessa. Tämä ei ehkä kuitenkaan ole vain myönteinen asia: kun tarkastellaan yhdessä toimijoita ja ensisijaisista aiheita käy ilmi, että 60,7 prosenttia aineistosta, jossa kansalainen on luokiteltu toimijaksi kuuluu ensisijaiselta aiheeltaan poliisi, laki ja oikeus -luokkaan eli koostuu rikos ja onnettomuus uutisista. Tässä aineistossa rikos- ja onnettomuus uutisissa painottuukin enemmän kansalaisten kuin viranomaisten toimijuus. Kuneliuksen ja kumppaneiden tutkimuksessa todetaan viranomaisten toimivan eri asioissa usein ensisijaisina määrittelijöinä: heidän toimintansa “selostaminen on helppoa, vaivatonta ja vaaratonta juuri siksi, että heidän hahmossaan journalistisen edustavuuden ongelmat ratkeavat”. Yhdistysten ja yritysten pienen osuuden he katsovat heijastelevan journalismin varovaista suhtautumista toimintaan, johon liittyy selkeitä, organisoituneita intressejä. (Kunelius et al. 2000. 120-121). Jos näin todella on, ehkä tällainen käytäntö selittää osaltaan myös kehittämishankkeen määrällisesti melko vaatimatonta uutisointia lehdistössä? (ks. seuraava alaluku) On syytä korostaa,

että toiminnan kohteen mukainen luokitus on toimijuutta ongelmallisempi, koska siinä liikutaan usein abstraktimmalla tasolla ja siksi se on epätarkempaa ja -varmempaa (ks. emä., 136). Toimijuuden ja toiminnan kohteena olon välistä suhdetta kussakin ryhmässä on havainnollistettu vielä seuraavan kaavion avulla:

TOIMIJAT JA TOIMINNAN KOHDE

Kaaviosta voi nähdä, että viranomaiset esitetään paikallislehden projektialuetta koskevassa kirjoittelussa valtaosassa tapauksia toimijoina. Yliopisto on myös taho, joka esitetään pääosin pikemminkin toimijana kuin toiminnan kohteena. Selvästi toimijuspainotteista on myös yleishyödyllisiä järjestöjä ja yhtiöitä käsittelevä materiaali, jota on määrällisesti kuitenkin jo selvästi vähemmän. Niin media kuin kehittämishankekin luokituu aineistossa yksiselitteisesti toimijuuden eikä toiminnan kohteena olon kautta. Kehittämishanke esitetään lehdissä toimijana yksinäisten joulujuhlaa koskevassa uutisoinnissa. Hanketta koskevasta kirjoittelusta käsitellään laajemmin seuraavassa alaluvussa. Kansalaisten (ja samoin erikseen luokiteltujen opiskelijoiden) rooli konstruoituu tämän lehtianalyysin perusteella enemmän kohteena oloon kuin aktiiviseen toimijuuteen.

9.4. Asukaslehti Raitin liplatust

Vuodesta 1998 lähtien projektialueella on julkaistu vuosittain asukaslehti Raitin liplatusta aluksi Skinnarilan lähiöprojektin, sittemmin Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen toimesta. Kehittämishankkeen kyselyssä kysyttiin arviota myös lehdestä. Arvio jakautui seuraavasti: 39,3%:a (11 hlöä) vastaajista piti lehteä erittäin onnistuneena, 32,1%:a (9 hlöä) melko onnistuneena, 14,3% (4 hlöä) keskinkertaisena ja 14,3% (4 hlöä) ei vastannut kysymykseen. Yhteensä 71,4% piti lehteä näin ollen melko tai erittäin onnistuneena.

Tämän raportissa ei asukaslehteä ole arvioitu systemaattisesti sisällöltään, mutta tärkeää on todeta lehden olemassaolo ja sen välittämä kuva projektialueesta. Lehti on paitsi kertonut lähiötuvan ja asukastilan toiminnasta myös muista alueen toimijoista ja toiminnasta, alueesta

laajemminkin sekä välittänyt tietoa monesta hyödyllisestä ja hauskaasta asiasta ongelmia unohtamatta. **Päinvastoin kuin alueen sanomalehdet asukkaiden näkökulma ja ääni on tullut lehdessä esiin:** lehteen on toki kirjoittanut moni alueella toimiva viranomais- ja työntekijäkin. Lehti on myös siksi huomionarvoinen, että se tavoittaa ainakin periaatteessa kaikki projektialueen asukkaat päinvastoin kuin esimerkiksi Asukastilan toimintamuodot yleensä. Tiivistetysti voisi todeta lehden luovan hankealueesta kuvaa kauniina, aktiivisten asukkaiden kehittyvänä asuinalueena, jonka puutteisiin yhteistoiminnalla on voitu ja voidaan vaikuttaa. Samoin kuin paikallislehdissä, Uus-Lavolaa koskeva kirjoittelu ei juurikaan ole. (Asukaslehti Raitin liplatus, numerot vuosilta 1998-2003) Lehti tuokin esiin myönteistä vastadiskurssia alueesta ja on ainakin potentiaalinen yhteishengen luoja alueella. Asukaslehti luo kuvaa ihmisistä, jotka ovat kotiutuneet alueelle; ilmiö jota Roivainen nimitti omassa tutkimuksissaan lähiöasukkaiden kotiseutuistumiseksi.

9.5. Hankkeen imago

Hankkeen imagoa ei ole tämän arvioinnin yhteydessä systemaattisesti tutkittu, mutta tutkimusaineiston perusteella voidaan sanoa joitakin seikkoja. Tarkastelkaamme aluksi paikallislehtiaineistoon sisältyvää kirjoitteluhankeesta.

Koska varsinaiseen tutkimusaineistoon ei ole sisällytetty mainoksia, ilmoituksia eikä pelkkiä valokuvia kuvateksteineen, hankkeen toimintaa koskeva analysoitu lehtiaineisto koostuu yhteensä 11:stä kirjoituksesta, joista viidessä hanke määrittäytyy ensisijaiseksi toimijaksi ja lopussa kuudessa kerrotaan Asukastilassa tapahtuvasta muusta toiminnasta. Neljä kirjoituksista on luokiteltu sosiaalisiin liittyviksi, neljä luokkaan vapaa-aika, kulttuuri ja urheilu, yksi asuinympäristöön liittyväksi ja kaksi luokkaan muut. Imagon kannalta keskeistä on erottelu myönteisyys-kielteisyys akselilla: näin tarkasteltuna aineistosta 7 kirjoitusta on luokiteltu myönteisiksi ja loput neljä neutraaleiksi. Näkökulmaluokituksessa 7 kirjoituksista määrittäytyy toimintaa esitteleviksi, kaksi faktakeskeisiksi ja yksi (rakentavasti) ongelmakeskeiseksi sekä yksi paikkakeskeiseksi (paikkana nimenomaisesti Asukastila). Varsinaisen luokitellun aineiston lisäksi tutkimusajanjaksona paikallislehdissä julkaistiin arviolta 20-30 kommentoivaa pikkuilmoitusta paikallislehtien tapahtumat ja menot palstoilla asukastilassa tapahtuviin toimintoihin liittyen. Nämä ilmoitukset ovat siis sellaisia joita lehdet ovat nostaneet esille tavanomaisesta viikkotapahtumatiedottamisesta niitä jotenkin kommentoiden: tavanomaista viikoittaista asukastilan tiedottamista tähän ei ole laskettu kuuluvaksi. Tällaisen materiaalin voi nähdä olevan sävyiltään myönteistä: erityisesti tämä on nähtävissä saatteeksi valituista valokuvista, jotka jollakin tavoin heijastelevat kulloinkin mainostettua toimintaa: kuvat esittävät mm. kotiin, perheeseen ja perinteisiin liittyviä arvoja ruoka-aineineen, ihmisineen ja esitettyine toimintoineen. Voikin todeta hankkeen julkisuuskuvan olevan paikallislehtien aineiston perusteella myönteisen, mutta hieman näkymättömän. Uutisointi keskittyy joihinkin yksittäisiin tapahtumiin, vaikka hankkeen piirissä on monia sellaisia jatkuvia toimintoja, jotka ansaitisivat myös saada julkisuutta. Prosessimainen kirjoittelu hankkeen etenemisestä paikallislehdistä tutkimusajanjaksona puuttuu lukuun ottamatta maahanmuuttajatyötä koskevaa kirjoitteluhanke, mutta tätä puutetta paikkaa osittain oma asukaslehti Raitin liplatus.

Vaikka etenkin asukaskyselyä tehtäessä, ryhmähaastatteluisissa sekä osin kyselyssä ja keskusteluissa alueen eri toimijoiden kanssa onkin tullut esiin kritiikkiä hankkeen joitakin toimintamuotoja tai työntekijöitä kohtaan **niin hankkeen hyvästä kokonaiskuvasta kertoo kuitenkin se, ettei kukaan kyseenalaista sen toimintaa.** Loka-marraskuussa toteutetussa

kyselyssä hankkeen kokonaistoteutuksen arvioi (kuten jo todettiin kohdassa 5.1.) erinomaiseksi 1 henkilö (3,6%), melko onnistuneeksi valtaosa vastanneista eli 20 henkilöä (71,4%) sekä keskinkertaiseksi 5 henkilöä (17,9%). Hankkeen sydämen eli asukastilan toiminta sai vielä parempaa arviota eli vastanneet arvioivat tilan toiminnan joko erittäin onnistuneeksi (35,7%) tai melko onnistuneeksi (57,1%). Yksi vastaaja oli merkinnyt useamman vaihtoehdon ja yhdestä vastauksesta tieto puuttui. Yksi suoranainen kommentti arviointikyselyn vastauksissa liittyy hankkeen toiminnan suoraan alueen maineen kohentumiseen: esimerkiksi *“Alueen identiteetti on kohentunut. Viihtyvyyttä ja turvallisuutta on lisäntynyt. Erilaisen tekemisen ja harrastamisen mahdollisuus omalla asuinalueella on lisäntynyt.”* Ylipäättään vastauksista kysymyksiin, millaiseksi alueen tilanne arvioitaisiin ilman hanketta, päätyy johtotulokseen, että hankkeen toiminnan nähdään aidosti vaikuttaneen alueen tilanteeseen. Vastaajat toteavat muun muassa: *“Ilman Asukastilan kaltaista toimintaa monille ainoaksi vaihtoehdoksi ihmiskontaktien luomiseen jäisi mahdollisesti kapakka. Vaarana myös syrjäytyminen ja päihde- ja mielenterveysongelmien lisääntyminen Tällä alueella ei ole mitään vaihtoehtoistoimintaa. Asukastila on se pieni oljenkorsi. missä sitten tavata ihmisiä.”* [Millaiseksi arvioitte tilanteen ilman hanketta?]: *“Sekavaksi – ilman hanketta moni asia olisi jäänyt toteutumatta.”* ; *“Ankea”*; *“Passiivisempi, ehkä myös levottomampi.”* *“Ongelmat alueella huomattavasti suuremmat ilman hanketta.”* Kaikki eivät hankkeen vaikuttavuutta arvioi näin suureksi, vaan alueen tilannetta ilman hanketta kuvaillaan myös esim. *“hieman heikommaksi.”* Hankkeen julkisuuskuva näyttäisi siis muodostuvan ennen kaikkea alueella toimintaa aikaansaavan ja virittävän tahon imagoksi. Tämä ei liene huono asia verrattuna esimerkiksi Virtasen (1999, 163) kaupungin imagoa tarkastelevan teoksensa lopussa esittämään tiivistelmään: *“kaupungin imago on sitä mitä kaupunki on. Jos haluat parantaa kaupungin imagoa, paranna kaupunkia ja kehitä kaupungin omaleimaisuutta.”* Tätä työtä kehittämishanke on pyrkinyt Länsi-Lappeenrannassa tekemään.

Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset koskien alueen ja hankkeen imagoa:

- Alueen asukkaiden käsitykset alueesta vaihtelevat paljon. Toisaalta esiin nousee tyytyväisyys omaan asuinalueeseen, toisaalta etenkin alueen sosiaaliset ongelmat ja turvattomuus koetaan huolestuttavina. Asukkaiden käsityksiä alueesta sekä toiveita alueen kehittämiseksi olisi hyvä selvittää jatkossa laajemmin.
- Lehtiaineiston perusteella muodostuva yleiskuva projektialueesta on melko myönteinen. Yliopistolla on voimakas vaikutus etenkin Skinnarilan alueen myönteiseen julkisuuskuvaan. Määrällisesti myös rikos- ja onnettomuuskirjoittelua on kohtalaisen paljon etenkin Skinnarilaa ja Sammonlahtea koskien. Uus-Lavolaa koskeva lehtikirjoittelu on sen sijaan niukkaa.
- Analysoiduissa kolmessa paikallislehdessä kansalaisten toiminta ja ääni ei juurikaan näy. Asukaslehti Raitin lipiatuksella on merkitystä alueen asukkaiden äänen esiintuojana.
- Lehdistöissä hankkeen julkisuuskuva on myönteinen. Paikallislehdistö on saatu mukaan seuraamaan hankkeen etenemistä. Utisoinnissa painottuu maahanmuuttajatoiminta sekä yksittäistapahtumista yksinäisten joulu. Määrällisesti uutisoinnin onnistumisen arviointia vaikeuttaa vertailukohtien puute. Hankkeen olisi hyvä pyrkiä entistäkin aktiivisempaan tiedottamiseen myös laajemmin aluekehittämistyöstä ja *“arkisesta toiminnasta”*.
- Vaikka hankkeen toimintaa kohtaan esiintyy myös jossakin määrin kriittisiä kommentteja, hankkeen koetaan edistyneen alueen ihmisten hyvinvointia, eikä hankkeen tarpeellisuutta jatkossakaan kyseenalaisteta. Hanke näyttäisi siis arvottuvan myönteisesti.

10. MITTARIT

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke on pyrkinyt toimintansa aikana kehittämään mittareita toimintansa ja yleisemmin asukastoiminnan mittaamiseksi. Näin ovat syntyneet vieraskirjakäytäntö kävijämäärien laskemiseksi, hankkeen vuosittaiset asukaskyselyt ja asukastilan jatkuvasti kerättävä asiakaspalautelomake. Myös edellä kuvattu alueesta ja hankkeesta kertova lehtiaineisto oli kerätty ajatuksena mittareiden luominen. Edelleen lähiötalkkarin toimintaa on kirjattu systemaattisesti ylös omaan vihkoonsa – tämä on poikkeus hankkeen omien työntekijöiden tehdyn työn kuvailuna. Sen sijaan lähiötyöryhmän jäsenten vapaamuotoisia arvioita toiminnasta on koottu systemaattisesti vuosittain. Laajin arvio on kuitenkin tapahtunut vuosiraportin teon yhteydessä; raportin ovat laatineet hankkeen vastuuhenkilönä toimiva Sammonlahden sosiaalitoimen sosiaalisihteri sekä hankkeen projektipäällikkö. Vuosille 2002 ja 2003 on lisäksi laadittu toimintasuunnitelmat lähinnä lähiötyöryhmän työlle – toimintasuunnitelmien toteutusta on niin ikään arvioitu vuosiraporteissa. Toiminnan aikana on myös saatu jonkin verran tilastoaineistoa projektialueesta ja sen väestöstä. Lisäksi hanketta - kuten kaikkia muitakin lähiöuudistus 2000 – ohjelman hankkeita - on arvioinut tutkija Pekka Karjalainen. Näistä raporteista alkutilanteen kartoitus (Karjalainen 2002) sekä väliraportti (Karjalainen 2003) ovat olleet tämän arviointitutkimuksen tekijän käytettävissä Karjalaisen laatiman loppuraportin ilmestyessä myöhemmin.

Tämän arvioinnin yhtenä päätehtävänä on ollut kehittää hankkeen toimintaa kuvaavia mittareita. Työhön on osana kuulunut saatavilla olevan tilastotiedon kartoitus. **Seuraavassa esitetään aihealueittain osin luotu mittaristo, osin vasta ehdotuksina mittariston jatkokehittelyksi.** Tehtävään varatut rajalliset resurssit, etenkin aika, sekä Länsi-Lappeenrannan lähiötoiminnan mahdolliset tulevat muutokset ovat vaikuttaneet siihen, että mittaristo on pitkälti vasta ehdotuksen asteella. Mittaristoa luotaessa on pyritty etenkin paikalliseen käytännölliseen realismiin: arvioinnin kuluessa on käynyt ilmeiseksi, että saatavilla on rajoitetusti tietoja projektialueesta ja monien periaatteissa olemassa olevienkin tietojen saanti on käytännössä vaikeaa etenkin eri virastojen rajallisten työntekijäresurssien vuoksi (esim. poliisi, kaupungin kehittämissyksikkö, asuntopalvelu). Samoin itse hankkeen työntekijäresurssit sekä taloudelliset resurssit ovat olleet niukat systemaattiseen tiedonkeruuseen ja mittariston luomiseen tai tilastotietojen hankkimiseen Länsi-Lappeenrannasta. Osin taustalla on ehkä tilastointia ja asioiden kirjaamista kohtaan tunnettu arvostuksen puute: näkemys että ne vievät turhaan muutenkin työmäärään nähden niukkaa työaikaa. Seuraavassa esitellään toiminnan mahdollisia lähiökehitystyön mittareita osa-alueittain.

10.1. Asuinaluetilastot

Asuinaluetta kuvaavat tilastot eivät sinänsä yleensä kuvaa lähiökehittämistyön vaikutuksia tai ainakaan kausaaliyhteyksiä ei pelkästään niiden perusteella voi osoittaa. Lähiökehittämisen vaikutukset voivat ehkä näkyä myös näiden tilastojen tasolla, mutta sitä, mikä on esimerkiksi lähiöhankkeen ja asukastoiminnan osuus ja miten muut tekijät ovat vaikuttaneet tilastoissa näkyvään kehitykseen, on mahdotonta pelkkien perustilastojen avulla sanoa. Aluetta kuvaavat yleiset tilastot ovat kuitenkin tärkeitä indikaattoreita tarkasteltaessa mahdollisia muutoksia asuinalueilla ja käytettynä yhdessä muun tiedon ja tarkempien mittareiden kanssa, ne voivat joko vahvistaa tai kumota muutoin saatua informaatiota myös lähiöhankkeen toiminnasta.

Tärkeää on myös niiden antama taustatieto mahdollisista puutteista tai ongelmista, mutta myös myönteisestä kehityksestä alueella. Tällainen tulkittu tilastotieto auttaa suuntaamaan ja resursoimaan toimintaa.

Seuraavassa on esitetty nykyistä projektialuetta koskeva erikseen maksutta pyydettyä saatavilla oleva lähiökehittämistyölle olennainen tilastotieto. Mahdollisesti muitakin tilastoja on löydettävissä, mutta seuraavat tilastot on tämän arvioinnin aikana todettu ainakin suhteellisen helposti saatavilla oleviksi. Tilanne koskee vuodenvaihdetta 2003-2004.

Tilasto	Tilastointialue (pienin)	Mistä saatavissa
Väestömäärä ja sen kehitys	Kaupunginosa (tilastoalueittain)	Kaupungin kehittämissyksikön tilastokatsaukset
Väestön ikäryhmittäinen jakauma	Kaupunginosa (tilastoalueittain)	Kaupungin kehittämissyksikön tilastokatsaukset
Ulkomaan kansalaisten lukumäärä valtioittain	Lappeenranta	Kaupungin kehittämissyksikkö/ (Lappeenrannan maistraatin tilasto)
15 vuotta täyttäneen väestön koulutusaste	Suuralue	Kaupungin kehittämissyksikkö/ (Tilastokeskuksen maksullinen palvelu)
15 vuotta täyttäneen väestön pääasiallinen toiminta	Suuralue	Kaupungin kehittämissyksikkö/ (Tilastokeskuksen maksullinen palvelu)
15 vuotta täyttäneen väestön valtionveronalaiset tulot	Suuralue	Kaupungin kehittämissyksikkö/ (Tilastokeskuksen maksullinen palvelu)
Toimeentulotukitilastot	Kaupunginosa	Kaupungin sosiaalitoimi
Sammonlahden srk:n avustukset	Sammonlahden seurakunnan alue	Sammonlahden seurakunta
Sammonlahden srk:n diakonityön asiakasmäärät ja asiakaskeskustelujen sisältö	Sammonlahden srk:n alue	Sammonlahden seurakunta
Valtiollisten ja kunnallisten vaalien äänestysaktiivisuus	Äänestysalue	Kaupungin kirjaamo/ Eduskuntavaaleista 2003 alkaen tarkat tiedot löytyvät myös tilastokeskuksen maksuttomilta sivuilta (http://statfin.stat.fi)
Seurakuntavaalien äänestysaktiivisuus	Sammonlahden seurakunnan alue	Sammonlahden seurakunta
Lpr:n kaupungin myöntämät korjausavustukset sekä Valtion asuntorahaston myöntämät avustukset	Taloyhtiö/kaupunginosa	Lappeenrannan kaupungin asuntotoimi

Edellä esitetyt tilastot ovat usein miten vuosittain päivittyviä tilastoja: vaalit vaalikohtaisesti päivittyviä. Lähiötutkimuksissa (vaikkapa usein tässä arvioinnissa mainittu Skinnarilaa kuvaava taulukkopaketti, ympäristöministeriön vastikään julkaisema Kerrostalolähiöiden tilastoseurantaa vuoteen 2000 ...) usein esitettyihin erilaisiin aluetilastoarsenaaleihin verrattuna em. tilastot ovat varsin niukat. Mahdollisesti myös lastensuojelun tilastoja, Asuntopalvelun asuntojen tyhjillään

oloaikatilastoja ja asunnoista muuttaneilta saatavaa palautetta poismuuttosyistä sekä poliisin ja Kelan tilastoja voidaan jatkossa hyödyntää, vaikkei niitä tässä arvioinnissa olekaan saatu käyttöön Kelan tilastoja lukuun ottamatta lähinnä tilastoinnin vaatiman työmäärän vuoksi. Lisäksi Asuntopalvelu on kerännyt palautetta poismuuttosyistä vasta sen verran lyhyen aikaa, ettei sitä ole vielä pystytty melko vähäisen määrän vuoksi hyödyntämään tässä tutkimuksessa. Kelan tilastotietoja myönnettyistä etuuksista on mahdollista saada Sammonlahden kelan toimiston aluetta koskien. Poliisin tilastoja hanke on saanut jonkin verran käyttöönsä lähiöpoliisin kautta, mutta nekin eivät ole systemaattisia, mistä syystä niitä ei ole käytetty tässä yhteydessä. Mahdollisesti jo vuonna 2004 tilastojen saatavuutta parantaa Etelä-Karjalan liiton kehitteillä oleva internetin kautta saataviin tuleva aluepohjainen tilastoaineisto: toimipaikkarekisterin ja paikkatietorekisterin tietoja on jatkossa tarkoitus esittää verkossa. Tilastojen tuleva sisältö on osin vasta muotoutumassa (Saksanen 17.12.2003).

10.2. Hankkeen toimintaan liittyvät mittarit

10.2.1. Olemassa olevat mittarit ja kehittämisehdotuksia

Kävijämäärät ovat, kuten aiemmin on tullut ilmi, merkittävä mittari mitatessa hankkeen onnistumista. Tällä hetkellä raportoinnissa käytetään kuitenkin vain asukastilan kävijämääriä, vaikka tietoja kootaan myös muissa toimipisteissä. Näitä muita kävijämäärätietoja olisi hyvä jatkossa myös seurata ja raportoida. Erottelu yleisen kävijämäärän ja nettipointin kävijöiden sekä maahanmuuttajien osalta tuntuu toimivalta ratkaisulta. Kuten luvussa 6. tuli ilmi, nettipointtitoiminnan kehittäminen ja arviointi vaatisi lisäksi tuekseen esimerkiksi sen käyttäjille suunnatun kyselyn.

Kävijämäärien lisäksi toinen selkeä seurattava määrällinen asia on asukastilan ja muiden toimitilojen **käyttöaikojen seuranta ja kehittäminen**: aukioloaikojen laajentamisvaatimukset tulevat esille lähes kaikissa tutkimusaineistotyypeissä.

Vuosittaisessa **asukaskyselyssä havaittiin** sitä tämän arvioinnin aikana tehtäessä joitakin selkeitä **puutteita**: vastaajien toimintaa kuvaavan kysymyksen tulisi sisältää muitakin vaihtoehtoja kuin työtön/toissa. Tätä puutetta onkin käytännössä kierretty luokittelemalla vastaajat useampaan luokkaan vastausten perusteella. Toinen ongelmallinen kysymys on kysymys numero 6, jossa pyydetään ottamaan kantaa väitteeseen ”Sammonlahti-Skinnarila-aluetta kuvataan usein levottomaksi alueeksi.” Ongelma on siinä, että kysymys itsessään on aluetta leimaava ja yksinkertaistava. Toisaalta se on analysoinnin ja vertailtavuuden kannalta helppo ja nopea kysymys. Parempi olisi kuitenkin tiedustella asiaa avoimemmalla kysymyksellä kuten: miten kuvailisitte Sammonlahti-Skinnarila-aluetta” tai jos kantaa alueen levottomuuteen nimenomaisesti halutaan kysyä, niin esimerkiksi kysymys ”miten kuvailisitte Sammonlahti-Skinnarila aluetta asteikolla rauhallinen-levoton?” olisi hieman vähemmän leimaava. Vuonna 2003 lisätty kysymys alueen kehittämistarpeista, joihin hankkeen toivotaan vaikuttavan, antaa informaatiota muidenkin kuin asukastilassa kävijöiden näkemyksistä, mikä on tavoitettavuuden kannalta hyväksi. Nykyisin kyselystä saatavaa tietoa ei hyödynnetä sen koko potentiaalissa. Siinä auttaisi tulosten käsittely jollakin tilasto-ohjelmalla, jolloin saataisiin esille esimerkiksi vastausten variaation suhde taustamuuttujiin. Sitä, miten näitä ja muita kehittämisehdotuksia viedään eteenpäin ja toteutetaan, tulisi kuitenkin seurata ja antaa alueen asukkaillekin läpinäkyvämpi tapa seurata, miten lähiötyö oikeasti vaikuttaa. kotisivujen kautta tiedottaminen on yksi mahdollisuus: sinne voisi laittaa niin kyselyn tuloksen kuin mahdolliset jatkotoimenpiteet.

Muutoinkin asukkaille suunnattua palautejärjestelmää hankkeen toiminnasta voisi kehittää

niin, että alueen asukkaiden olisi helpompi ilmaista omat näkemyksensä niin hankkeen toiminnasta kuin alueesta yleisemminkin – myös sellaisten joita asukastilatoiminta itsessään ei kiinnosta. Yksi mahdollisuus olisi sijoittaa palautelaatikoita eri puolille projektialuetta tiloihin, joissa ihmiset tavallisesti käyvät: kirjastoon, Kelan toimistoon, terveyskeskukseen, yliopistolle, alueen kauppoihin, pankkiin, Kareltekiin jne. Tällaisia laatikoita voisi hyödyntää myös mahdollisten laajempien asukaskyselyjen palautuslaatikoina. Jos alueella päätetään tehdä myöhemmin laajempi asukaskysely niin se voitaisiin jakaa joka talouteen vuosittain ilmestyvän asukaslehti Raitin liplatuksen yhteydessä. Tosin näin laajan aineiston analyysi vaatisi varmaankin ulkopuolisen tutkijan palkkaamista. Asukkaiden näkemysten laajemmalle selvittämiseksi alueen tilanteesta on kyllä olemassa ilmeinen tarve. Tässä myös asukasyhdistyksen näkemyksen kuuleminen olisi tärkeää.

Toiminnan kehittämisen ja arvioinnin kannalta olisi lisäksi tärkeää, että hankkeen tai sen jatkotoiminnan yleiset tavoitteet konkretisoitaisiin konkreettisiksi osatavoitteiksi. Arviointitarpeet tulisi myös pyrkiä määrittelemään jatkon osalta tulevan uuden lähiötoiminnan vaiheen alussa

10.2.2. Arviointikysely

Nyt toteutetulla kyselyllä toimintaa arvioitiin toiminnan nykyisten tavoitteiden pohjalta. Jos ja kun lähiötoiminnan tavoitteet Länsi-Lappeenrannassa muuttuvat ainakin osittain työllisyysnäkökantaa painottavaan suuntaan, myös kyselyä on muokattava. **Toisaalta se olisi mikäli se on vain järkevää, säilytettävä ainakin joiltain osin samana ajallisen vertailu-ulottuvuuden saamiseksi.** Mietittävä olisi miten usein laajalle kyselylle on tarvetta: näin laajassa muodossa tuskin ainakaan vuosittain, johon sopinee paremmin jonkinlaisen asiantuntijabarometrin käyttö. Toisaalta **hieman kapea-alaisempaan kyselyllä tulisi selvittää myös asukkaiden näkemyksiä.** Tätä tutkimusta voidaan kritisoida tästä näkökulmasta: suuria linjoja on kysytty lähinnä virkansa/työnsä puolesta lähiöhankkeessa tai sen yhteydessä toimineilta kun taas asukkaat ovat vastanneet pääosin vain konkreettisia toimintoja koskeviin kysymyksiin. Taustalla väijyy tällöin helposti ajatus, että kärjistetyt virkamiehet tietävät Länsi-Lappeenrannan tilanteen sen asukkaita paremmin, mikä on ristiriidassa koko asukaslähtöisyyden ajatuksen kanssa. Rajallisten resurssien tilanteessa hankkeen monimuotoista toimintaa ei ole ollut mahdollista arvioida asukaslähtöisemmin tässä yhteydessä.

Tämän arvioinnin yhteydessä ei analyysin apuna ole käytetty kysytyjä taustamuuttujatietoja johtuen vastaajien pienestä määrästä. Taustamuuttujat ovat kuitenkin tärkeitä ja niitä voidaan toivottavasti jatkossa soveltaa vastausten analyysiin paremmin, jos aineistoa kootaan useammalta vuodelta ja vastausten lukumäärä kasvaa.

Keskeistä olisi jatkossa tätä kyselyä kuten muutakin arviointia tehtäessä määrittää tavoitteet sekä konkreettiset alatavoitteet, jotta vastaaja arvioisi haluttua toimintaa siitä omaamansa tiedon ja kokemuksen pohjalta. Toisaalta laajojen yleiskäsitteiden käyttö on tuonut mielenkiintoisesti esille eri tahojen poikkeavat käsitykset siitä, mitä tavoitteilla itse asiassa ymmärretään tarkoitettavan. Tämä on ilmennyt erityisen selvästi arvioitaessa yhtäältä turvallisuutta ja toisaalta palvelujen tarjonnan edistämistä. Tätä voi pitää myönteisenä seikkana, vaikka se vaikeuttaakin arvioinnin tekoa.

10.2.3. Kapea-alainen asiantuntijakysely/asiantuntijabarometri

Tätä arviointia varten laaditun arviointikyselyn analysoinnissa on noussut esiin erityisesti projektialueen eri toimijoiden, mutta myös jossain määrin lähiötoimikunnan jäsenten kokemaa vaikeutta arvioida hankkeen eri toimintamuotojen toteutusta sekä samalla kokonaistoteutusta. Pääasiassa projektialueen eri sektoreiden toimijoina heillä on kuitenkin arvokasta ensikäden tietoa ainakin oman erikoisalansa tilanteesta, kehityksestä ja mahdollisista kehittämistarpeista sekä lähiötoiminnan yhteydestä niihin. Myös moni muu alueella toimiva omaa tällaista arvokasta tietoa. Siksi alustavana ehdotuksena yhdeksi osaksi mittaristoa on tällaisen tiedon systemaattinen keräys joko vuosittain tai harvemmin. **Tällainen kapea-alaisempi vain johonkin vastaajan tuntemaan sektoriin keskittyvä kysely** voitaisiin toteuttaa joko puhelinkyselynä, jolloin vastaajien tavoitettavuus ja siten luultavasti myös vastausaktiivisuus nousisi korkeaksi tai nettikyselynä, joka olisi vaihtoehtona hieman halvempi ja vastausten kirjaamiseen ei menisi aikaa. Todennäköisesti vastausaktiivisuus jäisi kuitenkin alhaisemmaksi puhelinkyselyyn verrattuna. Eri tapoja olisi luonnollisesti myös mahdollista yhdistää. Vastaajat voisivat olla esimerkiksi alueella toimivien eri laitosten – esim. koulujen ja päiväkotien, yliopiston - ja yritysten edustajia. Toisaalta tärkeintä on nostaa esiin ensi käden tietoa, joten monesti johtavien viranhaltijoiden asemasta kyselyyn voisi vastata alueella pidempään käytännön ”kenttätöitä” tehnyt henkilö. Esimerkiksi ympäristön tilaa ja ilkeästä koskeviin kysymyksiin voisivat vastata paitsi liikuntatoimen ja teknisen toimen edustajat myös esimerkiksi huoltoyritysten työntekijät; informaatioteknologian hyödyntämisen edistämiseen liittyviin kysymyksiin paitsi asukastilan nettineuvoja niin ikätaitoprojektin työntekijä, Kaartinkulman työntekijä (tilassa on mahdollisuus käyttää tietokonetta ja nettiä), ehkä kirjaston työntekijä (samasta syystä) ja yliopiston kirjaston mikroneuvoja. Eri väestöryhmien hyvin/pahoinvointia koskeviin kysymyksiin olennaisia vastauksia tietävät varmasti kunkin parissa työskentelevät henkilöt: mm. vanhainkodin ja kotipalvelun edustajat vanhusten asioista, maahanmuuttajien tilanteesta esimerkiksi maahanmuuttajien omien tai ystävyysseurojen edustajat, maahanmuuttajatoimiston työntekijät, seurakunnan maahanmuuttajien parissa työtä tekevä henkilö jne. Voi olla että **avaininformantit** ovat joitakin muita kuin edellä mainittuja henkilöitä: **olisi tärkeää** kuitenkin **tunnistaa** heidät. Kyse on lyhyesti eräänlaisen **asiantuntijabarometrin** luomisesta. Tarkoitus on keskittyä olennaiseen joten kyselyn muodon olisi hyvä olla yksinkertainen. Esimerkiksi: miten vastaaja näkee tietyn väestöryhmän tilanteen alueella? Onko tilanteessa tapahtunut kehitystä? Mitä puutteita voidaan havaita? Voidaanko lähiöhankkeen toiminnalla nähdä yhteyttä tilanteen mahdollisiin muutoksiin? Mahdolliset kehittämissuositukset/toiveet?

Paitsi varsinaisen tiedon keruuta hankkeen toiminnan ja alueen tilanteen arvioimiseksi **tällainen kysely toteuttaisi osaltaan monien alueen toimijoiden taholta esitetyn toiveen hankkeen tiedotuksen edelleen parantamiseksi ja toimisi samalla hyvin käytettynä hankkeen ja sen toimintamuotojen mainontana.** Se myös edelleen edistäisi verkostoitumista sekä toisi mahdollisesti toiminnan piiriin uusia henkilöitä tai jopa ihmisryhmiä, jolloin hankkeen toiminta jatkossa olisi suunnattu entistäkin tasapuolisemmin kaikille alueen asukkaille.

Olennaista kyselyn onnistumiselle on vastaajien valinta. Tämä riippuu toiminnalle jatkossa asetetuista tavoitteista. Ehkä vastaajien valinnassa olisi yksi lähiötoimikunnan tuleva tehtävä? Vastaajat voisi sitouttaa toimintaan mukaan kertomalla esimerkiksi ryhmäsähköpostein kyselytuloksista ja käytännön toiminnasta kyselyssä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

10.2.4. Ryhmähaastattelut

Tämän arvioinnin yhteydessä on käytetty ryhmähaastatteluja asukastilan toimintoihin osallistuvien ryhmien jäsenten näkemysten kartoittamiseksi. Ryhmiin osallistujat kertoivat mielellään näkemyksiään toiminnasta. Ryhmähaastattelut ovatkin suhteellisen helppo ja halpa tiedonkeruumenetelmä, mutta aineiston analyysi voi vaatia yllättävän runsaasti aikaa.

Ryhmähaastattelujenkin sisältö riippuu ryhmien toiminnalle asetetuista tavoitteista, joten haastattelujen sisältö voi vaihdella. Liitteessä 2 esitettyä nyt toteutettua haastattelurunkoa voidaan käyttää sinänsä tai sitä voidaan muokata. Toteutettujen ryhmähaastattelujen aikana ilmeni, että eri ryhmissä hieman eri kysymykset toimivat ja antoivat informaatiota, täsmälleen samat kysymykset taas saattoivat olla esimerkiksi hieman turhauttavia joissakin ryhmissä, koska niiden koettiin kysyvän esimerkiksi päällekkäisiä asioita (esim. kysymykset 3 ja 4). Jos haastattelurunkoa halutaan yksinkertaistaa niin kysymykset 3, 5 ja 7 voi jättää pois: ensimmäisen koska seuraava kysymys kattaa sen osin ja kaksi viimeksi mainittua, koska niillä ei juurikaan saatu käytännön kannalta olennaista tietoa. Jos halutaan kuulla mielipiteitä ohjaajasta (jota ei läheskään kaikissa ryhmissä ole) olisi hyvä tehdä haastattelut ilman ohjaajan läsnäoloa.

Haastattelurunko toiminee parhaiten ryhmissä, joissa ei olla aikaisemmin tehty haastattelua. Jos ryhmähaastattelua toistetaan samoissa ryhmissä sitä on hyvä muokata hieman konkreettisemmaksi. Esimerkiksi: kuinka monta osallistujaa ryhmässä on käynyt keskimäärin esim. viimeisen vuoden aikana? Onko ryhmässä uusia jäseniä? Mistä he ovat saaneet tietoa ryhmän toiminnasta? Mitä toiminta antaa teille? Mitä kehitettävää ryhmässä on? Entä asukastilan toiminnoissa? Miten nämä kehittämissuhteet mielestänne tulisi käytännössä toteuttaa? **Erityisesti kehittämissuhteisiin tulisi suhtautua vakavasti, jotteivät vastaajat koe antamaansa palautetta turhaksi ja passivoitu.**

Haastattelujen asemasta voidaan kysyä palautetta samoihin kysymyksiin myös kirjallisesti, mutta vaikuttaisi siltä, että ihmiset usein miten mieluummin kertovat kuin kirjoittavat näkemyksiään. Kirjallisen palautteella on kuitenkin etunsa: helppous ja vaivattomuus informaatiota keräävän tahon kannalta ja vastausten kirjautuminen sellaisina kuin vastaaja ne haluaa ilmaista.

10.2.5. Hankkeen työntekijöiden itsearviointi

Hankkeen toiminnan aikana sen työntekijät eivät ole osallistuneet sen arviointiin dokumentoidusti lähiötyöryhmään kuuluvia projektipäällikköä sekä projektityöntekijää lukuun ottamatta. Tämän arviointi on koskenut koko hankkeen toteutusta eikä omaa työtä. Osin itsearvioinnin puuttuminen on näkynyt esimerkiksi hankkeen raportoinnissa ministeriöille ja vaikeutena selvittää yksittäisen työntekijän toimintaa ja sen merkitystä. Mikä vielä tärkeämpää: toiminnan tuloksien arviointi on hankalaa ilman dokumentointia prosessista tai konkreettisista tavoitteista– myös henkilölle itselleen.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollista valita ja kehittää hankkeen työntekijöille tiettyä itsearviointimallia. Voidaan ylipäättään kysyä, mikä merkitys tällaisella arvioinnilla olisi lähiöhankeessa? Yliruka kirjoittaa Synnöve Karvista lainaten itsearviointiin yleensä oleellisena osana, mahdollisesti sen perustana, kuuluvan refleksiivisyyden tarkoittavan ”valmiutta sekä työn että ammatillisten ja henkilökohtaisten lähtökohtien tiedostamiseen ja arviointiin”. Yliruka tarkastelee itsearviointia sosiaalityössä, mutta esitetyt ajatukset voidaan yleistää koskemaan myös yleensä itsearviointia. Kirjoittaja toteaa refleksiivisyyden ja muiden tiedon muodostamisen keinojen voivan tuoda esille oman työn sisältöjä: työntekijän työprosessin sujuminen ja

laadukkuus antavat viitteitä vaikuttavuudesta. Ulkoistamisen ja dokumentoinnin avulla työntekijöiden kokemustietoa on mahdollista hyödyntää. Itsearviointin tavoitteena voi olla oikeiden interventioiden valinta tilannearvion tekemisen perusteella, jolloin tarvitaan ensin tietoa sekä interventioiden toimivuudesta ja oman tilannearvion oikeellisuudesta. Tietoa tästä kertyy kokemuksen, opiskelun ja refleksiivisen työtavan sekä mahdollisesti erilaisten prosessievaluatioiden avulla. (Yliruka 2000, 14; 25.) Refleksiivinen evaluaatio on vain yksi itsearviointin muoto¹⁸, mutta lähiötoimintaan, jossa asukkaita pyritään auttamaan olemaan toimijoita omassa elämässään ja jossa toiminnan kehittämisen halutaan perustuvan asukkaiden näkemyksiin ja antamaan palautteeseen, refleksiivinen evaluaatio tuntuisi sopivan, koska se 1) tunnistaa sekä työntekijöiden että palvelun käyttäjien hiljaisen tiedon merkityksen; 2) se myös hyväksyy maallikkotiedon merkityksen ja 3) koska se on tutkijankin osalta usein osallistuvaa evaluointia. (Shaw 1999, 20.)

Yliruka (2000, 20) on valinnut Räisäsen ja Vainion yleisistä arviointikriteereistä itsearviointiin parhaiten sopivat, jotka ovat:

- (Itse)arviointin tarkoitus on tarkasti määritelty ja se on yhteisön jäsenten tiedossa.
- Itsearviointikohde on rajattu.
- Itsearviointi kohdistuu siihen, mihin sen on tarkoitettu kohdistuvan
- Itsearviointitulokset kuvataan totuudenmukaisina ja ne analysoidaan monipuolisesti ja yleistyksiä ja erilaisia näkökulmia hakien.
- Itsearviointista tehtävät päätökset ovat kaikkien tiedossa ja yhteisö sopii kehittämistoimista.
- Itsearviointi on yhteisön jäseniä osallistavaa ja kehittäväää.
- Itsearviointi perustuu rehellisyyteen ja avoimuuteen.
- Itsearviointi ei ole kulissi eikä arviointilla yritetä hämätä ketään.

Itsearviointin sisällyttäminen toiminnan mittariksi auttaisi siis kaikkia osapuolia, jos prosessi toteutetaan huolella. Myös pidempiaikaisille työntekijöille se toisi luultavasti uutta tietoa ja voimavaroja. Jatkossa projektialueella lähiötoiminnassa sen siirtyessä yhdistyspohjaiseksi tullaan painottamaan aiempaa selkeämmin työllistämisen tavoitetta osana toimintaa. Tämä tarkoittaa todennäköisesti, että lyhyissä työ- ja harjoittelusuhteissa olevien määrä kasvaa. Tämä vaikeuttaa tällaisten työntekijöiden kohdalla mahdollista itsearviointin prosessia, mutta toisaalta: itsearviointin tekeminen voi auttaa pitkäaikaistyötöntä tai muuten vaikeasti työllistyvää henkilöä vahvistamaan työelämässä tarvittavia taitoja: mm. itseohjautuvuutta, pitkäjänteisyyttä ja omien näkemysten esiintuontia. Toisaalta aiempien työntekijöiden kokemuksia voitaisiin hyödyntää näin paremmin.

10.2.6. Lehdistöanalyysi

Luvussa 9 ja liitteessä 3 on esitelty tämän arvioinnin yhteydessä toteutetun paikallislehtien analyysimetodi ja siihen liittyvä muuttujien luokitusrunko. Jos resurssit sallivat lehtiaineistoa voidaan jatkossakin analysoida kaikkien esitettyjen muuttujien avulla kokonaislehtiaineistosta, mutta tämä lienee turhan työlästä. **Yksinkertaistettu ehdotus jatkossa valittaviksi lehdistöaineistoanalyysin muuttujiksi on seuraavanlainen (luokittelu kuten liitteessä 3 ellei toisin mainita): 1) lehti; 2) alue; 3) juttutyypit; 4) jutun ensisijainen aihe; 5) toimijat; 6) jutun sosiaalinen paikka yksinkertaistetun luokituksen mukaan: julkinen tila, yksityinen**

¹⁸ Muita ovat esimerkiksi näyttöön perustuva evaluaatio sekä vahvistava evaluaatio (Shaw 1999, 17-19).

tila, kolmannen sektorin tila, satunnainen tila; 7) liittykö juttu yliopistoon; 8) toiminnalle annettu arvo.

Jos jatkuvaan seurantaan ei riitä resursseja, voidaan aineisto kerätä esimerkiksi vain tiettyinä aikoina vuodesta vuosittain tai harvemmin. Koska vuodenaikojen vaihtelulla on merkitystä lehtien kirjoitteluun, ihanteellisempi ratkaisu olisi kerätä aineisto vaikka joka kolmas, viides tai 10 päivä. Hankkeen oman toiminnan osalta aineisto on hyvä kerätä kokonaan. Lisäksi toiminnan mediakuvan ja imagon analysoimiseksi myös mahdolliset radio- ja tv-ohjelmat voisi nauhoittaa tai ainakin pitää kirjaa niiden lukumäärästä ja käsitellyistä aiheista.

Koska luokitteluluokkien rajat voivat olla monessa tapauksessa epäselvät, olisi äärimmäisen suositeltavaa, että luokitukseen osallistuisi useampi kuin yksi henkilö. Erityisen tärkeää tämä on annetun arvon luokittelussa, joka on muutoinkin ongelmallinen. **Kaikessa luokittelussa keskeistä on se, miten lehti kunkin asian esittää kyseisessä materiaalissa, ei arvioijan oma näkemys asiasta.** Näiden erottaminen voi kuitenkin olla monesti vaikeaa.

Yhteenvetoa ja kehitysehdotuksia lähiötoiminnan mittareihin liittyen:

- Tässä tutkimuksessa ei ole kyetty luomaan yksiselitteistä ja helppokäyttöistä lähiötoiminnan mittaristoa. Nykyiset toimintamuodot ovat niin monipuolisia ja tavoittavat niin suuren joukon erilaisia väestöryhmiä, ettei tällaista toimintaa ole mahdollista mitata tarkasti kovinkaan yksinkertaisin asetelmin. Kuten on jo useassa yhteydessä käynyt ilmi tutkimukselliset resurssit ovat myös olleet niukat tällaiseen tavoitteenasetteluun nähden.
- Luotu mittaristo ja ehdotukset sen jatkokehittelyyn pohjautuvat nykyiseen tilanteeseen Länsi-Lappeenrannan lähiökehitystyössä sekä Lappeenrannassa yleisemmin. Ajatuksena on ollut, että arviointia voitaisiin ainakin osittain toteuttaa lähiötyön omin sekä mahdollisin opiskelijaresurssein. Toivottavasti tutkimuksen tarpeet voitaisiin kuitenkin tulevassa lähiötyön uudessa vaiheessa huomioida aikaisemmassa vaiheessa ja näin resurssit riittäisivät myös mittariston jatkokehittelyyn. Ulkopuoliselle arvioinnille sekä kehittämistyölle olisi jatkossakin tarvetta jo tulevien muutosten vuoksi.
- Oleellista jatkoarvioinnin kannalta olisi yhtäältä jakaa abstraktit tavoitteet konkreettisemmiksi sekä toisaalta tehdä lähiötyötä tekevien ihmisten työ näkyvämmäksi esimerkiksi itsearvioinnin ja yleensäkin toiminnan kirjaamisen käytäntöjä kehittämällä. Näin arvioinnissa kyettäisiin osoittamaan tarkemmin, mikä on lähiöhankkeen osuus mahdollisissa muutoksissa ja toisaalta, mitä pitäisi muuttaa ja kehittää.
- Luodut ehdotukset mittaristosta perustuvat ennen kaikkea nykyistä paremman palautejärjestelmän kehittämiseen.
- Lehtiaineiston analyysin osalta on onnistuttu luomaan konkreettinen mittari jatkoanalyysille. Sen toimivuus testaus kuitenkin vasta käytännössä.
- Ehdotetun mittariston kautta saatava palaute lienee niin runsasta, että sen tehokas analyysi vaatii tilasto-ohjelmien käyttöä. Siksi nettipointin työntekijän rooli saattaa muodostua keskeiseksi analyysin teossa. Resurssien salliessa ulkopuolisen tutkijan palkkaaminen olisi myös hyväksi.
- Laajempia tutkimuksia ajatellen esimerkiksi yhteisöanalyysin tai sosiaalisen pääoman mittareita voitaisiin todennäköisesti soveltaa ja kehittää myös lappeenrantalaisen lähiötoiminnan arvioinnin työkaluiksi.

11. YHTEENVETO

Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen projektialueella, jossa asuu noin 15% lappeenrantalaisista, voidaan havaita tilastollisesti sekä myönteisiä että kielteisiä kehityspiirteitä. Työttömyys on alueella alentunut, koulutustaso on kaupungin keskitason yläpuolella, toimeentulotukiasiakkaiden määrä on vähentynyt ja äänestysaktiivisuus on kohonnut. Lisäksi Skinnarilan osalta esimerkiksi alueen keskimääräistä suurempi sisäinen muutto sekä varauma-asuntojen määrän väheneminen kertovat myönteisestä kehityksestä. Tästä huolimatta alueen tilanne on edelleen kaupungin keskitasoon verrattuna ongelmallinen monien indikaattorien valossa: työttömyys on edelleen suuri ongelma, pienituloisimpien vuokralla kerrostalossa asuvien tulotaso on (ainakin Skinnarilassa) suhteellisesti edelleen alentunut ja alueen sisäiset tuloerot kasvaneet, toimeentulotukea saavia kotitalouksia on Sammonlahdessa ja Skinnarilassa paljon, tulottomien osuus väestöstä on Sammonlahden suuralueella kaupungin korkeimpia ja asukkaiden turvallisuuskyselyssä ilmoittama omakohtaisten rikosten kohteeksi joutumisen kokemukset ovat ainakin Sammonlahdessa tavallista yleisempiä. Uus-Lavolan tilanne poikkeaa kuitenkin voimakkaasti sekä muusta projektialueesta että koko kaupungin tilanteesta myönteisempään suuntaan. Projektialuetta koskevien tilastojen saatavuus kuitenkin vaihtelee, mikä vaikeuttaa tilastollisia tarkasteluja.

Lähiötyötä on Länsi-Lappeenrannassa tehty vuodesta 1996 alkaen – aluksi Skinnarilassa ja myöhemmin myös Sammonlahdessa ja Uus-Lavolassa. Tätä työtä on jatkanut aiemman työn pohjalta 1.9.2001-31.12.2003 välisenä aikana toiminut Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. Hankkeen toiminnan arvioidaan vaikuttaneen selkeän myönteisesti toiminta-alueensa kehitykseen. Erityisesti hanke on pyrkinyt sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistämiseen alueella. Hankkeen päätoimipaikan, Sammontorin asukastilan, toimintoihin on osallistunut koko ajan laajeneva joukko alueen asukkaita. Haastatellut hankkeen ryhmätoimintoihin osallistuneet asukkaat kokevatkin niiden kautta saamansa sosiaaliset suhteet itselleen tärkeiksi ja toiminnan mielekkääksi. Arviointikyselyssä erityisesti työttömien, maahanmuuttajien sekä vanhusten ja eläkeläisten nähdään hyötynneen toiminnasta. Sen sijaan etenkin nuorten, opiskelijoiden sekä työssäkäyvien osallistumisessa nähdään olevan kehitettävää. Myös asukkaiden ja viranomaisten välisiä suhteita ollaan onnistuttu joltakin osin lähentämään. Alueen eri toimijat näkevät niinkään syntyneet keskinäiset verkostonsa tärkeiksi keskustelu- sekä tiedon sekä kokemusten vaihtokanaviksi ja hankkeen toiminnalla ollaan voitu joltakin osin vaikuttaa myös Lappeenrannan kaupungin strategioihin.

Asukastila on monelle länsilappeenrantalaiselle tärkeä paikka. Koko kansan olohuoneeksi se ei kuitenkaan ole muodostunut, mutta aiemman tutkimustiedon valossa voidaan ylipäättään kyseenalaistaa tällaisen tavoitteen toteutumisen todennäköisyyttä. Toisaalta esitetyt epäilyt hankkeen jäämisestä vain erityisryhmiä koskevaksi eivät nekään tunnu oikeutetuilta: arviointikyselyssä kaikkien kysytyjen väestöryhmien nähtiin jollakin tavoin hyötynneen hankkeen toiminnasta, vaikkakin joidenkin selkeästi toisia vähemmän. Eri aineistossa korostui Sammontorin asukastilan rooli hankkeen päätoimipaikkana ja siten toimintoihin osallistuminen tai osallistumattomuus eri väestöryhmien kohdalla näyttäisi korostuneen arvioitaessa hankkeen toimintaa ja sen vaikutuksia alueella. Näin osa hankkeen toiminnasta jäi osittain ikään kuin varjoon, jos se ei näkynyt suoraan asukastilan tai muiden tilojen kävijämäärinä tai toimintoina. Eräältä tällaiselta kysymykseltä, johon hanke on pyrkinyt yhteistyökumppaneineen vaikuttamaan mutta jota ei kovin yleisesti tunnut tiedostettavan, olivat erilaiset pyrkimykset parantaa alueen nuorison tilannetta etenkin yhteistyössä Sammonlahden nuorisotilojen ja lähiötyöryhmän työn

kanssa. Tosin osin nämä pyrkimykset eivät ole johtaneet toivottuun lopputulokseen ainakaan vielä, mikä luultavasti lisää tällaisen taustatyön huonoa näkyvyyttä. Toisaalta hankkeen jotkin toimintamuodot kuten esimerkiksi ympäristönhoito ovat olleet kohdistettuja yleensä asuinalueen parantamiseksi ilman erityistä kohderyhmää, joten tällaisesta toiminnasta hyötyvät yleensä alueen asukkaat.

Myös muiden toimintalinjojen mukainen työ koettiin tärkeäksi. Nettipointtitoiminnan nähtiin hyödyttäneen etenkin maahanmuuttajia sekä vanhempia ihmisiä. Alueen palvelutarjontaan hanke on tähän mennessä pystynyt vaikuttamaan etenkin omien palvelujensa kautta. Käsitteet hankkeen onnistumisesta tältä osin vaihtelivat paljon: toisaalta alueelle tulossa olevat palvelut nähtiin myönteisenä kehityksenä, mutta Sammonlahden sosiaalitoimiston siirtyminen pois alueelta koettiin myös pettymyksenä ja palvelutason heikennyksenä. Asuinrakennusten ja ympäristön korjaustoiminnan edistämiseksi hanke on onnistunut paremmin ympäristön hoidon osalta rakennusten korjausneuvonnan jäädessä melko vähäiseksi.

Paikallislehtien aluetta koskevan kirjoittelun analyysissä ei havaittu lehtien leimaavan aluetta, etenkin Skinnarilaa ja Sammonlahtea, vaikka tällaisia epäilyksiä olikin esitetty. Tosin vertailutiedon puute heikentää tulkintaa. Nyt tulkinta perustuu kokonaisuaineiston analyysiin – mahdollisesti erilainen aineiston keruutapa olisi saattanut vaikuttaa tulokseen: esimerkiksi jos aineistoon olisi sisällytetty vain aineisto, jossa alue olisi suoraan mainittu nimellään. Yliopiston merkitys alueelle tuli lehdistökirjoittelussa selkeästi esille, mikä näkyi Skinnarilaa koskevan materiaalin runsautena lehtiaineiston alueittaisessa tarkastelussa. Hankkeen oma julkisuuskuva paikallislehdistössä oli tarkastelun mukaan myönteinen, tosin hanketta koskevaa lehtimateriaalia ei ollut kovin runsaasti tarkasteluajanjaksona. Tarkasteluajanjakson lyhyys estää ajallisten vertailujen teon siten tarkemman analyysin hankkeen vaikutuksesta alueen imagoon pidemmällä aikavälillä.

Parannettavaakin nähtiin paljon. Etenkin toiminnan ja sen rahoituksen saaminen pysyvämmälle pohjalle, asiakaspohjan laajentaminen, tiedotuksen, avoimuuden ja yhteistyön lisääminen, nuorison tilanteen parempi huomioiminen, työllistämisenäkökohdan selkeämpi mukaantulo osaksi toimintaa sekä vastuun jakaminen ja oman vetovastuun siirto muillekin toimijoille tulivat esille monelta taholta hanketta koskevana kehittämistoiveina.

Hankkeen toiminta tarvitsee mittareita. Niitä on pyritty kehittämään osana tätä työtä, mutta tämä työ on vasta alkua tässä prosessissa, johon vaikuttaa etenkin se, millaiseksi toiminta jatkossa muotoutuu ja kuinka tutkimukselliset tarpeet huomioidaan. Erityisesti tavoitteiden jakaminen konkreettisemmiksi osatavoitteiksi sekä arvioinnin tarpeiden huomioiminen ja tarpeellisten resurssien varaaminen arviointia varten mahdollisimman varhaisessa vaiheessa olisivat jatkossa tärkeitä. Näin toimintaa voitaisiin arvioida systemaattisemmin ja konkreettisemmin kuin mihin tässä arvioinnissa on kyetty tekemään. Myös tulosten seurantaan tulee kiinnittää huomiota.

LÄHTEET:

Kyselyaineistot:

Länsi-Lappeenrannan kehittämishankkeen arviointikysely loka/marraskuu 2003. Kysely hankkeen työntekijöille, lähiötyöryhmän- ja lähiötoimikunnan jäsenille sekä joillekin hankkeen yhteistyökumppaneille ja projektialueen

muulle asiantuntijalle. Kattavuus 28 vastaajaa 48:sta.

Ryhmähaastattelut seitsemälle kehittämishankkeen yhteydessä toimivalle ryhmälle loka-marraskuussa 2003.

Lehtiaineisto:

Kolmesta paikallislehdestä ajalla 1.1.2002-31.10.2003 kerätty projektialuetta koskeva lehtiaineisto.

Muut lähteet:

Ahokas, R. 2001. Lähiöuudistus 2000. Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. Julkaisematon moniste. Kevät 2001.

Asukastoiminnan malli. Luonnos. Syksy 2002.

Etelä-Karjalan liitto. 2003. Etelä-Karjalan tilastokatsaus 2003. Etelä-Karjalan liiton julkaisu A: 1/2003.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2000. Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen. WSOY. Porvoo.

Haverinen, R. 1994. Asukas lähiökehityshankkeissa. Teoksessa Lindqvist, T. & Rajavaara, M. (toim.) Kehittämistyö itseanalyysiin. STAKES Raportteja 147. Helsinki.

Heikkinen, H., Immonen, U., Laitinen, R. & Tammelin, M. 1999. Asukashaastattelu Sammonlahden ja Skinnarilan alueella. 24.9.1999. Julkaisematon moniste.

Heikkinen, H. & Immonen, U. 2000. Projektiraportti: ikäihmisten aamupäivä. Etelä-Karjalan amk. Terveys- ja sosiaaliyksikkö. 19.4.2000.

Hienonen, H. 2003. Tutkimushaastattelu/Maija Hämäläinen-Abdessamad 3.9.2003

Hirvonen, H. 2003. Arviointia sosiaalitoimen osuudesta Länsi-Lappeenrannan lähiöhankkeessa vuonna 2003.

Ihonen, S., Korhonen, K., Nevalainen, S. ja Repka, K. 2003. Sammonlahden esteettömyysprojekti: alkukartoitus. Julkaisematon moniste. 17.2.03

Jalava, U. & Virtanen, P. 1998. Tietoa luova projekti. Polku oppivaan organisaatioon. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.

Juustistenaho, H. 2003. Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojekti. Vuosiraporttiin 2003. Arvio projektin onnistumisesta vuonna 2003.

Jääskeläinen, K., Kääriäinen, J., Miettinen, H. & Peltoniemi, A. 2001. Turvattomuuden kokeminen asuinalueella. Teoksessa Kääriäinen, J. & Lehtinen, J. (toim.) Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä Asukasbarometri 1998 aineiston perusteella. Ympäristöministeriö. Julkaisusarja Suomen ympäristö nro 461. Helsinki.

Kansalaisadressi Lappeenrannan kaupunginhallitukselle Sammontorin asukastilan venäjänkielisen avustajan työn jatkamiseksi. 11.4.2003.

Karjalainen, P. 2002. Lähiöuudistus 2000 –ohjelma. Lähtötilanteen kartoitus. 17.4.2002. Stakes/FinSoc. Julkaisematon raportti.

Karjalainen, P. 2003. Lähiöuudistus 2000 –ohjelma. Arvioinnin väliraportti 15.4.2003. Julkaisematon raportti.

Kaski, P. 2003. Toimeentulotukimenot ja asiakkuus Lappeenrannassa ja kuudessa vertailukaupungissa. Lappeenrannan kaupunki. Sosiaali- ja terveysviraston julkaisuja 2/2003. Lappeenranta.

Kotiharju, A. 2004. Lappeenrannan Ruoholammen kaava-alue otetaan naftaliinista. Lähes 15 vuotta sitten Uus-Lavolan takaiseen metsään piirrettiin 10 000 asukkaan superlähiö. Nyt tarjolle tulee alkuun pientalotontteja. Etelä-Saimaa 9.1.2004. s. 1; 6.

Kunelius, R., Hellsten, I. ja Renvall, M. 2000. Hankittuja ominaisuuksia: Hervanta ja hervantalaiset Aamulehden uutisvirrassa. Teoksessa Kunelius, R. (toim.) Juttuja lähiöstä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja. Sarja A 93/2000. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere.

Laaninen, U. 2003a. Ruokolahden Salosaari Etelä-Karjalan rikkain ja Lappeenrannan Pallo köyhin. Tilastokeskus selvitti Suomen kotitalouksien keskimääräisen ostovoiman postinumeroalueittain. Etelä-Saimaa 14.8.2003. S. 1; 6. Laaninen, U. 2003b. Venäjältä muutti aikaisempaa vähemmän ihmisiä Etelä-Karjalaan. Myös suomalaismiesten avioliitot venäläisnaisten kanssa ovat vähentyneet. Etelä-Saimaa 13.10.03 s. 1; 4.

Laitinen, K. 2003. Skinnarilan lähiöprojekti/tekninen toimi.

Lappeenrannan asuntopalvelu. 2002. Sammonlahti-Skinnarila-alueen asukaskyselyt kevät 2002. Julkaisemattomia monisteita.

Lappeenrannan kaupunki. Asuntotoimi. 2003a. Skinnarilan lähiöprojektin (v. 1996-1999) aikaiset kerrostalojen korjaustyöt sekä Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin alueen asunto-osakeyhtiöaloille v. 2002 ja v. 2003 myönnettyt valtion korjausavustukset. Julkaisematon moniste.

Lappeenrannan kaupunki. Asuntotoimisto. 2003b. Asuinrakennusten perusparantaminen valtion asuntorahaston lainoitusta hyödyntämällä. Julkaisematon moniste.

Lappeenrannan kaupungin hyvinvointityöryhmä. 2003. Lappeenrannan kaupungin työllisyysstrategia 2010 ja hankeohjelma 2006. 4.2.2003.

Lappeenrannan kaupunki. Kaupunginhallitus. 2001. Lähiötoimikunnan asettaminen. Ote pöytäkirjasta. 26.3.2001.

Lappeenrannan kaupunki. Kaupunkisuunnitteluosasto. 1992a. Lappeenrannan asukaskysely. Toukokuu 1992. C4: 1992.

Lappeenrannan kaupunki. Kaupunkisuunnitteluosasto. 1992b. Lappeenrannan asukaskysely toukokuu 1992. Liiteraportti. C5: 1992.

Lappeenrannan kaupunki. Lähiötoimikunta. 2001. Lähiötoiminnan ja -toimikunnan avaintavoitteet. 29.8.2001.

Lappeenrannan kaupungin toimentulotukitilat 1997-2002.

Lappeenrannan työvoimatoimisto. Työttömyyden alueellinen jakautuminen Lappeenrannassa. Tilanne 17.12.2003. Lähiötalkkari 17.6.02-. Sammontorin asukastilan lähiötalkkarin vihko tehdyistä töistä.

Lähiöuudistus 2000/Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojekti. Muistio 8.10.2001.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin pääorganisaatiokaavio. (laatimisvuosi puuttuu).

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. 2001. Lähiöuudistus 2000 –ohjelman hankkeisiin kuuluvan Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin vuosiraportti 2001. Julkaisematon moniste

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. 2002a. Lähiöuudistus 2000 –ohjelman hankkeisiin kuuluvan Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin vuosiraportti 2002. Julkaisematon moniste.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. 2002b. Yhteistyökumppaneitamme. Julkaisematon moniste.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2003. Sammontorin asukastilan asiakaspalaute vuodelta 2003.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. 2004a. Sammontorin Asukastilan kävijämäärät vuosina 1997-2003. Julkaisematon Excel-taulukko.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke. 2004b. Sammontorin asukastilan henkilökunta 2000-2003. Julkaisematon moniste.

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke 2004c. Nettipointin kävijät 2003. Julkaisematon Excel-taulukko.

Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin asukaskysely lokakuu 2001. Julkaisematon moniste.

Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin asukaskysely lokakuu 2002. Julkaisematon moniste.

Länsi-Lappeenrannan kehittämisprojektin asukaskysely lokakuu 2003. Julkaisematon moniste sekä kaksi muuta kysymystä vastauksineen.

Mecibs. A Platform for Cities in Transition. (<http://www.fsl.dk/mecibs/>).

Nupponen, T. 2001. Sosiaalinen näkökulma lähiöuudistuksessa. Kartoitus sosiaalisen parantamisen tehtävistä ja kuntien sosiaalitoimen osallisuudesta valtion asuntorahaston ja kuntien lähiöuudistusprojekteissa 1990-luvun lopulla. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2001:8. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.

Nurmela, J., Öörni, S., Nyberg, R. & Hokka, P. 2002. Matkalla kansalaisten tietoyhteiskuntaan? Raportti asukkaiden suhtautumisesta tieto- ja viestintätekniikan käyttöön OSKU-alueilla syksyllä 2001. Tilastokeskus/Sitra. Katsauksia 2002/3. Helsinki.

Pajari, E. 2001. Sammontori elvytetään lisäämällä kauppoja ja palveluja. Etelä-Saimaa 28.6.2001.

Raitin liplatus. (Nykyisin) Sammonlahden, Skinnarilan ja Uus-Lavola asukaslehti. Lehdet vuosilta 1998-2003.

- Roivainen, I. 1993. Lähiö ja sen asukkaat teollisuuden murroksessa. Tutkimus hervantalaisista yliopisto. Jäljennepalvelu. Tampere.
- Roivainen, I. 1999. Sokeripala metsän keskellä. Lähiö sanomalehden konstruktiona Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1999:2. Helsinki.
- Rojo Juha. 2003. Puhelinhaastattelu/Maija Hämäläinen-Abdessamad. 1.10.2003.
- Saksanen Sirpa. 2003. Puhelinhaastattelu/Maija Hämäläinen-Abdessamad 17.12.2003
- Sammonlahden esteettömyysprojektissa esiin tulleiden puutteiden parannusehdotuksia. 2003a ja b (kaksi julkaisematonta monistetta liitteineen).
- Sammontorin asukastilan toiminta 10.1.2000-10.1.2001. Julkaisematon moniste.
- Sammontorin asukastilan asiakaspalaute vuodelta 2003.
- Sammonlahden seurakunta. Sammonlahden seurakunnan diakonia- ja lähetystyön tilastot vuosilta 1999-2002.
- Shaw, I. 1999. Evaluoi omaa työtäsi. Refleksiivisen ja valtuuttavan evaluaation opas. Stakes. Työpapereita 4/1999.
- Sosiaali- ja terveysministeriön ja Lappeenrannan kaupungin välinen lähiöuudistuksen hankesopimus. 2001. Sopimuskausi 1.4.-31.12.2001.
- Sosiaali- ja terveysministeriön ja Lappeenrannan kaupungin välinen lähiöuudistuksen hankesopimus, Sopimuskausi 1.1.-31.12.2002.
- Suomen palloliitto 2002. Moniste Kaikki pelaa –ohjaajakurssista ja D-tason valmentajakurssista.
- Tolonen Hannu. 2003. Puhelinhaastattelu/Maija Hämäläinen-Abdessamad 1.10.2003.
- Tripla-projektin hyväksytty projektisuunnitelma. 30.9.02.
- Tuloerot. 2003. (<http://www.mtv3.fi/tuloerot/tuloerot.html> 16.10.2003)
- Turpeinen, Jukka. 2003. Tutkimushaastattelu/Maija Hämäläinen-Abdessamad. 19.12.2003.
- Valtakunnallinen lähiöuudistus 2000 –projekti etenee. Tiedote. (Julkaisija ja aika puuttuvat)
- Vartiainen, P. 1993. Monitahoarviointi palveluorganisaatioiden vaikuttavuuden arvioinnin mallina. Proceedings of The University of Vaasa. Discussion papers 161. Vaasan yliopisto. Vaasa.
- Vatilo, M. 2001. Lähiöistä on pidettävä huolta. Kuntapuntari 2/2001. Ss.15-17.
- Vetoomus lähiöpoliisin puolesta S’lahti/Skinnarila. 15.5.2000.
- Virtanen, P. 1999. Kaupungin imago. Rakennustieto Oy. Helsinki.
- Vuorela, T. 1997. Arvioinnin tilaajan opas. Valtionvarainministeriö. Hallinnon kehittämisosasto. Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki.
- Vuosi-arvio 2001 Elämämäntäpalitille. 2001. Täytetty lomake, täyttäjät Lindgren-denOude A.-L.
- Väestörekisterikeskus. 2003. Tilasto ulkomaan kansalaisista 30.9.2003. Etelä-Suomen lääni. Lappeenrannan maistraatti. Lappeenranta.
- Yhdessä eteenpäin. Loppuraportti. 1999. Lappeenrannan kaupunki. Skinnarilan lähiöprojekti. Skinnarilan lähiöprojektin projektityöryhmä. 9.11.1999. Lappeenranta.
- Yliruka, L. 2000. Sosiaalityön itsearviointi ja hiljainen tieto. Stakes. FinSoc työpapereita 2/2000. Helsinki.
- Ympäristöministeriö. 1996. Monitoimijainen lähiöuudistus. Lähiötyöryhmän loppuraportti ja toimenpide-ehdotukset. Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Ympäristöministeriö. 2003. Kerrostalolähiöiden tilastoseurantaa vuoteen 2000. Ympäristöministeriön moniste 119. Ympäristöministeriö. Helsinki.

LIITE 1

Länsi-Lappeenrannan kehittämishanke ARVIOINTILOMAKE/LOKAKUU 2003

TAUSTAMUUTTUJAT:

- 1, Sukupuoli 2. Ikä: 3. Koulutus:
4. Asuinpaikka (Jos asutte Lappeenrannassa, merkitkää kaupunginosa):
5. Suhde hankkeeseen
- Hankkeen työntekijä, työtehtävä:
 - Lähiötyöryhmän jäsen, työtehtävä/taustaorganisaatio:
 - Lähiötoimikunnan jäsen, työtehtävä/taustaorganisaatio:
 - Yhteistyökumppani/viranomainen, työtehtävä/taustaorganisaatio:
 - Muu aihealueen asiantuntija, työtehtävä/taustaorganisaatio:

Aloitusvuosi hankkeessa:

ARVIO HANKKEESTA

6. Hankkeen tavoitteiksi on asetettu: a) asuinyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistäminen, b) informaatioteknologian hyödyntäminen, c) alueen palvelutarjonnan parantaminen ja d) asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen.

Onko hankkeen tavoitteet asetettu mielestänne oikein?

- kyllä
- ei

Perustelunne:

7. Kuinka onnistuneena pidätte hankkeen kokonaistoteutusta (eli ovatko nykyiset toimintamuodot riittäviä tavoitteiden saavuttamiseksi)?

- erittäin onnistuneena
- melko onnistuneena
- keskinkertaisena
- melko epäonnistuneena
- erittäin epäonnistuneena

Perustelunne:

8. Hankkeen sydämenä toimii Sammontorilla sijaitseva Asukastila. Pidättekö Asukastilan toimintaa kokonaisuudessaan:

- erittäin onnistuneena
- melko onnistuneena

- keskinkertaisena
 melko epäonnistuneena
 erittäin epäonnistuneena

Perustelune:

9. Kuinka hyvinä pidätte seuraavia Asukastilan ja muita hankkeen toimintamuotoja (1: erittäin onnistuneena 2: melko onnistuneena 3: keskinkertaisena; 4: melko epäonnistuneena; 5 erittäin epäonnistuneena):

		1	2	3	4	5
Alueen asukkaiden kohtaustapaikkana toimiminen		☐	☐	☐	☐	☐
Nettipointti-toiminta		☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisruokailu		☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajien neuvonta ja ohjaus		☐	☐	☐	☐	☐
Tiedonvälitys korjausrakentamisesta		☐	☐	☐	☐	☐
Tiedonvälitys kaupungin ja alueen asukkaiden välillä		☐	☐	☐	☐	☐
Kerhotoiminta (taide-, käsityö- ja liikuntakerhot yms.)		☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajille suunnatut kerhot		☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus tavata eri viranomaisia säännöllisinä aikoina		☐	☐	☐	☐	☐
Vanhempainkahvila		☐	☐	☐	☐	☐
Lapsiparkki		☐	☐	☐	☐	☐
Tietotori		☐	☐	☐	☐	☐
Puistotalkoot ja muu asuinympäristön hoitotyö		☐	☐	☐	☐	☐
Lähiötalkkaritoiminta		☐	☐	☐	☐	☐
Asukaslehti Raitin liplatuksen julkaiseminen		☐	☐	☐	☐	☐
Kokoontumistilojen tarjoaminen muille alueen toimijoille		☐	☐	☐	☐	☐

10. Arvioikaa hankkeen onnistumista seuraavien esitettyjen tavoitteiden suhteen:

a) asuinyhteisön sosiaalisen toimivuuden ja turvallisuuden edistäminen

b) informaatioteknologian hyödyntämisen edistäminen

c) alueen palvelutarjonnan parantaminen

d) asuinrakennusten ja asuinympäristön korjaustoiminnan edistäminen

11. Kuinka hyvin mielestänne yhteistyö eri tahojen välillä on hankkeessa onnistunut? Arvioikaa asteikolla 1-5 (1=erinomaisesti, 2= hyvin, 3= keskinkertaisesti, 4= heikosti, 5= ei lainkaan)

	1	2	3	4	5
Hanketyöntekijät ja asukkaat	☐	☐	☐	☐	☐
Asukkaat keskenään	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajat ja suomalaiset	☐	☐	☐	☐	☐
Asukkaat ja sosiaalitoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Asukkaat ja asuntopalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
Asukkaat ja poliisi	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja asukasyhdistys	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja sosiaalitoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja Asuntopalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja seurakunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja maahanmuuttotoimisto	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja nuorisotoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja Lappeenrannan kaupunki	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja eri järjestöt	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja Elämäntapaliitto	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja muut lähiöhankeet/projektit	☐	☐	☐	☐	☐
Hanke ja ministeriöt	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mitä toimiva yhteistyö lähiöhankeessa mielestänne edellyttää?

13. Mikä hankkeessa on ollut erityisen onnistunutta?

14. Mitkä ovat olleet hankkeen mahdollisia epäonnistumisia tai heikkouksia?

15. Ketkä ovat mielestänne hyötäneet hankkeesta eniten?

16. Hankkeen toiminnan kohderyhmänä ovat projektialueen kaikki asukkaat. Kuinka hanke on mielestänne vaikuttanut seuraavien ryhmien hyvinvointiin ja olosuhteisiin alueella?

a) lapset/nuoret

- b) opiskelijat
- c) työikäinen väestö
- d) työttömät
- e) maahanmuuttajat
- f) vajaakuntoiset/vammaiset/sairaat
- g) eläkeläiset/vanhukset

17. Millaiseksi arvoisitte alueen tilanteen ilman hanketta?

18. Mitä uutta hanke on aikaansaanut?

19. Millaisina näette hankkeen tulevaisuudenedellytykset? Miten toimintaa tulisi kehittää ja parantaa tulevaisuudessa?

20. Mitä muuta haluaisitte sanoa hankkeesta/tästä kyselylomakkeesta? Muita mahdollisia kommentteja.

LIITE 2

SAMMONTORIN ASUKASTILAN RYHMÄHAASTATTELUT SYKSY 2003

1. MITEN OLETTE TULLEET RYHMÄÄN? ENTÄ MISTÄ OLETTE KUULLEET TÄMÄN RYHMÄN TOIMINNASTA?
2. KAUANKO OLETTE KÄYNEET RYHMÄSSÄ? ENTÄ MITEN USEIN RYHMÄN TULISI KOKOONTUA?

3. MITÄ TEETTE RYHMÄSSÄ?
4. MITÄ SAATTE RYHMÄSTÄ?
5. MITÄ TEKISITTE JOS RYHMÄÄ EI OLISI?
6. MITÄ HYVÄÄ, MITÄ ONGELMIA, MITÄ KEHITETTÄVÄÄ RYHMÄSSÄ ON?
7. MITÄ MIELTÄ OLETTE RYHMÄN OHJAAJASTA?
8. OSALLISTUTTEKO ASUKASTILAN TAI PANSARIKADUN TAI ORIONINKADUN MUUHUN TOIMINTAAN? JOS ETTE, MIKSI?
9. MITÄ MIELTÄ OLETTE ASUKASTILAN/PROJEKTIN TOIMINNASTA?
10. MITÄ KEHITETTÄVÄÄ OLISI?

Haastatellut ryhmät: Boccian pelaajien ryhmä, jumpparyhmä, kuvataidekerho, laulukerho Romashka, maahanmuuttajien kielikerho, Naisten aamu.

LIITE 3:

LEHDISTÖAINEISTON MÄÄRÄLLISEN ERITTELYN LUOKITUSRUNKO

(Pohjautuu pääosin Kuneliuksen, Hellstenin ja Renvallin (2000) kehittämään lähiökirjoittelua kuvaavaan luokitteluun)

1. Numero

2. Päivämäärä

3. Jutun ensisijainen aihe

1. Sosiaaliasiat; 2. Poliisi, laki ja oikeus; 3. Elinkeinoelämä; 4. Vapaa-aika, urheilu, kulttuuri; 5. Koulutus; 6. Työelämä; 7. Asuinympäristö; 8. Kotipiiri; 9. Luonnonilmiöt; 10. Muut

4. Jutun toissijainen aihe

Luokitus kuten kohta 1.

Luokituksella pyritään koodaamaan se aihepiiri, johon juttu pääasiallisesti liittyy. Joskus jutuissa on kuitenkin useampia aihepiirejä, joihin ne liittyvät, jolloin ne on koodattu kohtaan 4. Pyrkimyksenä on kartoittaa sitä, miten lehdet resursoivat eri aihepiireihin ja millaiset ovat eri aiheiden väliset suhteet. (Ks. Kunelius et al. 2000, 136.)

5. Toimijat

1. Viranomainen; 2. Kansalainen; 3. Yrittäjä; 4. Yleishyödyllinen yhtiö, järjestö; 5. Useita; 6. Media; 7. Opiskelija, 8. Yliopisto; 9. Muu; 10. Lähiöprojekti

Kunelius kumppaneineen määrittelee pääasiallisen toimijan tarkoittavan ”toimijaa, jonka toiminnan tai puheen kautta aiheesta tulee juttu: esimerkiksi kun rikoksesta tulee uutinen se tapahtuu yleensä viranomaisen toiminnan kautta.” Tällöin on kyse siitä, kenen aloitteellisesta toiminnasta puhutaan. (emt., 136.) Tässä analyysissä on Kuneliuksen, Hellstenin ja Renvallin luokitteluun lisätty projektialueen erikoisluonteesta johtuen omiksi luokikseen opiskelijat, yliopisto ja lähiöprojekti(=kehittämishanke)

6. Toiminnan kohteet

Luokitus kuten kohta 5.

Toiminnan kohteella puolestaan tarkoitetaan sitä, keneen pääasiallinen toiminta kohdistuu. Esimerkiksi viranomaisten tienrakentamispäätös koskee ensisijassa kansalaisia, poliisin toiminta rikollisia vangitessa samoin. Luokasta kuitenkin todetaan tällaisen yleisellä tasolla liikkumisen heikentävän luokan erottelukykyä, eikä tamperelaistutkimuksessa olekaan käytetty tätä luokkaa systemaattisesti tulosten raportoinnissa. (emt., 136.) Tässä tutkimuksessa luokkaa on käytetty, mutta tulokset ovat vain suuntaa antavia, eivät absoluuttisia. Tosin tämä koskee pitkälti montaa muutakin lehtiaineistonanalyysin muuttujaa: jossain määrin kaikkia muita kohtia lukuun ottamatta kohtia 1,2, 12, 14 ja 15. Luokittelu on myös toteutettu hieman konkreettisemmin painottaen sitä, mikä toimijuus pääasiassa on kerronnan toimijana lehden näkökulmasta.

7. Jutun sosiaalinen paikka

1. Virallinen tila; 2. Puolivirallinen tila; 3. ‘Kolmas tila’; 4. Yksityinen tila; 5. Satunnainen tila; 6. Vastakohta-asetelma; 7. Muu; 8. Yliopisto; 9. Asukastila

Tarkasteltaessa jutun sosiaalista paikkaa kyse on yksinkertaisesti siitä ”missä uutiset ovat”, millaisessa tilassa tapahtuvaan toimintaan lehti kiinnittää huomiota. Luokitukseen Kunelius

tutkijatovereineen on saanut vaikutteita Harwood Groupin kansalaisjournalismia kehittäneestä raportista, jota on edelleen voimakkaasti kehitelty. Virallisia tiloja ovat esimerkiksi kaupungin valtuuston kokoussali ja oikeussali, puolivirallisia puolestaan esimerkiksi järjestöjen toimitilat. ”Kolmas tila” viittaa järjestäytymättömän, mutta tavanomaisen kansalaistoiminnan tiloihin esimerkiksi baareihin, ruokakauppaan ... asukastilakin kuuluu lähinnä tähän ryhmään, vaikka siinä onkin järjestäytyneenkin kansalaistoiminnan piirteitä. Tässä luokituksessa se on kuitenkin luokiteltu erikseen. Yksityinen tila on luonnollisesti yksityistä eli lähinnä ihmisten koteihin liittyvää. Vastakohta-asetelmiin on luokiteltu tilat, joissa toiminta tapahtuu useassa tilassa. (ks. emt., 137.)

8. Jutun prosessuaalisuus

1. Tapahtuma osana projektialueella seurattavaa prosessia
2. Projektialueen juttu osana laajempaa, seurattavaa prosessia
3. Yksittäinen juttu

Tällä muuttujalla pyritään kuvaamaan sitä, ”miten lehti tunnistaa käsittelemänsä aiheet ja uutiset osana laajempia kehityskulkuja. Ratkaisevaa luokittelussa on, miten tämän annetaan näkyä jutuissa: siis miten prosessuaalinen kuva tapahtumista tekstissä annetaan.” Kyse ei siis ole tapahtumien reaalista seurauksista sinänsä.(emt., 137.)

9. Jutun näkökulma

1. Ongelmakeskeinen (rakentavasti); 2. Konfliktikeskeinen (ristiriitaa painottava tai sen varaan jäsenyvä); 3. Faktakeskeinen; 4. Paikkakeskeinen; 5. Henkilökeskeinen; 6. Toimintaa esittelevä; 7. Muu

Luokitus pyrkii tunnistamaan sitä päällimmäistä otetta, jolla aihetta ja sen toimijoita kuvattiin. Erottelukyvyiltään luokat ovat kuitenkin ongelmallisia, mikä ilmeni myös tässä tutkimuksessa. Faktakeskeisyys erityisesti on ”löysä luokka”, mutta luokituksessa olennaista on keskittyä ekslisiittisiin painotuksiin. (emt., 138.)

10. Jutussa esiintyvän toiminnan luonne

1. Tekokeskeinen; 2. Puhekeskeinen; 3. Sekamuoto

Vaikka puhekin on tekemistä, tässä luokitus perustuu siihen tekstin tapaan kuvata toimintaa usein painottaen joko puheiden kuvausta tai tekojen kuvausta. (emt., 138.)

11. Jutun aikaorientaatio

1. Mennyt; 2. Mennyt/nykyinen; 3. Nykyinen; 4. Nykyinen/tuleva; 5. Tuleva; 6. Tuleva/mennyt; 7. Mennyt/nykyinen/tuleva

Tässä luokassa analysoidaan juttujen pääasiallista aikaorientaatiota menneeseen, nykyiseen tai tulevaan, mutta sekamuodotkin ovat mahdollisia. Kaikki kolme aikaulottuvuutta sisältävä

viimeinen luokka ei ole käytössä Kuneliuksella kumppaneineen, mutta havaittiin tarpeelliseksi tässä tutkimuksessa.

11. Yliopistoon liittyvä

1. Kyllä

Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon tuntui jo ennen varsinaista tarkempaa aineistoon tutustumista liittyvän niin paljon projektialuetta koskevaa lehtiaineistoa, että tämä aineisto päätettiin luokitella erikseen, jotta voitaisiin analysoida yliopiston vaikutusta projektialuetta koskevaan kirjoitteluun paikallislehdissä. Luokka osoittautuikin hyvin käyttökelpoiseksi, kuten analyysiosasta voidaan havaita: yliopiston vaikutus on huomattava niin määrällisesti kuin ”laadullisestikin” (eli lähinnä annetun arvon suhteen).

13. Arvotus

1. Myönteinen; 2. Kielteinen; 3. Neutraali

Tämä luokka on hyvinkin ongelmallinen, mutta sen avulla haluttiin tutkia lähinnä sitä paikallista arkikäsitystä, että paikallislehdissä leimataan projektialuetta negatiivisesti. Tässäkin luokassa lähdettiin liikkeelle lehden näkökulmasta: siitä miten lehti asian esittää. Jos asia esitettiin selkeästi myönteiseen sävyyn, se luokiteltiin myönteiseksi ja kielteisessä tapauksessa kielteiseksi. Neutraaleiksi tulivat luokitelluiksi jutut, joissa ei voinut lehden kirjoituksen pohjalta sanoa suoraan, esitettiinkö asia nimenomaan myönteisesti tai kielteisesti: usein kyseessä olivat selkeästi faktapainotteiset materiaalit, joissa jotain toimintaa vain kuvattiin. Mielenkiintoisesti näin monet väitösuutiset tulivat luokitelluiksi neutraaleiksi, vaikka kyseessä onkin selkeän myönteinen asia. Neutraaleiksi määrittyivät myös jotkin uutiset ja muut jutut, joissa esillä oli sekä kielteinen että myönteinen puoli tarkastellusta asiasta, mutta joissa oli vaikea nähdä, kumpaa painotettiin enemmän. Esimerkiksi sinänsä myönteinen uutinen rantasaunan vihkiäisistä, jossa tuotiin kuitenkin esiin tupoon sekä opiskelijoiden määriä koskevaa huolestuneisuutta (ES 22.5.2002). Kuten myös itse lehtianalyysiä koskevassa luvussa mainitaan, sinänsä kielteinen asia saattaa saada myönteisen arvon näkökulman vuoksi: esimerkiksi huumeista kertova mielipidekirjoitus, jonka otsikko on ”Huumeiden vaaroista kannattaa tiedottaa” .(ES 15.2.02)

14. Lehti

1. Etelä-Saimaa; 2. Kaakkois-Suomen Sanomat; 3. Lappeenrantalainen

Etelä-Saimaan valta-asemaa aineistossa selittää sen maakuntalehtiasema laajuuksineen ja päivittäisine ilmestymiskertoineen. Kaakkois-Suomen Sanomat ja Lappeenrantalainen ovat paikallisia ilmaisjakelukaupunkilehtiä: ensiksi mainittu ilmestyy kahdesti viikossa ja Lappeenrantalainen kerran.

15. Alue

1. Sammonlahti; 2. Skinnarila; 3. Uus-Lavola; 4. Useampi/projektialue yleensä

16. Alue sivuroolissa

1. Kyllä

Tutkimusaineistoon sisältyi jonkin verran materiaalia, jossa painopiste ei ollut projektialueen tapahtumissa tai toimijoissa, mutta joissa alue tuli kuitenkin selkeästi esille muutoinkin kuin yksittäisenä mainintana. Tällainen aineisto on katsottu kuuluvaksi tähän luokkaan.